

Eindrapport afstudeertraject

Onderzoek naar de voor- en nadelen van de niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties en wat nodig is om deze manier van opvang te realiseren binnen

Hannah van Oort, 2075091

Studente Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
Academie voor Sociale Studies, 's-Hertogenbosch
Leerlijn afstudeertraject

Begeleider Siwert Meijer- 5016-430

Beoordelaars Femke Gijsbers & Kirsten Gagel

In opdracht van Kompaan en De Bocht

Remko van Geijn

Rillaersebaan 75, 5053 EA Goirle

©2017 te Hilvarenbeek

avans
hogeschool

KOMPAAN EN DE BOCHT

www.steedssterker.nl
www.kompaanendebocht.nl

Voorwoord

'Mag ik jou bedanken?

Gewoon omdat ik dat graag wil, omdat ik het zo voel

Niet een beetje maar heel veel'

Daar zat ik dan. Dag in dag uit te werken aan mijn afstudeerrapport. Trots, verdrietig, boos, radeloos, energiek en toch ook wat vermoeid. Alle emoties schoten iedere dag van de ene naar de andere kant. Maar uiteindelijk mag ik met trots zeggen dat het klaar is, ik tevreden ben en ik weer heel veel nieuwe energie heb opgedaan met het schrijven van dit rapport. Voor u ligt dan ook het eindrapport dat ik geschreven heb voor mijn afstudeertraject van de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening. Het rapport is geschreven voor de organisatie Kompaan en De Bocht met als doel een aanbeveling te geven over de nieuwe manier van opvang waarbij naast vrouwen ook mannen worden opgevangen die slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Dit rapport had er niet kunnen liggen zonder een aantal personen die mij hebben ondersteund. Ik wil dan ook graag van deze gelegenheid gebruik maken om hen te bedanken.

Allereerst wil ik organisatie Kompaan en De Bocht bedanken om mij de mogelijkheid te geven om mijn afstudeerfase bij hen vorm te geven door middel van het onderzoek. In het bijzonder wil ik credits geven aan Remko van Geijn die mij heeft begeleid vanuit de organisatie in dit afstudeertraject. Bedankt voor de tijd die je hebt genomen om met mij rond de tafel te zitten, ideeën te sparren en mij op die manier weer nieuwe inzichten te geven. Daarnaast wil ik binnen Kompaan en De Bocht alle respondenten bedanken voor het bijdragen aan mijn onderzoek. Zonder jullie had ik dit resultaat niet neer kunnen zetten.

Tevens wil ik graag mijn onderzoeksgroep vanuit de opleiding bedanken. Jullie hebben mij geholpen wanneer ik vastliep in mijn denkpatronen en de onzekerheid weer toesloeg. Ik kon altijd even een appje of mailtje sturen waarbij ik altijd snel antwoord kreeg met goede tips om weer verder te kunnen. Bedankt dat jullie hier tijd voor vrij wilden maken en mij op die manier hebben laten ontwikkelen. Tevens wil ik hierbij Siwert Meijer bedanken die onze onderzoeksgroep gedurende het gehele traject vol enthousiasme heeft gesteund. Door de openheid voelde ik mij nooit bezwaard om een keertje te bellen, een appje te sturen of een extra afspraak te plannen om samen kritisch naar mijn onderzoek te kijken. Siwert, bedankt voor uw kritische blik, de betrokkenheid en vooral ook uw positieve insteek.

Daarnaast wil ik graag mijn familie, vriend, vriendinnen en vrienden bedanken. Ik merkte afgelopen maanden dat ik af en toe zo in beslag werd genomen door het onderzoek dat jullie mij wel eens terug moesten fluiten. Bedankt dat jullie zorgden voor de momenten van ontspanning maar ook de tijd namen om eens kritisch naar mijn onderzoek te kijken en mij te voorzien van feedback. In het bijzonder nog mijn vader en moeder. Pap, bedankt voor de tijd die je hebt gestoken in het doorspitten van alle verslagen die ik afgelopen jaren geschreven heb. Fijn dat je mij de moed gaf en het vertrouwen! Mam, bedankt voor de lekkere thee met koekjes tijdens het studeren en je lieve woorden.

Tot slot hoop ik met dit onderzoek een bijdrage te kunnen leveren aan het ontwikkelen van de mannen- en vrouwenopvang van Kompaan en De Bocht.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van dit onderzoeksrapport.

Hannah van Oort,
Hilvarenbeek, 25 mei 2017

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Inleiding.....	6
Hoofdstuk 1 Beroepspraktijk	7
1.1 Context beroepspraktijk	7
1.2 Doelgroep.....	7
Hoofdstuk 2 Probleemanalyse	8
2.1 Aanleiding tot onderzoek	8
2.2 Probleemanalyse	9
2.2.1. Geweld in afhankelijkheidsrelaties	9
2.2.2. Genderspecifieke hulpverlening.....	9
2.2.3. Gender-neutraliteit in hulpverlening	10
2.2.4. Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties	11
Hoofdstuk 3 Probleemstelling en doelstelling.....	12
3.1 Probleemstelling	12
3.2 Doelstelling.....	12
3.3 Begripsafbakening	12
3.3.1. Niet-sekse specifieke opvang	12
3.3.2. Slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties.....	12
Hoofdstuk 4 Onderzoeksontwerp	13
4.1 Onderzoekstype	13
4.2 Dataverzamelingsmethode(n) en operationalisatie.....	13
4.2.1. Vooronderzoek.....	14
4.2.2. Operationalisatie	14
4.2.3. Interview	14
4.2.4. Literatuuronderzoek	15
4.3 Populatie en steekproef	15
Hoofdstuk 5 Resultaten	16
5.1 Wat ervaren cliënten als voor- en nadelen van de niet-sekse specifieke opvang?	16
5.1.1. Voordelen	16
5.1.2. Nadelen	16
5.2 Wat ervaren hulpverleners als voor- en nadelen van de niet-sekse specifieke opvang?.....	17
5.2.1. Voordelen	17
5.2.2. Nadelen	17
5.3 Wat ervaart de organisatie als voor- en nadelen van de niet-sekse specifieke opvang?.....	18
5.3.1. Voordelen	18
5.3.2. Nadelen	19
5.4 Welke aspecten dragen volgens cliënten, hulpverleners en de organisatie bij aan een goed verloop van de niet-sekse specifieke opvang?	20
5.4.1. Cliënten	20
5.4.2. Hulpverleners	20

5.4.3. Organisatie.....	21
5.5 Literatuuronderzoek.....	22
5.5.1. De voor- en nadelen van een niet-sekse specifieke opvang.....	22
5.5.2. Goed verloop van een verandering	24
Hoofdstuk 5 Conclusie	25
6.1 Wat ervaren cliënten als voor- en nadelen van de niet-sekse specifieke opvang?	25
6.2 Wat ervaren hulpverleners als voor- en nadelen van de niet-sekse specifieke opvang?	26
6.3 Wat ervaart de organisatie als voor- en nadelen van de niet-sekse specifieke opvang?	26
6.4 Welke aspecten dragen volgens cliënten, hulpverleners en de organisatie bij aan een goed verloop van de niet-sekse specifieke opvang?	26
6.5 Conclusie probleemstelling.....	27
Hoofdstuk 7 Aanbevelingen	28
7.1 Cliëntniveau.....	28
7.1.1. Dagbesteding	28
7.1.2. Ambulant	28
7.1.3. Cliënt centraal	28
7.2 Hulpverleningsniveau	28
7.2.1. Bewustwording	28
7.3 Organisatieniveau.....	28
7.3.1. Communicatie.....	28
7.3.2. Evaluatie in de vorm van participatie	28
7.3.3. Oog voor sekse-specifiek in hulpverlening	29
7.3.4. Politiecheck	29
7.3.5. Vervolgonderzoek	29
7.3.6. Visie	29
Hoofdstuk 8 Discussie	29
8.1 Validiteit.....	29
8.2 Betrouwbaarheid	30
8.3 Bruikbaarheid	31
8.4 Integriteit.....	32
Hoofdstuk 9 Beroepsproduct	32
8.1 Meerwaarde beroepsproduct	32
8.2 Overdracht beroepsproduct.....	33
8.3 Feedback ten aanzien beroepsproduct.....	33
Literatuurlijst	35
Bijlagen	38
Bijlage 1 Data-analyse vooronderzoek	38
Bijlage 2 Topiclijst interviews.....	39
Bijlage 3 Beroepsproduct	40

Samenvatting

In 2008 is er in Nederland een pilot mannenopvang opgericht met als doel mannen op te vangen die slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties (Nanhoe, 2011). Een aantal jaren na de start van deze pilot is besloten de plekken voor de opvang van mannelijke slachtoffers her te verdelen. De opvangplekken waren namelijk allemaal gevestigd in de grote steden in het midden en westen van het land waardoor er gekozen is voor een landelijke herverdeling (Laurier, 2016). Door de herverdeling gaat Kompaan en De Bocht dan ook per 1 januari 2017 naast vrouwen en kinderen ook mannen opvangen. Kompaan en De Bocht is de eerste mannen- en vrouwenopvang waarbij mannen en vrouwen niet gescheiden zijn. Vanuit Kompaan en De Bocht is dan ook dit onderzoek voorgelegd met als doel de ervaringen van cliënten, hulpverleners en de organisatie rondom het onderwerp niet-sekse specifieke opvang in kaart te brengen. Daaruit volgend wil Kompaan en De Bocht graag advies rondom hoe de niet sekse-specifieke opvang in te richten en welke punten daarin belangrijk zijn. De organisatie wil leren vanuit verschillende perspectieven en hieruit kennis opdoen. De uniciteit brengt nog veel vragen met zich mee waaruit zij kan leren en zich ontwikkelen om zo optimaal mogelijk hulp te kunnen bieden aan slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Kompaan en De Bocht wil dan ook een veilig klimaat bieden waarin de hulpverlening plaatsvindt. In het onderzoek is dan ook de volgende vraag centraal gesteld:

Wat zijn de voor- en nadelen van een niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties en hoe kan deze niet-sekse specifieke opvang binnen de organisatie Kompaan en De Bocht gerealiseerd worden?

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn daarbij de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Wat ervaren cliënten als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?
2. Wat ervaren hulpverleners als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?
3. Wat ervaart de organisatie als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?
4. Welke aspecten dragen volgens cliënten, hulpverleners en de organisatie bij aan een goed verloop van de niet sekse-specifieke opvang?

Gedurende het onderzoek heeft de onderzoek gebruik gemaakt van verschillende kwalitatieve dataverzamelmethode die gedeeltelijk geïnspireerd zijn op de 'fourth generation evaluation' ofwel de vierde-generatie-evaluatiebenadering. De kern bij deze theorie is dat de onderzochten actieve betekenisgevers zijn en in interactie met elkaar hun werkelijkheid creëren, beïnvloed door hun eigen waardensysteem (Abma, 2000). Er wordt gekeken vanuit verschillende perspectieven en neemt niet zo maar iets voor waar aan vanwege iemand zijn positie. De dataverzameling voor het onderzoek is vormgegeven door een vooronderzoek, interviews en aanvullend een literatuuronderzoek. De inhoud van het vooronderzoek is verder uitgewerkt door middel van het interview. Door te interviewen is er dieper ingegaan op thema's en is onderzocht wat diepere achterliggende gedachten zijn van de respondenten. Naast de resultaten die zijn verkregen vanuit de praktijk, is de onderzoeksvraag ook beantwoord door middel van literatuuronderzoek. Door literatuur te betrekken, is er vanuit verschillende perspectieven naar het praktijkprobleem gekeken en heeft dit geleid tot nieuwe inzichten.

Uit de resultaten is naar voren gekomen dat de nieuwe manier van opvang voornamelijk nog zoeken is maar wel positief ontvangen wordt binnen de organisatie Kompaan en De Bocht. Er zijn wel zorgen maar deze kunnen volgens de respondenten van het onderzoek allemaal ondervangen worden zolang er open over alles in gesprek wordt gegaan. Echter is er nog wel wat onrust binnen de organisatie doordat er nog onduidelijkheid is over regels en hoe de hulpverlening er uit gaat zien. Voor de organisatie Kompaan en De Bocht is het dan ook van belang dat zij meer duidelijkheid gaat creëren voor cliënten en medewerkers over wat de verwachtingen naar hen toe zijn. Hierbij is het van belang dat de organisatie een duidelijke visie heeft en dit ook uitstraalt. Alle belanghebbenden binnen de organisatie moeten kunnen participeren in de verandering en er moet dan ook aandacht zijn voor ieders visie. Hierbij moet er hulp op maat geboden worden waarbij de cliënt centraal staat. Tevens is het voor Kompaan en De Bocht belangrijk dat zij zich verder gaat ontwikkelen op het gebied van sekse-specifieke benadering met betrekking tot de mannenhulpverlening zodat er niet aan dat stuk voorbij wordt gegaan.

Inleiding

De afgelopen periode van Maatschappelijk Werk en Dienstverlening in 's-Hertogenbosch is de leerlijn Afstudeerproject jaar 4 uitgevoerd. Deze leerlijn wordt vormgegeven door een onderzoek in de beroepspraktijk. In deze leerlijn staat het analyseren van praktijksituaties, het tot oplossingsmogelijkheden komen voor praktijkproblemen en deze te vertalen naar aanbevelingen voor mogelijke implementatie centraal. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de organisatie Kompaan en De Bocht met als onderwerp een niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties. In het onderzoek is antwoord gezocht op de volgende probleemstelling:

Wat zijn de voor- en nadelen van een niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties en hoe kan deze niet-sekse specifieke opvang binnen de organisatie Kompaan en De Bocht gerealiseerd worden?

Het rapport is opgebouwd uit tien hoofdstukken.

In hoofdstuk 1 wordt de beroepspraktijk waarin het onderzoek plaatsvindt beschreven.

In hoofdstuk 2 wordt op basis van relevante vakliteratuur een probleemanalyse uiteengezet.

In hoofdstuk 3 zijn de probleemstelling en doelstelling geformuleerd en is vervolgens de begripsafbakening beschreven.

In hoofdstuk 4 wordt het onderzoeksontwerp uiteengezet waarin de verschillende dataverzamelmethode en de operationalisatie worden toegelicht.

In hoofdstuk 5 zijn naar aanleiding van de dataverzameling en data-analyse per deelvraag de resultaten geformuleerd.

In hoofdstuk 6 worden vervolgens op basis van de resultaten van de dataverzameling conclusies getrokken. Hierbij wordt antwoord gegeven op de probleemstelling en deelvragen.

In hoofdstuk 7 zijn op basis van de resultaten en conclusies, aanbevelingen geformuleerd voor de beroepspraktijk.

In hoofdstuk 8 is vervolgens een kritische blik geworpen op het onderzoek en beschreven middels de discussie.

In hoofdstuk 9 is het beroepsproduct uiteengezet waarbij kritisch gekeken wordt wat de meerwaarde is van dit product en het onderzoek.

In hoofdstuk 10 is tot slot op reflectieve wijze de onderzoekende houding van de onderzoeker onder de loep genomen.

Hoofdstuk 1 Beroepspraktijk

1.1 Context beroepspraktijk

Kompaan en De Bocht is een organisatie die hulp biedt aan gezinnen, vrouwen en kinderen met problematiek op het gebied van ontwikkeling, veiligheid en opvoeding. De organisatie is ontstaan uit een fusie van de jeugdhulpverlening vanuit locatie Kompaan en de vrouwenhulpverlening vanuit locatie De Bocht (J. Martens, persoonlijke communicatie, 8 september 2015). Doordat de organisatie de focus legt op het gehele systeem, werden de expertises gekoppeld en ontstond de organisatie Kompaan en De Bocht: 'Met deze fusie zijn de kennis, ervaring en inzichten van de twee werelden bij elkaar gekomen waardoor een totaal aanpak van de problematiek mogelijk is, gericht op alle gezinsleden, voor alle leeftijden en alle leefgebieden' (Kompaan en de Bocht, z.d.).

Kompaan en De Bocht heeft speciaal de aandacht voor de kwetsbaarheid van vrouwen en kinderen. Er wordt gericht op de persoon in zijn of haar context met oog voor de begrippe kracht, weerbaarheid en het erkennen van kwetsbaarheid (Kompaan en De Bocht, z.d.). Kompaan en De Bocht heeft als credo 'Steeds Sterker'. Ze streven er naar een zo veilig en zelfstandig mogelijk leven voor de cliënten: 'Ieder mens heeft kracht in zich. Wij kunnen het niet oplossen maar wel helpen steeds sterker te worden' (L. Smits, persoonlijke communicatie, 23 september 2015). Deze hulp wil Kompaan en De Bocht vanaf januari 2017 ook gaan bieden aan mannen die te maken krijgen met thema's rondom veiligheid en bescherming. Door deze mannen op te vangen wil Kompaan en De Bocht de onveilige en ongezonde patronen doorbreken en zelfredzaamheid stimuleren. Kompaan en De Bocht biedt deze mannen een veilige thuishaven waarbij zij ambulante zorg ontvangen. De organisatie is dan ook van mening dat je jezelf pas weer op lichamelijk, geestelijk en sociaal niveau kunt gaan ontwikkelen als je veilig bent.

Kompaan en De Bocht is druk bezig met het bouwen van een nieuwe locatie genaamd 'Sterk Huis', waar naast vrouwen ook mannen opgevangen kunnen worden. Hierin werken zij aan: '(...), sociale vaardigheden, zelfvertrouwen, een sociaal netwerk, een opleiding en werk, investeren we in écht betere kansen om mee te doen in de samenleving. Voor huidige én volgende generaties' (Kompaan en De Bocht, z.d.). Door de cliënten te ondersteunen bij een zelfstandig en veilig leven, kunnen zij hun leven weer op de rit krijgen. Kompaan en De Bocht ondersteunt door te richten op positieve kwaliteiten en sterke kanten van cliënten waarin zo veel mogelijk hulpbronnen betrokken worden. De organisatie biedt verschillende hulpvormen aan voor deze doelgroep zoals ambulante begeleiding, 24-uurs zorg binnen de opvang en trainingen en cursussen rondom veiligheid en ontwikkeling. Daarnaast biedt de organisatie voor andere doelgroepen ook hulp aan rondom de thema's ontwikkeling, veiligheid en opvoeding. Mogelijke hulpvormen zijn pleegzorg, 24-uurs behandelgroepen voor jongeren, hulp aan gezinnen en hulp aan minderjarige vluchtelingen. Hierbij gaan zij uit van de methodiek Krachtwerk waarbij ze focussen op de krachten van cliënten en het zo veel mogelijk betrekken van het systeem van de cliënt (Wolf & Jansen, 2010).

1.2 Doelgroep

Kompaan en De Bocht geeft hulpverlening aan gezinnen, mannen, vrouwen en kinderen met problemen op het gebied van veiligheid en ontwikkeling. Kompaan legt voornamelijk de focus op de jeugdhulpverlening terwijl De Bocht zijn expertise legt op de opvang van mannen en vrouwen die slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties. In dit onderzoek wordt gefocust op de nieuwe locatie 'Sterk Huis' dat gebouwd wordt voor mannen, vrouwen en hun kinderen die zich in situaties bevinden van ernstig geweld en dreiging met daarmee samenhangende ontwikkelings- en opvoedingsrisico's (Kompaan en De Bocht, z.d.).

De slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties waarbij het zowel gaat om vrouwelijke slachtoffers als om mannelijke slachtoffers, bevinden zich in een bedreigde positie waardoor Kompaan en De Bocht ze opvangt en begeleiding en ondersteuning biedt bij hun hulpvraag. Bij deze doelgroep staan een aantal thema's centraal met als overkoepelend thema kwetsbaarheid. Onder de doelgroepen die worden opgevangen binnen Kompaan en De Bocht vallen verschillende problematieken waaronder tienermeiden en jonge moeders met complexe problematiek, vrouwen en mannen met relatieproblemen, slachtoffers van eengerelateerd geweld, slachtoffers van huiselijk geweld, prostituees en slachtoffers van loverboys en mensenhandel (Wolf & Jansen, 2010). In bijna alle situaties kan het gaan om vrouwelijke of mannelijke slachtoffers en is er de mogelijkheid dat de kinderen van hen mee worden opgevangen. Er is een stijgende lijn te zien van vrouwen en mannen die in de opvang belanden door het opstapelen van geweld, sociale uitsluiting en armoede (Wolf & Jansen, 2010). Het Sociaal Cultureel Planbureau laat ook zien dat de problematiek vaak

van generatie op generatie overgaat en er sprake is van reproductie van ongelijkheid (Vroman, Gijsberts & Boelhouwer, 2014). Daarnaast is bij de doelgroep te zien dat ze naast de problemen rondom geweld in afhankelijkheidsrelaties ze vaak nog andere problematieken meenemen zoals schulden, psychische problemen, verstandelijke beperking en problemen met impulscontrole. Hierdoor wordt de doelgroep die opgenomen wordt binnen de vrouwen- en mannenhulpverlening meer complex (Lünnemann, Goderie, Tierolf & Römkens, 2010). Zij hebben dan ook een dringende behoefte aan een plek die bescherming biedt en rust brengt.

Hoofdstuk 2 Probleemanalyse

2.1 Aanleiding tot onderzoek

In de jaren zeventig werd door de vrouwenbeweging voor het eerst het onderwerp geweld in privésfeer op de kaart gezet (Römkens, 2010). Geweld in privésfeer werd in verband gebracht met onderwerpen als sekseongelijkheid en cultuurhistorische tradities die het onderdrukken van geweld tegen vrouwen accepteerde. De verantwoordelijkheid voor dit maatschappelijk probleem werd bij de overheid gelegd. Zij had als taak de bevolking te beschermen en kwam dan ook met de beleidsnota 'seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes' (Janssen, 2016). Echter, toen een probleem dat voornamelijk vrouwen en kinderen trof, nu is het een moreel probleem geworden dat vrouwen, kinderen én mannen kan treffen (Römkens, 2008). Dit vraagt een meer sekseneutrale benadering van het begrip geweld in afhankelijkheidsrelaties en de hulp die geboden wordt. Het veralgemeniseren van dit begrip is terug te zien in de sector van zorg en welzijn. In de kabinetsnota van 2002 'Privé Geweld – Publieke Zaak' werd geopperd voor het ontwikkelen van de aanpak van huiselijk geweld waarbij alle vormen van huiselijk geweld aandacht behoeven (Nanhoe, 2011). De nota zorgde ervoor dat gemeenten regie kregen in de aanpak van huiselijk geweld en gemeenten ook samen gingen werken met partijen zoals hulpverleningsinstanties en politie. Echter merkte zij al snel dat niet alle thema's rondom de problematiek huiselijk geweld onder dit begrip te schikken waren. Dit heeft er toe geleid dat de Nederlandse overheid gekozen heeft voor een meer gender-neutrale benadering van het begrip: geweld in afhankelijkheidsrelaties (Janssen, 2016).

De ontwikkelingen in afgelopen jaren hebben er voor gezorgd dat er een duidelijker beeld gecreëerd kon worden van de problematiek geweld in afhankelijkheidsrelaties. Naast de al bekende doelgroep slachtoffers van dit soort geweld, ontstond er ook meer aandacht voor 'bijzondere' groepen slachtoffers. De slachtoffers van mensenhandel, slachtoffers van eerge relateerd geweld maar ook de doelgroep mannelijke slachtoffers (Nanhoe, 2011). In 2007 is dan ook vanuit de overheid geagendeerd dat er meer geïnvesteerd moet worden in de opvang en hulpverlening voor deze slachtoffers zodat het geweld direct kan worden beëindigd: 'De hulpverlening dient gericht te worden op het weerbaar maken van slachtoffers en deze te helpen de regie over hun leven terug te krijgen' (Nanhoe, 2011, p. 3). Dit is doorgevoerd en heeft er toe geleid dat vanaf 2008 een pilot mannenopvang is gestart waarin mannen die slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties worden opgevangen. De pilot mannenopvang is in samenwerking met de vier grote steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht (G4), de vrouwenopvang organisaties in deze steden en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport opgestart: 'De intentie is om ervaring op te doen met de opvang van mannen, te leren met welke geweldsproblematiek zij te maken krijgen en zicht te krijgen op de hulp- en ondersteuningsbehoeften die zij hebben binnen de opvang' (Nanhoe, 2011, p. 1). De mannenopvang is nog erg op zoek naar wat wel en niet werkt. Echter mag Nederland zich op globaal niveau een voorloper noemen op het gebied van de mannenopvang (Nanhoe, 2011). Landen als Denemarken, Canada, Nepal en Engeland zijn erg benieuwd naar de eerste bevindingen van de hulp die hier aan mannen geboden wordt. Dit met als reden om uit deze ervaringen lering te kunnen trekken en de opvang voor mannen verder te kunnen ontwikkelen.

Een aantal jaren na de start van de pilot is besloten de aantal plekken voor de opvang van mannelijke slachtoffers her te verdelen. De opvangplekken waren allemaal gevestigd in de grote steden in het midden en westen van het land waardoor er gekozen is voor een landelijke herverdeling (Laurier, 2016). Uit de evaluatiestudie van Nanhoe (2011) is naar voren gekomen dat er een gebrek aan opvangplaatsen is maar dat dit niet leidt tot wachtlijsten. Uit het onderzoek is gebleken dat mannen graag in hun eigen gemeente opgevangen willen worden doordat er angsten ontstaan rondom kwijtraken van kinderen, kwijtraken van baan en het erkennen van slachtofferschap waardoor ze voor hun gevoel meer afhankelijk worden. Door de beleidskeuze van de herverdeling gaat Kompaan en De Bocht dan ook per 1 januari 2017 naast vrouwen en kinderen ook mannen opvangen. Hierbij gaat het om mannelijke slachtoffers van bedreiging en geweld in afhankelijkheidsrelaties die ondersteuning krijgen bij het inrichten van een leven zonder geweld.

Kompaan en De Bocht is momenteel bezig met het bouwen van een nieuwe locatie waar zowel de mannen als vrouwen worden opgevangen. Echter is het zo dat de mannelijke en vrouwelijke slachtoffers bij elkaar op dezelfde afdeling worden geplaatst. In de sector vrouwen- en mannenhulpverlening is dit een nieuw concept en vraagt daarom ook binnen Kompaan en De Bocht de aandacht. De vraag is dan ook wat de voor- of eventuele nadelen van het plaatsen van mannen en vrouwen binnen dezelfde opvang met zich mee zal brengen en wat het effect is op het gevoel van veiligheid voor beide partijen.

2.2 Probleemanalyse

2.2.1. Geweld in afhankelijkheidsrelaties

Het relatief stijgen van het melden van geweld in afhankelijkheidsrelaties en het delen van deze informatie met samenwerkende partijen heeft er toe geleid dat er meer aandacht is voor de problematiek (Nanhoe, 2011). Er is meer inzicht gecreëerd in de aard van de problematiek, de preventie en de mogelijke gevolgen. Deze signalering en analyse brengt met zich mee dat er wordt gezien dat steeds meer afhankelijkheidsrelaties fungeren als risico voor intergenerationele overdracht van dit probleem (Janssen, 2016). Wanneer ouders slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties beïnvloedt dit het welzijn van het kind en neemt de kans toe dat ook kinderen later deze problematiek ervaren als ouder. In het gedrag is dan ook te zien dat er vaak geweld aangewend wordt om de afhankelijkheidsrelatie van zich af te wenden. In de landelijke statistieken is dit fenomeen terug te zien in het begrip reproductie van ongelijkheid (Vroman, Gijsberts & Boelhouwer, 2014). Het aantal slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties blijft nog steeds stijgen. Hier ligt de oorsprong voornamelijk in het opstapelen van geweld, sociale uitsluiting en armoede (Wolf & Jansen, 2010).

Kwantitatief gezien zijn vrouwen vaker slachtoffer van geweld en mannen vaker dader van het geweld. Lünemann & Bruinsma (2005) beschrijven dan ook dat gemiddeld negenentachtig procent van de verdachten bij huiselijk geweldsdelicten man is. Daarentegen is in de cijfers ook te zien dat het aandeel mannelijke slachtoffers zich in een stijgende lijn bevindt (van der Veen & Bogaerts, 2010). Enerzijds is er nog wel vaak terug te lezen dat mannen in de minderheid zijn qua meldingen rondom geweld. De oorzaak hiervan ligt in het feit dat mannen te maken hebben met een dubbel taboe (van der Zee, 2013). Er is nog weinig bekend over de problematiek bij mannen doordat zij zichzelf niet snel als slachtoffer beschrijven. Daarnaast wordt als reden gegeven dat mannen bijvoorbeeld bij mensenhandel te maken hebben met het taboe op prostitutie en het taboe op homoseksualiteit. Het is voor mannen dan ook een erg grote stap om een melding te maken en het taboe te doorbreken. Zij ervaren veel schaamte en angst waardoor het een tijd kan duren voordat de mannen naar de opvang komen (Nanhoe, 2011). Anderzijds is er toch te zien dat er steeds meer mannen zich melden bij de opvang en aan de slag willen met de problematiek. Echter moet de opvang nog vaak mannen afwijzen door het niet precies voldoen aan de criteria. Hierdoor kan er maar een klein deel van de mannelijke slachtoffers geholpen worden. In het onderzoek van Nanhoe (2011) komt dan ook naar voren dat hier scherper naar gekeken moet worden zodat iedere man de juiste hulpverlening kan ontvangen en zij niet zoekraken.

Kortom is er een stijgende lijn te zien van vrouwen en mannen in de opvang (Wolf & Jansen, 2010). De overheid zet zo veel mogelijk in om dit geweld te verminderen. Ondanks deze aanpak zullen er ook nog steeds meer mannen en vrouwen binnen de opvang worden opgenomen en moet er mogelijkheid tot plaatsing zijn, zodat zij binnen de opvang opgenomen kunnen worden. Het hulpaanbod voor voornamelijk mannen is nu nog erg beperkt en zal dan ook verder ontwikkeld moeten worden (G4 Mannenopvang, z.d.).

2.2.2. Genderspecifieke hulpverlening

Uit de voorgaande analyse is op te maken dat er steeds meer vrouwen en mannen binnen een opvanginstelling worden opgenomen. Bij Kompaan en De Bocht heeft dit tot gevolg dat zij de keuze hebben gemaakt om mannen en vrouwen binnen dezelfde opvang op te nemen en niet te kiezen voor een genderspecifieke opvang. Echter spelen hier wel vragen op wat dit voor voor- en nadelen met zich meebrengt. Hoe gaat het samenleven van mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties binnen een opvang?

Er zijn al veel onderzoeken geweest naar de verschillen tussen mannen en vrouwen en wat dit voor effect heeft op hun gedrag in sociale groepen. Vrouwen neigen meer naar relationele onderlinge afhankelijkheid terwijl mannen meer de focus leggen op collectieve onderlinge afhankelijkheid (Aronson, Wilson & Akert, 2014). In het gedrag van mensen is dit terug te zien doordat het vrouwelijk geslacht zich meer concentreert op hechte relaties met kernthema's als emotie en

intimiteit. In sociale groepen is dan ook te zien dat vrouwen meer toetrekken naar samenwerking met kleinere intieme groepen. Mannen daarentegen leggen het centrale punt meer op grotere groepen en zijn meer gericht op sociale groepen. Het onderzoek van Janssen, Erkens & Schep (2006) naar groepssamenstellingen en samenwerkend leren bevat ook resultaten die er op wijzen dat vrouwen meer gericht zijn op sociaal emotionele connecties, terwijl mannen in groepen meer gericht zijn op het bereiken van doelen waardoor zij meer kritiek leveren, negatieve en directieve taal gebruiken. Vrouwen stellen zich op zo een momenten dan ook meer afhankelijk op en geven sneller toe. Mannen leiden meer de groep en willen aan de slag. Echter is wel terug te zien dat gemixte of vrouwengroepen in samenwerking een hogere intensiviteit leveren dan mannengroepen.

In de hulpverlening wordt ook gemerkt dat er bovenstaand verschil is in gedrag van mannen en vrouwen waardoor er vaak een genderspecifieke benadering wordt gehanteerd. Ten eerste zijn mannen meer praktisch ingesteld dan vrouwen waardoor zij een hulpverleningsproces sneller doorlopen (Kompaan en De Bocht, z.d.). Dit heeft als gevolg dat mannen van het begin af aan meer willen participeren middels bijvoorbeeld werk maar ook door mee te doen aan gezamenlijke activiteiten aangezien hun netwerk is weggefallen. Daarnaast pakken mannen onderlinge conflicten meer zelf aan, hebben een beter probleemoplossend vermogen en maken minder gebruik van crisis diensten. Dit heeft dan ook effect op de hulpverlening die wordt geboden. Bij de start van de mannenopvang werd geopperd voor reguliere plekken maar ook voor een aantal geheime plekken (G4 Mannenopvang, 2015). Echter is dit voorstel weerlegd doordat er gemerkt werd dat mannen zich niet meldden voor de geheime plekken. Dit met als reden dat de mannen graag regie op hun leven willen houden en niet opgeborgen willen zitten. Er is veel angst en schaamte waardoor zij liever ambulant begeleid worden en op die manier dicht bij hun netwerk kunnen blijven. Ze zijn bang om de controle thuis kwijt te raken en de familie te beschamen (Lünnemann, Hermens & Roeleveld, 2012). Zij richten zich tijdens de hulpverlening dan ook eerst op het stabiliseren van de praktische problematiek en pakken vervolgens pas de psychologische problematiek aan. Tegenovergesteld zijn vrouwen in de hulpverlening vanaf het begin af aan meer gefocust op de combinatie van het psychologische en praktische stuk. Vrouwen melden zich wel vaker voor de opvang maar ook voor de crisisopvang. Vrouwen focussen zich veel op veiligheid van zichzelf en hun kind in een veilige en beschermde omgeving (Vanlommel, 2015).

2.2.3. Gender-neutraliteit in hulpverlening

Echter wordt er, ondanks de verschillen tussen mannen en vrouwen, meer gepleit voor een gender-neutrale aanpak. Kompaan en De Bocht is dan ook van mening dat er weinig verschil is in de problematiek die zij binnen krijgen van mannen en vrouwen maar dat het gaat om het verschil in hoe cliënten omgaan met de problematiek (Kompaan en De Bocht, z.d.). Visies (2009) beschrijft dan ook dat huiselijk geweld er voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers hetzelfde uit kan zien waarbij jaloezie uitgroeit tot controle en eindigt in geweld. Echter reageert een man vaak anders dan dat een vrouw zal doen. De man zal het vaak langer bagatelliseren omdat het niet klopt met het heersend maatschappijbeeld van mannelijk en vrouwelijk gedrag. Hij zal dan ook eerst zelf alles op willen lossen en het gevoel van falen hebben wanneer dit niet lukt. Vanuit de organisatie Kompaan en De Bocht is het dan ook van belang dat er juist aangesloten wordt bij de cliënten. Vanuit de optiek van Kompaan en De Bocht is het dan ook mogelijk om mannen en vrouwen binnen dezelfde opvang te plaatsen aangezien dit helpend kan zijn in het leren omgaan met elkaar en de stap terug naar de maatschappij na het traject binnen de opvang niet te groot wordt (R. van Geijn, persoonlijke communicatie, 22 februari 2016). In genderspecifieke opvang is gezien dat het met elkaar een ruimte delen, een positief effect heeft. Mensen kunnen met elkaar ervaringen delen, helpen elkaar in de dagelijkse routine en delen taken samen (Nanhoe, 2011). Daarnaast biedt Kompaan en De Bocht in de nieuwe opzet ook veel vrijheid aan cliënten en wil ze binnen de opvang ambulant gaan begeleiden. Dit heeft een positief effect op het gevoel van vrijheid en de veiligheidsbeleving die zij kunnen ervaren in contact met hun kinderen (Nanhoe, 2011).

Voorstanders van een niet-gender specifieke opvang zijn van mening dat wanneer cliënten in een heterogene groep worden geplaatst dit bijdraagt aan het meer weerbaar worden (Van Dijke & Terpstra, 2015). Ministerie van Veiligheid en Justitie pleit dan ook voor het gegeven dat meiden meer weerbaar moeten worden zodat zij niet in hun oude gedrag terugvallen (Van Dijke, Lamers-Winkelmann & Terpstra, 2014). Volgens het ministerie zouden de heterogene groepen kunnen bijdragen. Zij geven aan dat je cliënten niet helpt door ze af te schermen van het andere geslacht. Op die manier voelen ze zich namelijk meer gestigmatiseerd en krijg je een soort taboe (Mezey, Hassel & Bartlett, 2005). Wanneer je bij vrouwelijke slachtoffers mannen weert, zou het kunnen zijn dat vrouwen nog angstiger worden en andersom (Van Dijke & Terpstra, 2015). Dit maakt de stap naar het 'echte' leven groter. Binnen een niet-gender specifieke opvang is er de mogelijkheid om binnen een veilige en gecontroleerde omgeving te oefenen met het in contact komen met het

andere geslacht (Van der Zee, 2014). Tevens komt uit het onderzoek van Mezey, Hassel & Bartlett (2005) naar voren dat vrouwen zich niet méér veilig voelen in een sekse specifieke opvang dan in een niet sekse specifieke opvang. Het gevoel van onveiligheid heeft niet te maken met het andere geslacht maar komt voort uit het soort patiënten dat op een afdeling zit. Dit leidt er toe dat in het onderzoek ook aangegeven wordt dat de voorkeur van de cliënten zelf ligt bij een gemixte groep aangezien ze zich op die manier soms zelfs veiliger voelen. Dit met als reden dat bijvoorbeeld agressie niet te koppelen is aan geslacht maar aan het type persoon. Voor vrouwen brengt een aantal mannen binnen een afdeling ook een soort gevoel van veiligheid met zich mee. Om zich echt veilig te voelen moet de focus niet liggen op mannen en vrouwen wel of niet bij elkaar plaatsen maar moet meer gecentreerd worden op principes als voldoende personeel, indeling van de afdeling en het mee laten tellen van de mening van cliënten (Mezey, Hassel & Bartlett, 2005).

Van Dijke & Terpstra (2015) van organisatie Fier beschrijven vanuit hun visie dat het plaatsen van jongens en meiden binnen een zelfde afdeling erg risicovol is. Vanuit hun optiek is het risico op revictimisatie te groot wanneer ze op gemengde groepen worden geplaatst en te vroeg in contact komen met het andere geslacht. Dit wordt verklaard doordat de cliënten binnenkomen met persoonlijke maar ook seksuele problemen en hiervan eerst moeten herstellen. Voornamelijk vrouwen zijn op het moment van opname kwetsbaar voor dreigingen en misbruik vanuit het mannelijk geslacht (Van Mezey, Hassel & Bartlett, 2005). Cliënten moeten de tijd krijgen om zich te stabiliseren en na de stabilisatiefase weer een nieuwe start te maken om stap voor stap te leren in een veilige en beschermde omgeving. Ook voor professionals maakt deze combinatie van interne, externe en seksuele problematiek het lastig om cliënten te hanteren. Vanuit hen is het ook van belang dat er een specifieke aanpak wordt gehanteerd om het zo handelbaar te maken. Tevens laat onderzoek van commissie Samson 2012 zien dat er op gemengde groepen in de residentiële jeugdzorg veel meer seksueel misbruik is dan bij leeftijdsgenoten die niet binnen een opvang zijn opgenomen (Van Dijke & Terpstra, 2015). Meisjes voelen zich meer onveilig doordat ze het gevoel hebben dat ze misbruikt kunnen worden door mannelijke mede-clieënten (Van der Zee, 2014). Fier is dan ook van mening dat er weinig gehoor is voor deze kwetsbare doelgroep. Tot slot beschrijft ook 88% van de cliënten van Fier in het artikel van Dijke & Terpstra (2015) dat zij zich meer veilig voelen in een sekse specifieke opvang. Zij hebben het idee dat ze nog niet voldoende weerbaar zijn tegenover het gedrag van het andere geslacht. Op die manier hebben ze met de andere cliënten op de groep een gemeenschappelijk probleem en hebben ze het idee dat ze minder worden gestigmatiseerd. Dit brengt een gevoel van veiligheid met zich mee wat leidt tot meer openheid.

Aansluitend op de visie van Van Dijke & Terpstra geeft Kompaan en De Bocht wel aan niet zo maar alle mannen en vrouwen bij elkaar te plaatsen. De organisatie maakt bewust keuzes in welke problematiek wel en welke problematiek niet bij elkaar te plaatsen. Een voorbeeld hiervan is dat tienermoeders en vrouwelijke slachtoffers van eerdere geweld een specifiek hulpprogramma hebben waardoor er voor wordt gekozen hen niet in gemengde groepen te plaatsen. Daarentegen is er wel de mogelijkheid dat ze elkaar tegenkomen op de gangen. Kompaan en De Bocht is van mening dat dit alleen maar goed is en vindt niet dat je geslachten van elkaar moet weren. Echter rijst toch de vraag voor Kompaan en De Bocht op wat het effect is van dit samen plaatsen. Er zijn veel verschillende optieken ten aanzien van gemixte en niet-gemixte groepen waarbij Kompaan en De Bocht een goede analyse wil om te kijken wat werkt en wat niet werkt. Dit met als doel dat er zo optimaal mogelijk hulp geboden kan worden in een zo veilig mogelijke setting.

2.2.4. Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties

Concluderend is het voor Kompaan en De Bocht dan ook een belangrijke vraag hoe cliënten, hulpverleners en de organisatie een niet-gender specifieke opvang ervaren en hoe zij daar het beste op in kunnen spelen. De organisatie zelf moet naast met de cliënten en professionals ook rekening houden met processen zoals de transformatie. Door meer participatie van de gemeenten, bepalen zij ook meer op gemeentelijk niveau wat invloed heeft op de zelfredzaamheid van de kwetsbare burger (Janssen, 2016). Er moet meer gestimuleerd worden op de eigen kracht van de burger en de focus gelegd op de hulpbronnen vanuit het netwerk. Ook cliënten bij Kompaan en De Bocht moeten eerst zelf aan de slag. In de opvang zelf is dit terug te zien doordat de cliënten op de gemixte afdelingen meer ambulant begeleid gaan worden en gefocust wordt op zelfredzaamheid. De vraag is wat dit doet met het gevoel en gedrag van de cliënten wanneer zij zich ook nog op heterogene groepen bevinden. Janssen (2016) geeft dan ook aan dat er in eerste instantie vanuit moet worden gegaan dat familie, vrienden en burens een bijdrage leveren aan de verdere bewustwording van de problematiek bij slachtoffers maar ook bij plegers van het geweld. Zij kunnen stimuleren om eventueel verdere hulp te zoeken wanneer nodig. Kortom is de organisatie benieuwd naar wat de belevingen zijn rondom een niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Hoofdstuk 3 Probleemstelling en doelstelling

3.1 Probleemstelling

Naar aanleiding van het analyseren van de situatie die zich binnen Kompaan en De Bocht manifesteert is de volgende onderzoeksvraag tot stand gekomen:

- Wat zijn de voor- en nadelen van een niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties en hoe kan deze niet-sekse specifieke opvang binnen de organisatie Kompaan en De Bocht gerealiseerd worden?

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn daarbij de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Wat ervaren cliënten als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?
2. Wat ervaren hulpverleners als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?
3. Wat ervaart de organisatie als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?
4. Welke aspecten dragen volgens cliënten, hulpverleners en de organisatie bij aan een goed verloop van de niet sekse-specifieke opvang?

3.2 Doelstelling

Vanuit Kompaan en De Bocht is het onderzoek voorgelegd met als doel de ervaringen van cliënten, hulpverleners en de organisatie rondom het onderwerp niet-sekse specifieke opvang in kaart te brengen. Daaruit volgend wil Kompaan en De Bocht graag advies rondom hoe de niet sekse-specifieke opvang in te richten en welke punten daarin belangrijk zijn. Doordat Kompaan en De Bocht de eerste mannen- en vrouwenopvang is waarbij mannen en vrouwen niet gescheiden zijn, willen zij leren vanuit verschillende perspectieven en hieruit kennis opdoen. De uniciteit brengt nog veel vragen met zich mee waaruit zij kunnen leren en zich ontwikkelen om zo optimaal mogelijk hulp te kunnen bieden aan slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Kompaan en De Bocht wil dan ook een veilig klimaat bieden waarin de hulpverlening plaatsvindt. Door het onderzoek uit te voeren, kunnen er aanbevelingen worden gedaan over hoe Kompaan en De Bocht de niet-sekse specifieke opvang het beste in kan richten.

3.3 Begripsafbakening

Een aantal begrippen in de onderzoeksvraag vragen om wat verduidelijking en worden in de begripsafbakening nader bekeken en beschreven.

3.3.1. Niet-sekse specifieke opvang

Onder een niet-sekse specifieke opvang wordt verstaan dat in de opvang zowel vrouwen als mannen worden opgevangen. In het geval van Kompaan en De Bocht worden niet zo maar alle mannen en vrouwen bij elkaar geplaatst op een afdeling. Zij kiezen voor een gender-neutrale afdeling waarop vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld en mannelijke slachtoffers van huiselijk geweld, eengerelateerd geweld en mensenhandel worden opgenomen. Echter is het wel zo dat binnen de opvang zich meerdere sekse-specifieke vrouwenafdelingen bevinden maar dat deze vrouwen de mannen wel tegen kunnen komen op de gangen.

3.3.2. Slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties

Het begrip slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties betreft mannen en vrouwen die slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld, eengerelateerd geweld en mensenhandel.

Ten eerste het begrip huiselijk geweld. Onder huiselijk geweld wordt verstaan: '(...), geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer gepleegd is. Deze kring bestaat uit (ex-)partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden' (Van der Veen & Bogaerts, 2010, p. 19). Hierbij gaat het om de relatie tussen dader en slachtoffer en niet om de locatie waar het geweld gepleegd wordt. Het geweld kan dan ook binnenhuis plaatsvinden maar ook buitenshuis. Door huiselijk geweld wordt iemands persoonlijke integriteit aangetast (Van Dijk, Flight, Oppenhuis & Duesmann, 1997). Dit kan zowel psychisch als lichamelijk. Daarnaast is er sprake van een emotionele afhankelijkheid en beïnvloeden de loyaliteitsbanden het langdurige karakter van de problematiek (Lünnemann & Bruinsma, 2005).

Als volgt de term eengerelateerd geweld. Eengerelateerd geweld is een vorm van huiselijk geweld en heeft betrekking op: '(...), een collectieve mentaliteit in een reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of vrouw en daarmee van zijn of haar familie waarvan de

buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken' (Nanhoe, 2011, p. 16). Centraal staat het zuiveren van de familie eer (Lünnemann, Goderie, Tierolf & Römkens, 2010). Op het gebied van eergerelateerd geweld wordt onderscheid gemaakt tussen de algemene familie-eer en de seksuele familie-eer (Nanhoe, 2011). De algemene familie-eer betreft de reputatie van de man binnen de gemeenschap. De seksuele familie-eer heeft betrekking op de kuisheid van vrouwen. Aantasting of mogelijke aantasting kan leiden tot eergerelateerd geweld en heeft een collectief karakter. Problemen die leiden tot eergerelateerd geweld zijn het weigeren om te voldoen aan de traditionele verwachtingen van het huwelijk zoals het weigeren van een gedwongen huwelijk of scheiden (Lünnemann, Goderie, Tierolf & Römkens, 2010). Maar ook onderwerpen als homoseksualiteit en de doelgroep die gedwongen wordt tot het uitvoeren van eergerelateerd geweld vallen onder deze term (Nanhoe, 2011).

Ten derde betreft de term slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties ook slachtoffers van mensenhandel. Bij mensenhandel wordt vaak al snel gedacht aan loverboys waarbij iemand door middel van een liefdesrelatie doelbewust emotioneel afhankelijk wordt gemaakt (Van Dijke, Lamers-Winkelmann, Talhout, Terpstra, Werson & De Wind, 2012). Echter omvat het begrip mensenhandel meer dan dat en doelt op: '(...), het dwingen – in ruime zin – van mensen om zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van (seksuele) dienstverlening' (Nanhoe, 2011, p. 17). Naast gedwongen (jeugd)prostitutie vallen hier ook problematieken onder zoals (economische) uitbuiting, het afnemen van verblijfsdocumenten en het dwingen tot opsluiting (Lünnemann, Goderie, Tierolf & Römkens, 2010). Het heeft een dwangmatig en misleidend karakter met als doel iemand brengen tot prostitutie, arbeid of afstaan van organen (Van Dijke, Lamers-Winkelmann, Talhout, Terpstra, Werson & De Wind, 2012).

Tot slot vangt Kompaan en De Bocht binnen de instelling ook tienermoeders en moeders met opvoedingsproblemen op. Echter worden deze niet samen geplaatst met de mannelijke slachtoffers maar is er wel de mogelijkheid dat ze elkaar tegen zouden kunnen komen binnen het gebouw.

Hoofdstuk 4 Onderzoeksontwerp

4.1 Onderzoekstype

De geformuleerde probleemstelling leent zich het beste uit voor een kwalitatieve onderzoeksmethode: '(...), de systematische verzameling, organisatie, en interpretatie van tekstueel materiaal dat is verkregen door gesprekken of observaties met het doel concepten te ontwikkelen die ons helpen om sociale verschijnselen in hun natuurlijke context te begrijpen met de nadruk op betekenissen, ervaringen, en gezichtspunten van alle betrokkenen' (Boeije, 2014, p. 22 in Evers, 2015, p. 18). De onderzoeksvraag legt dan ook de focus op de beleving van de onderzochten waardoor centraal staat wat voor betekenis zij geven aan bepaalde situaties (Verhoeven, 2011). Het onderzoek is dan ook een beschrijvend onderzoek waarbij de onderzoeker op zoek gaat naar hoe iets in elkaar zit zodat de organisatie daaropvolgend zijn keuzes kan maken (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Door een kwalitatieve methode te gebruiken, kan in kaart gebracht worden wiens belangen in het geding zijn en wat hun belangen zijn. Op deze manier doet de onderzoeker onderzoek naar subjectiviteit en wil de onderzoeker graag de gedachten en belevingen van de doelgroep begrijpen. Er wordt gewerkt vanuit het gezichtspunt van de onderzochten in zijn omgeving om deze zo goed mogelijk en zo gedetailleerd mogelijk te kunnen begrijpen (Evers, 2015). Hierbij wordt in kaart gebracht hoe de onderzochten bepaalde situaties ervaren en wat hun achterliggende gedachten daarbij zijn (Van der Donk & Van Lanen, 2014).

4.2 Dataverzamelmethode(n) en operationalisatie

Gedurende het onderzoek heeft de onderzoeker gebruik gemaakt van verschillende kwalitatieve dataverzamelmethode(n) die gedeeltelijk geïnspireerd zijn op de 'fourth generation evaluation' ofwel de vierde-generatie-evaluatiebenadering. De kern bij deze theorie is dat de onderzochten actieve betekenisgevers zijn en in interactie met elkaar hun werkelijkheid creëren beïnvloed door hun eigen waardensysteem (Abma, 2000). Er wordt gekeken vanuit verschillende perspectieven en neemt niet zo maar iets voor waar aan vanwege iemand zijn positie. De dataverzameling voor dit onderzoek bestaat uit een vooronderzoek, interviews en aanvullend een literatuuronderzoek. Door gebruik te maken van verschillende dataverzamelmethode(n) en daarmee een triangulatie, wordt het onderzoek meer betrouwbaar en waardevoller voor de beroepspraktijk (Baarda, De Goede & Teunissen, 2009).

4.2.1. Vooronderzoek

De onderzoeker is gestart met een vooronderzoek die elementen bevat uit de vierde-generatie-evaluatiebenadering. Deze methode focust zich op een interactief proces met de belanghebbende over het onderwerp waardoor er inzicht gecreëerd kan worden en wederzijds begrip (Abma, 2000). Ervaringen en gezichtspunten kunnen met elkaar gedeeld worden. In het vooronderzoek is gestart met het verzamelen van data door middel van het maken van mindmaps met groepjes cliënten, hulpverleners en beleidsmakers gericht op claims, concerns en issues. Een voorbeeld van een mindmap en de resultaten van de mindmaps zij te vinden in bijlage 1 en 2. Bij de start van het onderzoek was het nog erg onduidelijk wat nu de ervaringen zijn rondom de niet-sekse specifieke opvang. Hierdoor was de onderzoeker in eerste instantie erg benieuwd naar wat er allemaal speelt binnen de organisatie. Door met verschillende cliënten, hulpverleners en de organisatie/ beleidsmakers in groepjes zelf eens te sparren en de dialoog aan te gaan, heeft de onderzoeker een beeld gekregen van wat onderwerpen zijn die spelen rondom de onderzoeksvraag. De evaluatiecriteria claims, concerns en issues zijn gevraagd bij de onderzochten. Claims verwijzen naar wat zij verwachten maar ook nu al merken ten aanzien van de niet-sekse specifieke opvang (Abma, 2000). Vervolgens de concerns die betrekking hebben op of ze eventuele zorgen hebben rondom het onderwerp. Tot slot de issues die verwijzen naar discussiepunten. Hierbij werd door de onderzoeker de vraag toegevoegd wat de respondenten zien als sterke punten en kansen om ook een waarderende kijk aan het onderzoek toe te voegen. Afsluitend aan het groepsgebesprek heeft de onderzoeker de gezamenlijke claims, concerns en issues gevormd tot voorwaarden die naar hun idee nodig zijn om de opvang te laten slagen. De inhoud van het vooronderzoek is vervolgens verder uitgewerkt door middel van het interview.

Hoewel er nog niet veel bekend was over hoe de belanghebbende het ervaren binnen de opvang, werd dit gaande weg het vooronderzoek meer duidelijk. Doordat de onderzoeker dit eerst in kaart heeft gebracht, is de validiteit vergroot. Verhoeven (2011) beschrijft dit als het niet begaan van systematische fouten en het meten wat je wil weten. Hierin is het van belang dat de verkregen resultaten de onderzoeksvraag kan beantwoorden en daardoor de conclusie van zuivere aard is. Doordat de onderzoeker gestart is met een vooronderzoek, is er data verzameld rondom wat er voor belangen spelen bij het onderwerp. Hierdoor zijn de vragen met behulp van de resultaten uit het vooronderzoek en literatuur voor het interview geoperationaliseerd. Dit heeft als effect dat er een meer betrouwbare topiclijst is samengesteld en dat er daardoor gemeten is wat je graag wilt weten. De onderzoeker is dan ook op zoek gegaan naar de achterliggende gedachten bij bepaalde meningen door het vooronderzoek te analyseren en vervolgens verder de verdieping in te gaan door middel van interviews.

4.2.2. Operationalisatie

Naar aanleiding van de resultaten van het vooronderzoek, zijn de vragen voor de topiclijst van de interviews samengesteld. De onderzoeker heeft de onderzoeksvraag in het vooronderzoek geoperationaliseerd naar de begrippen claims, concerns en issues op basis van de vierde-generatie-evaluatiebenadering (Abma, 2000). De onderzoeker heeft voor deze begrippen gekozen omdat de methode zich focust op een interactief proces met de belanghebbende over het onderwerp waardoor er inzicht gecreëerd kan worden en wederzijds begrip kan ontstaan. Dit heeft de onderzoeker vertaald naar de begrippen voordelen en kansen, zorgen, discussiepunten en tot slot de respondenten bevraagd op wat volgens hen voorwaarden zijn om de opvang op een goede manier te laten verlopen. De uitslagen van dit vooronderzoek heeft de onderzoeker genoteerd in bijlage 2. Deze data zijn vervolgens geanalyseerd waarbij gekeken is welke onderwerpen voornamelijk naar voren kwamen tijdens de dataverzameling van het vooronderzoek. Op basis van deze veel voorkomende onderwerpen is een topiclijst opgesteld waarbij er tevens een onderscheid is gemaakt in: voordelen en kansen, zorgen en discussiepunten en voorwaarden. Budde (2008) beschrijft dan ook dat wanneer je bij een veranderingsproces de ervaringen wilt pijlen je een SWOT-analyse moet maken waarbij je concentreert op de begrippen: strength, weakness, opportunity en threat. Deze begrippen sluiten aan bij de begrippen die Abma (2011) benoemd: de claims, concerns en issues. De onderzoeker heeft tijdens de interviews dan ook eerst nog de claims, concerns en issues breed uitgevraagd om de respondenten de kans te geven om in eerste instantie hun eigen invulling te geven. Als volgt is er dieper op de verkregen topics ingegaan naar aanleiding van de resultaten van de data van het vooronderzoek om op die manier meer inzicht te creëren in achterliggende motieven.

4.2.3. Interview

Na het analyseren van de resultaten van het vooronderzoek en het operationaliseren van deze begrippen zijn er interviews gehouden met cliënten, hulpverleners en de organisatie/ beleidsmaker, ofwel de stakeholders (Abma, 2000). Er is gekozen voor de methode interview omdat de

onderzoeksvraag zich uitleent voor onderwerpen als achterliggende motieven, de beleving van respondenten en meer complexere thema's (Verhoeven, 2011). Door te interviewen is er dieper ingegaan op thema's en is onderzocht wat diepere achterliggende gedachten zijn van de respondenten. Tevens is voor de dataverzamelmethode interview gekozen omdat er een beperkte omvang is in populatie. Kompaan en De Bocht is de eerste organisatie die mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties bij elkaar plaatst. Door interviews af te nemen, is er de mogelijkheid gecreëerd om de meeste informatie te vergaren vanuit deze doelgroep en vergroot het de betrouwbaarheid van het onderzoek. Het interview is afgenomen door middel van een half gestructureerd interview. Door het vooronderzoek, konden de onderzoeksvraag en de deelvragen met behulp van literatuur geoperationaliseerd worden tot een topiclijst. Er werd gebruik gemaakt van deze vorm van vragenlijst zodat de onderzoeker wel ruimte overliet voor inbreng van de respondent (Baarda, De Goede & Teunissen, 2009). Hierbij was de onderzoeker sturende maar konden de respondenten wel hun aanvullingen doen (Verhoeven, 2011). Doordat er nog weinig bekend was over de ervaringen rondom de niet sekse-specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties, was de onderzoeker van mening dat het van belang is dat de respondenten de ruimte krijgen om hun verhaal te doen. Door eerst een proefinterview af te nemen, is de topiclijst aangepast zodat het interview meer valide is. De topiclijst is te vinden in bijlage 3. De interviews zijn verbatim uitgetypt en vervolgens geanalyseerd volgens een gedegen analysemethoden.

4.2.4. Literatuuronderzoek

Naast de resultaten die zijn verkregen vanuit de praktijk, is de onderzoeksvraag ook beantwoord door middel van literatuuronderzoek. Literatuuronderzoek heeft betrekking op bestaande kennis en inzichten uit de vakliteratuur die gaan over het praktijkprobleem dat onderzocht wordt (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Door literatuur te betrekken, is er vanuit verschillende perspectieven naar het praktijkprobleem gekeken en heeft dit geleid tot nieuwe inzichten. In de verschillende fasen van het onderzoek is literatuur gebruikt. Ten eerste tijdens de probleemanalyse. Het probleem is geanalyseerd met behulp van vakliteratuur. Daarnaast is literatuur gebruikt bij het operationaliseren van de deelvragen voor het interview. Tot slot is de literatuurstudie gevoegd bij het beantwoorden van de deelvragen en daar bijkomend de onderzoeksvraag. Door literatuur toe te voegen, wordt het onderzoek meer betrouwbaar, valide en bruikbaar (Verhoeven, 2011). Daarnaast geeft het nieuwe inzichten en kan het een toegevoegde waarde zijn voor het ontwikkelen van de conclusies. Literatuuronderzoek is gedaan op verschillende manieren om de betrouwbaarheid te vergroten (Verhoeven, 2011). Literatuur is verkregen via databanken, vaktijdschriften, beleidsstukken van de organisatie maar ook door contacten met het lectoraat Veiligheid van Avans Hogeschool. Door contact te onderhouden met het lectoraat, is de onderzoeker op de hoogte van actuele ontwikkelingen en is op die manier ondersteunend.

4.3 Populatie en steekproef

De populatie die tijdens het onderzoek onderzocht is, betreft de cliënten, hulpverleners en het organisatieniveau van Kompaan en De Bocht. Aangezien Kompaan en De Bocht de eerste organisatie is in Nederland die mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties bij elkaar plaatst en het doel van het onderzoek is om in kaart te brengen wat de ervaringen rondom deze situatie zijn en wat zij zien als voor- en nadelen, zijn zij de meest representatieve populatie. Voor dit onderzoek is dan ook gebruik gemaakt van een niet-aselecte steekproef doordat er bewust gekozen wordt om personen binnen Kompaan en De Bocht te selecteren (Janssens, 1998). Daarnaast is de totale populatie van Kompaan en De Bocht verdeeld op basis van strata zodat je de groepen cliënten, hulpverleners en medewerkers op organisatieniveau krijgt. Vanuit iedere groep zijn personen geïnterviewd om een zo reëel en representatief mogelijk beeld te scheppen van de situatie.

In het tijdsbestek is het voor de onderzoeker niet mogelijk geweest om alle cliënten, hulpverleners en medewerkers op organisatieniveau van Kompaan en De Bocht te interviewen waardoor er een steekproef getrokken is uit deze populatie. De onderzoeker had als doel om van iedere doelgroep vier tot vijf respondenten te interviewen. Het verkrijgen van de respondenten is gedaan door middel van de reputatiemethode en de aspectenmethode (Van der Donk & Van Lanen, 2014). De reputatiemethode heeft betrekking op wie er het meest op de hoogte zijn van het betreffende onderwerp. Deze methode leent zich het beste uit voor de populatie op organisatieniveau. Niet alle medewerkers op organisatieniveau zijn betrokken bij het organiseren van de nieuwe manier van opvang. Hiervoor is dan ook een selecte keuze gemaakt gericht op de expertise rondom dit onderwerp. Onder de noemer respondenten op organisatieniveau vallen teamcoördinatoren, gedragswetenschappers en mogelijk managers van de organisatie Kompaan en De Bocht en andere mannenopvangen. Daarnaast is de aspectenmethode toegepast voor de rest van de populatie,

namelijk de cliënten en de hulpverleners van de vrouwen- en mannenopvang. De cliënten en hulpverleners hebben beiden belangen bij de situatie en komen ook allemaal in aanraking met de verandering binnen de organisatie. De belangen zijn zowel gericht op krachten als op kwetsbaarheden. De organisatie wilde dan ook graag alle belangen goed in kaart krijgen en meer duidelijkheid hebben over wat nodig is om de opvang te laten werken. Hierbij ligt de focus op veranderkundig onderzoek en willen ze graag weten wat cliënten nodig hebben, wat hulpverleners nodig hebben maar ook wat de organisatie zelf nodig heeft. Bij de cliënten en hulpverleners zijn de respondenten geworven op basis van de sneeuwbalmethode en het aanbod (Verhoeven, 2011). De onderzoeker heeft rond gemaaild wie mee wilde werken aan het onderzoek en heeft via deze contacten weer meerdere respondenten geworven. Er is door de onderzoeker wel rekening gehouden dat er bij de cliëntpopulatie een goede verdeling was qua mannelijke en vrouwelijke respondenten en respondenten van verschillende afdelingen om het onderzoek zo representatief mogelijk te houden. Hierin heeft de onderzoeker dan ook deels een purposive steekproef ingevoegd zodat op die manier bewust mensen in de steekproef terecht kwamen om een zo representatief mogelijk beeld te geven (Janssens, 1998).

Hoofdstuk 5 Resultaten

De resultaten van de interviews zijn volgens een gedegen analyse uitgewerkt. De analyse is uitgewerkt door middel van een horizontale vergelijking. Dit heeft geresulteerd in een vergelijking waarbij naar voren komt wat overeenkomsten en verschillen zijn in de antwoorden van de respondenten en welke bevindingen de onderzoeker daaruit opmaakt (Van der Donk & Van Lanen, 2014). De analyse is per perspectief uitgewerkt: de cliënt, de hulpverlener en de organisatie. Daarnaast zijn in bijlage 2 de resultaten van het vooronderzoek uiteengezet. In het vervolg van dit hoofdstuk is per deelvraag een kernachtige beschrijving te lezen van de resultaten van het vooronderzoek en de interviews. Vervolgens worden de resultaten uit het literatuuronderzoek beschreven om een totaal beeld te creëren van de resultaten.

5.1 Wat ervaren cliënten als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?

5.1.1. Voordelen

In het vooronderzoek uitten cliënten zich positief ten aanzien van de niet sekse-specifieke opvang door te benoemen dat ze de mannen en/of vrouwen binnen de opvang niet als probleem ervaren. Ze geven aan het wel gezellig te vinden. Uit de interviews komt ook naar voren dat cliënten er blij mee zijn. Dit ondersteunen ze door aan te geven dat ze weer vrienden leren maken en leren met elkaar om te gaan. Cliënten benoemen in de interviews de gezamenlijke opvang dan ook als leerzaam te ervaren. Hierbij benoemen ze dat mannen en vrouwen elkaar adviezen kunnen geven en kunnen gaan inzien dat beiden partijen, zowel de mannen als de vrouwen, hetzelfde hebben meegemaakt waardoor ze op die manier ook anders over elkaar kunnen gaan denken. Cliënten gaven in het vooronderzoek aan dat zij als voordeel zien dat er meer wederzijds begrip kan ontstaan van vrouwen naar mannen toe en andersom. Cliënten kunnen gaan ervaren dat niet alle mannen of vrouwen hetzelfde zijn. Ook uit de interviews met de cliënten blijkt dat ze aangeven dat ze gaan inzien dat er ook goede mannen of vrouwen zijn. Ze benoemen hierbij dat ze weer meer vertrouwen krijgen in het andere geslacht en minder angstig worden voor elkaar. Een mannelijke cliënt benoemt dan ook in het interview dat er een wereld voor hem is opengestaan op het gebied van vrouwen en de problematiek die ze beiden ondervinden.

De onderzoeker ontving van alle cliënten in de interviews de reactie dat ze geen probleem hebben met het feit dat mannen en vrouwen binnen een gezamenlijke opvang verblijven. Ze vonden het in het begin wel spannend maar naarmate ze elkaar leerden kennen, raakte het gewend en hebben ze er een goed gevoel over. Ze vinden het van belang dat er ook opvang is voor mannen waarbij de man ook benoemt zich op deze manier minder alleen en eenzaam te voelen. Opmerkelijk is dat één respondent uit de interviews deze voordelen niet benoemt. De cliënt geeft aan geen voordelen te zien en benoemt dat zijn trauma er niet minder op geworden is nu de opvang gezamenlijk is. Hij adviseert dan ook om de opvang gescheiden te houden.

5.1.2. Nadelen

Tijdens de afname van het vooronderzoek gaven cliënt-respondenten aan dat ze als nadeel zien dat er vrouwen of mannen kunnen zijn die zich meer onveilig gaan voelen wat extra stress tot gevolg kan hebben. Zij benoemen dit met voorbeelden als dat vrouwen hun kind niet alleen durven te laten op een gezamenlijke afdeling, er veel buitenlandse vrouwen zijn die niet met een man op de afdeling willen omdat wanneer hun (ex)-partner of ouders dit te weten krijgen dit mogelijk voor

nog meer problemen kan zorgen of het voorbeeld dat ze niet kunnen zien of een man bij de mannenopvang hoort of dat het mogelijk een 'indringer' is. Deze voorbeelden kunnen volgens cliënten een onveilig gevoel opleveren. Echter komt in de interviews naar voren dat de cliënten zich niet minder veilig voelen in de gemengde opvang. Cliënten geven aan dat een onveilig gevoel meer afhankelijk is van de persoon dan van het geslacht. Daarentegen geven cliënten wel aan dat ze zich wel kunnen voorstellen dat het voor andere cliënten beangstigend kan zijn. Zij ondersteunen dit door te benoemen dat zij zelf merkten dat het in het begin wel wat aftasten was en ze het wel spannend vonden. Daarentegen benoemen ze dat doordat iedereen er zit voor zijn veiligheid ze zich niet minder veilig voelen. Ze geven aan dat het belangrijk is dat er goed begeleid wordt en veel gepraat moet worden als iemand zich wel onveilig voelt.

In de interviews komen nadelen aan bod die nog niet door cliënten benoemd waren in het vooronderzoek. Ten eerste benoemen cliënten als zorg dat er relaties kunnen ontstaan. Cliënten geven aan dat ze relaties niet vinden kunnen. Een gedeelte van de respondenten geeft aan dat relaties verboden moeten worden maar het andere gedeelte van de respondenten vindt dat je het niet kunt verbieden. Zij geven aan dat je het niet uit de weg gaat in een gezamenlijke opvang en het dus bespreekbaar moet maken. Ze benoemen hierbij dat ze mensen niet de vrije loop moeten laten maar er met de cliënten over in gesprek moeten gaan. Echter geven cliënten wel aan dat ze wel vinden dat mannen en vrouwen wel gewoon contact mogen hebben. Hier moet wel een duidelijke lijn in getrokken worden zodat iedereen weet aan welke regels ze zich dienen te houden. Zij benoemen dat het iets is wat nu nog erg onduidelijk is.

Voornamelijk mannelijke cliënten benoemen als nadeel dat er niet voldoende gefaciliteerd is voor de mannen waardoor die zich nog erg eenzaam voelen. Zij geven aan momenteel niet veel omhanden te hebben en te merken dat de organisatie nog veel moet leren wat betreft de mannenopvang. Zij geven hierbij aan te doelen op wat de behoefte zijn van mannen en dat daarop ook ingespeeld wordt door de organisatie.

Over het algemeen benoemen cliënten dat ze weinig nadelen zien wat betreft de gemengde opvang. Een respondent geeft wel aan dat hij als nadeel ziet dat er onenigheid en conflicten kunnen ontstaan door het bij elkaar zetten van kwetsbare groepen.

5.2 Wat ervaren hulpverleners als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?

5.2.1. Voordelen

Het vooronderzoek met hulpverleners resulteerde in een lijstje met verschillende voordelen van de niet sekse-specifieke opvang. Ten eerste werd door hulpverleners in het vooronderzoek benoemd dat zij als voordeel zien dat cliënten kunnen gaan inzien en ervaren dat niet iedere man of vrouw hetzelfde is en beide geslachten slachtoffer kunnen zijn. Hierbij noemden zij zaken als erkenning, herkenning en een aanpassing in het referentiekader. Bovendien werd daarbij benoemd dat hierdoor het angstniveau rondom het andere geslacht dan ook kleiner zou worden. In het interview is tevens naar voren gekomen dat hulpverleners het als voordeel zien dat de cliënten een andere kant van het verhaal zien en daarvan kunnen leren. Zij geven aan dat cliënten kunnen leren van elkaar, meer begrip voor elkaar kunnen krijgen en inzien dat niet elke man of vrouw hetzelfde is. Dit kan hun horizon verbreden en een ommekeer veroorzaken in het man- of vrouwbeeld dat ze hebben. Bij het voordeel leren van elkaar benoemen hulpverleners dat cliënten weer kunnen leren omgaan met het andere geslacht. Dit kan voor hulpverleners ook inzichten geven over hoe cliënten omgaan met het opnieuw aangaan van sociale relaties om vervolgens daarover in gesprek te gaan. Cliënten kunnen gaan oefenen met elkaar.

Daarnaast wordt door hulpverleners als voordeel gezien dat op deze manier de samenleving meer wordt nagebootst. Zij beargumenteren dit met het feit dat de maatschappij ook mannen en vrouwen bij elkaar is en door ze ook binnen de opvang bij elkaar te zetten cliënten ook juist sterker gemaakt worden. Hulpverleners geven aan dat het meer de werkelijkheid is en het op die manier misschien ook wel kan bijdragen aan een stukje gelijkwaardigheid. Hulpverleners verwachten dat cliënten zich in kunnen gaan leven in het andere geslacht en dat er minder onderscheid gemaakt gaat worden in geslachten maar meer in personen.

5.2.2. Nadelen

Uit het vooronderzoek en de interviews komt naar voren dat hulpverleners als grootste nadeel zien dat er mogelijk (seksuele) relaties kunnen ontstaan binnen de niet-sekse specifieke opvang. Zij geven aan dat doordat cliënten al lange tijd niet meer de baas zijn geweest over hun eigen

lichaam, zij vaak hun eigen grenzen niet meer goed kunnen aanvoelen waardoor er veel grensoverschrijdend gedrag plaats zou kunnen vinden. Zij geven dan ook aan dat ze relaties binnen de opvang geen goed idee vinden omdat beide cliënten uit een kwetsbare situatie komen en hun leven niet op orde hebben. Hulpverleners benoemen het met name een zorg te vinden voor de minderjarige vrouwelijke cliënten van Lima en Eva die binnen de opvang verblijven omdat ze daar wel een andere verantwoordelijkheid voor dragen dan voor de volwassen vrouwen en mannen. Zij zien het niet zitten als er her en der seksuele contacten zouden ontstaan binnen de opvang. Desondanks benoemen zij ook dat ze vinden dat het aangaan van een nieuwe relatie een natuurlijk proces is en het in de maatschappij ook gebeurt. Zij geven dan ook aan dat je een relatie niet kan verbieden en je binnen de opvang wel zicht kan hebben op hoe cliënten omgaan met sociale relaties. Uit hun respons komt dan ook naar voren dat wanneer dit zich voor zou doen er met de cliënten over in gesprek moet worden gegaan waarbij ze goed voorgelicht moeten worden. Tevens benoemen hulpverleners dat er duidelijke (gedrags)regels moeten komen en de organisatie een duidelijke visie uit moet dragen in het onderwerp relaties en seksualiteit.

Ten tweede geven hulpverleners aan het als nadeel ofwel zorg te zien dat er de mogelijkheid is dat er een man wordt binnengehaald met verkeerdere voorwendselen. Hierbij doelen hulpverleners op mogelijk netwerk dat binnengehaald kan worden wat een gevaar op kan leveren voor de Eva of Lima cliënten of eventueel loverboys en mensenhandelaren. De hulpverlener-respondenten geven aan dat ze merken dat hierover meer onzekerheid is onder hulpverleners dan bij cliënten. Zij geven aan dat hulpverleners zich meer zorgen maken dan cliënten met de reden dat er mogelijk iemand binnenkomt met verkeerde bedoelingen en zij dat niet zien.

Daar op aansluitend geven hulpverleners in het vooronderzoek en in de interviews als nadeel aan dat ze zich voor kunnen stellen dat vrouwen en mannen zich meer onveilig voelen wanneer ze een nare ervaring hebben gehad met het andere geslacht. Zij kunnen zich voorstellen dat cliënten niet voldoende tijd krijgen om zich te stabiliseren van de afhankelijkheidssituatie waardoor een gezamenlijke opvang alleen nog maar meer beangstigend kan zijn. Zij geven dan ook aan dat dit mogelijk de drempel voor cliënten kan verhogen om naar de opvang te komen. Ondanks deze aannames hebben hulpverleners gemerkt dat het per cliënt verschillend is en dat ze voornamelijk positieve reacties terugkrijgen. Cliënten geven niet aan zich onveilig te voelen. Dit zal volgens de respondenten dan ook nog uit ervaring moeten blijken en met cliënten over in gesprek moeten blijven gegaan worden.

In het vooronderzoek gaven hulpverleners als nadeel aan dat ze zich afvroegen hoe ze overzicht konden blijven houden over wat er allemaal op de groep gebeurt wanneer cliënten daar ambulant begeleid worden en er dus geen 24 uren toezicht is. Hier is in de interviews verder op ingegaan en kreeg de onderzoeker als respons dat hulpverleners positief staan tegenover de hulpvorm ambulant op de mannenafdeling. Zij geven wel aan meer duidelijkheid te willen in wat de verwachtingen naar hen toe zijn. Daarnaast geeft een hulpverlener aan dat zij ambulant goed vindt maar dat het niet betekent dat groepsleiding alleen ambulant aanwezig is. Zij moeten er ook wel eens zijn zonder afspraak om controle te bieden op het groepsproces en om mogelijke signalen van cliënten te kunnen ondervangen.

Over het algemeen geven hulpverleners aan dat de start van de niet-sekse specifieke opvang veel vragen en onduidelijkheid met zich mee bracht onder collega's. Desondanks wordt er gemerkt dat deze vragen en onduidelijkheid steeds minder worden. Het nieuwe is er een beetje vanaf waardoor er minder signalen komen. Echter is er nog wel veel onduidelijkheid over waar voornamelijk de mannelijke cliënten naar toe moeten, hoe de mannen hulp te verlenen en te begeleiden en wat nu precies de bedoeling is. Respondenten geven dan ook aan dat het nog erg zoeken is en er nog weinig wordt gecommuniceerd over de mannelijke cliënten. Ze merken dan ook onder het werkend personeel dat zij er meer moeite mee hebben dan cliënten zelf. Zij geven aan dat de hulpverlening met mannen nog wennen is en ze vooral ervaring op moeten doen.

5.3 Wat ervaart de organisatie als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?

5.3.1. Voordelen

Op organisatieniveau wordt aangegeven dat ze vinden dat een niet-sekse specifieke opvang gewoon moet kunnen en goed is. Zij benoemen als voordeel dat op deze manier de maatschappij meer wordt nagebootst. Zij beargumenteren dit door aan te geven dat door middel van een niet-sekse specifieke opvang de cliënten weer sterker gemaakt worden en op deze manier meer teruggebracht worden naar de realiteit. Hierbij benoemt de organisatie termen als normaliseren en het taboe

doorbreken voor cliënten maar ook voor hulpverleners. Er wordt aangegeven dat op deze manier weer een gezonde manier van opvoeding wordt aangeboden zoals het in de maatschappij zich ook voordoet. Cliënten kunnen zich er weer meer bewust van gaan worden dat niet iedere man of vrouw hetzelfde is en mannen en vrouwen beiden slachtoffer kunnen zijn wat volgens de organisatie vervolgens kan bijdragen aan een meer gelijkwaardige cultuur voor mannen en vrouwen. Zij geven aan dat je op die manier je cliënten weer meer voorbereidt op de terugkeer naar zelfstandigheid en het in contact komen met het andere geslacht. Zij geven aan cliënten op deze manier weer meer weerbaar en sterker te maken.

Tevens geeft de organisatie in het vooronderzoek maar ook in de interviews aan dat de niet sekse-specifieke opvang als voordeel heeft dat cliënten weer kunnen gaan oefenen in het contact met elkaar. Zij geven aan dat het gezond is om te oefenen met sociale contacten zodat cliënten kunnen gaan ervaren dat het contact weer open, laagdrempelig en positief kan zijn. De angst voor het andere geslacht kan dan teruggebracht worden naar hanteerbare proporties en cliënten kunnen leren omgaan met de negatieve ervaringen die ze hebben gehad. Hierop sluit het voordeel dat mannen en vrouwen van elkaar kunnen leren aan. Op organisatorisch niveau benoemen ze namelijk als voordeel dat mannen en vrouwen bijvoorbeeld praktische vaardigheden van elkaar kunnen leren. Daarnaast hebben de mannen en vrouwen binnen de opvang een gemeenschappelijke deler namelijk de mogelijk nare ervaringen wat helpend kan zijn en hun blik mogelijk kan verbreden. De organisatie geeft dan ook aan dat het zou kunnen gebeuren dat cliënten anders over het andere geslacht gaan denken maar geven aan dat het niet zeker is dat dit gebeurt en ook niet in eerste instantie het hoofddoel is.

5.3.2. Nadelen

In het vooronderzoek kwam vanuit de organisatie als belangrijk nadeel van de niet sekse-specifieke opvang naar voren dat er door een onjuiste screening iemand binnengehaald kan worden met verkeerde bedoelingen wat kan leiden tot veiligheidsrisico's. De organisatie bevestigt in de interviews dit nadeel en geeft daarbij aan dat ze screenen dan ook erg belangrijk vinden. Echter zijn er rondom het onderwerp veiligheid wisselende reacties van de respondenten. Aan de ene kant wordt gesteld dat cliënten zich niet onveilig hoeven te voelen omdat ze allemaal een eigen plekje hebben om zich terug te trekken. Ook krijgen ze geen signalen dat cliënten zich onveilig voelen. Aan de andere kant geven ze aan dat ze zich kunnen voorstellen dat het voor sommigen beangstigend kan zijn. Hierbij is de zorg dat de cliënten geen stabiliteit ervaren om zich veilig te voelen en te ontwikkelen waardoor ze mogelijk niet toekomen aan het leren omgaan met ervaringen en weer in een nieuwe relatie schieten. Hier moet volgens de organisatie het gesprek over aangegaan worden met cliënten.

Het te snel in een nieuwe relatie schieten is dan ook een nadeel en tevens zorg die de organisatie uitspreekt. Zij geven aan dat cliënten grenzeloos in contact en in interactie zijn geworden met elkaar. Het is voor hen lastig eigen grenzen aan te geven en te waken voor minder goede keuzes door de beperkte sociale vaardigheden. Hierdoor is de zorg dat cliënten te snel in een nieuwe relatie schieten. Ze hebben nog onvoldoende geleerd waardoor patronen niet doorbroken worden en er een nieuwe negatieve ervaring op kan treden. Dit kan leiden tot onveiligheid, onzekerheid en terugval. De organisatie geeft dan ook aan dat het wel een zorg is maar dat er daarentegen wel met cliënten over in gesprek moet worden gegaan. Ze vinden dat je relaties niet kan verbieden en niet kan voorkomen omdat de instelling ook een oefenplek is en straks in de maatschappij cliënten dit ook kunnen meemaken. Iemand mag ook oefenen en het is ook iets goeds want cliënten zijn ook gewoon mens. Vanuit organisatorisch perspectief wordt dan ook benoemd dat hulpverleners het met cliënten bespreekbaar moeten maken en het onderdeel moet zijn van het traject. Nieuwe relatie zijn volgens hen namelijk ook een onderdeel van het leren omgaan met. Wel geven ze aan dat er extra aandacht moet zijn voor de minderjarige vrouwelijke cliënten en gekeken moet worden hoe je hierin veiligheid kan waarborgen.

Een ander nadeel dat wordt benoemd door de organisatie is dat mannelijke cliënten zich best wel vervelen. Zij geven aan dat de mannen weinig omhanden hebben en dat het van belang is dat er aandacht wordt besteed aan dagbesteding.

Over het algemeen geeft de organisatie aan dat ze wel merken dat medewerkers nog zorgen hebben over de niet-sekse specifieke opvang omdat ze merken dat ze het spannend vinden. Hierbij benoemen zij dat het mogelijk is dat medewerkers wat meer terughoudend zijn en vaker twee keer nadenken wat er mogelijk mis zou kunnen gaan in de begeleiding naar mannen toe. Echter ziet de organisatie niet dat het grote problemen zal opleveren zolang je de veiligheid van cliënten kunt garanderen.

5.4 Welke aspecten dragen volgens cliënten, hulpverleners en de organisatie bij aan een goed verloop van de niet sekse-specifieke opvang?

5.4.1. Cliënten

Uit de interviews met cliënten komt naar voren dat zij voor een goed verloop van de opvang het nodig vinden dat er goed gecommuniceerd wordt met de cliënten over wat de regels zijn: duidelijkheid over wat mag wel en wat mag niet maar ook dat er aan hen gevraagd wordt wat zij zelf willen. Dit kristalliseren zij uit in voorbeelden als dat ze aan vrouwen moeten vragen of ze samen met mannen op een afdeling willen. Cliënten hebben namelijk het idee dat het kan gebeuren dat vrouwen zich minder veilig voelen wanneer ze tussen mannen in worden geplaatst. Ze moeten het vrouwen vragen wat zij willen. Vrouwen kunnen zich anders onveilig en niet op hun gemak voelen wat extra stress kan geven. Een cliënt benoemt dat het ook beter is om mannen en vrouwen uit elkaar te halen om moeilijkheden te voorkomen. Cliënten geven aan dat je niet zo maar naast een man moet leven als je dat niet wil. Daarnaast komt het stukje van de cliënten vragen wat ze willen terug in hoe cliënten denken over gezamenlijke trainingen en activiteiten. Hierin geven zij aan dat ze het goed vinden als trainingen gezamenlijk aangeboden worden maar dat er ook sommige cliënten kunnen zijn die er wel problemen mee kunnen hebben. Daarom vinden ze het van belang dat er per persoon bekeken wordt wat ze willen en er goed over gecommuniceerd moet worden met hen.

Alle cliënten geven aan dat er wel contact mag zijn tussen mannen en vrouwen maar geen seksueel contact of contact met verdere bedoelingen. Een gedeelte van de cliënten zegt dat je relaties moet verbieden. Het andere deel van de respondenten geeft aan dat wanneer relaties zich voor zouden doen er dan over in gesprek moet worden gegaan en er mogelijk consequenties aan gesteld moeten worden. Dit moet volgens de cliënten aan het begin van het traject duidelijk vermeld worden naar cliënten toe.

Cliënten geven in het vooronderzoek en in de interviews aan dat ze het van belang vinden dat mannen en vrouwen gelijk behandeld worden. Een voorbeeld hiervan is dat ze het belangrijk vinden dat er een politiecheck gedaan wordt en er goed wordt gescreend op of iemand geen connecties heeft met iemand zodat er geen gevaarlijk netwerk binnengehaald wordt. Echter vinden cliënten dan wel dat dit bij zowel mannen als vrouwen gedaan zou moeten worden. Ook hierin een gelijke behandeling.

Tevens beschrijven cliënten als belangrijke voorwaarde voor een goed verloop van de gezamenlijke opvang dat er meer dingen voor mannen en vrouwen georganiseerd moeten worden. Mannelijke cliënten geven aan dat ze zich vervelen en graag iets van een pooltafel zouden willen hebben of dat er activiteiten georganiseerd worden waaraan ze deel kunnen nemen. Ook vrouwelijke cliënten beschrijven dat er meer geregeld zou mogen worden.

Cliënten vinden dat leiding vaker mag langskomen. Ze zijn het wel eens met de ambulante vorm van hulpverlening maar geven daarentegen wel aan dat er voldoende begeleiding beschikbaar moet zijn als het nodig is om de touwtjes in handen te houden.

Tot slot benoemt een mannelijke cliënt dat hij het fijn zou vinden als er meer mannelijke hulpverleners zouden zijn. De respondent geeft dan ook aan dat het voor hem meer vertrouwd zou zijn en een mannelijke hulpverlener hem meer herkenning zou kunnen bieden.

5.4.2. Hulpverleners

In de interviews en het vooronderzoek komt uit de respons van de hulpverleners naar voren dat er nog veel onduidelijkheid en onrust is onder voornamelijk de medewerkers. Zij geven aan dat communicatie naar hen toe dan ook erg belangrijk is. Het stukje mannenopvang en mannenbegeleiding moet volgens hen duidelijk weggezet worden naar hulpverleners en cliënten toe om wat meer rust te creëren binnen de organisatie. Er moet meer openheid en transparantie zijn over de doelgroep en duidelijkheid komen over waar de mannen nu onder vallen, wie hen gaat begeleiden en op welke manier de begeleiding vormgegeven gaat worden: 1 duidelijke insteek, aanpak en methodiek. Zij geven aan dat er voorlichting en informatie hierover gegeven moet worden aan cliënten en medewerkers om meer rust te creëren. Een goede afstemming helpt volgens hen om kaders te scheppen en open te staan voor een nieuwe mindset zodat de nieuwe manier van opvang goed kan gaan verlopen. Als er onrust ontstaat moet er met elkaar in gesprek gaan worden. Hierbij benoemen ze dat er niet allemaal regels en afspraken gemaakt moeten worden maar het in gesprek gaan het belangrijkste is. Niet te veel regels maar gewoon eens gaan doen en ervaren. Een respondent geeft ook aan dat het volgens haar een goed idee zou zijn om

het onderwerp mannenopvang in vergaderingen terug te laten komen om stil te staan bij hoe iedereen het ervaart. Hierbij het bespreken van de bevindingen rondom de mannenopvang zodat ook dingen aangepast kunnen worden. Het samen evalueren.

Hulpverleners staan positief tegenover de hulpvorm ambulant. Zij geven wel aan ook hier meer duidelijkheid te willen in wat de verwachtingen naar hen toe zijn. Daarnaast geeft een hulpverlener aan dat zij ambulant goed vindt maar dat het niet betekent dat groepsleiding alleen ambulant aanwezig is. Zij moeten er ook wel eens zijn zonder afspraak om controle te bieden op het groepsproces en mogelijke signalen van cliënten. Er moet wel toezicht zijn.

Op het gebied van veiligheid geven alle hulpverleners aan het een goed idee te vinden als er een politiecheck en screening gedaan zou worden. Zij geven als redenen dat er mannen binnen kunnen komen die uit een crimineel circuit willen stappen of binnen komen met verkeerde bedoelingen. Er is nog wel een meningsverschil of de politiecheck wel of niet bij mannen én vrouwen gedaan zou moeten worden. Ze geven aan dat daar nog geen duidelijke visie over is maar dat de organisatie die uiteindelijk wel moet hebben en ook uit moet stralen. Hulpverleners geven wel aan dat het van belang is dat het wel met de cliënt wordt besproken dat er een politiecheck wordt afgenomen. Op het gebied van veiligheid wordt door een respondent genoemd dat het fijn zou zijn als afdeling EVA, die tegenover de mannenafdeling zit, een dichte deur zou krijgen vanwege het veiligheidsgevoel en privacy van cliënten. Daarnaast is het volgens een respondent een idee om eens na te denken over het plaatsen van foto's van iedere cliënt in het systeem zodat hulpverleners op de hoogte zijn van de cliënten die binnen Kompaan en De Bocht verblijven en een mogelijke 'indringer' sneller zouden kunnen herkennen.

Daarop volgend geven hulpverleners aan dat het van belang is dat hulpverleners naar cliënten uitstralen dat er een gelijke behandeling is voor mannen en vrouwen. Er wordt nu door hulpverleners opgemerkt dat er nog voornamelijk een focus ligt op de vrouw en er zal een andere mindset moeten komen aangezien vrouwen nu meer worden beschermd dan de mannen. Zij geven aan dat medewerkers toch een soort voorbeeld zijn voor cliënten en dit kan bijdragen aan een stukje gelijkwaardigheid binnen de opvang.

Hulpverleners geven aan het een goed idee te vinden als trainingen en cursussen gezamenlijk aangeboden worden omdat ze van elkaar kunnen leren. Echter geven zij aan dat er wel goed onderzocht moet worden of de trainingen nu ook goed aansluiten bij de mannen en er goed gekeken moet worden naar de groepssamenstelling in verband met het doel van de training. Iedereen moet zich wel veilig kunnen voelen en herkenning kunnen vinden binnen de training.

Tevens wordt door een hulpverlener geopperd voor meer mannelijke collega's omdat mogelijk mannelijke cliënten meer erkenning en herkenning kunnen vinden bij hen.

Over het algemeen geven de hulpverleners aan dat het nog erg zoeken is en ze het vooral maar eens moeten gaan ervaren; pionieren. Er wordt momenteel nog veel naar problemen gezocht maar de respondenten verwachten dat dit in de nieuwbouw zal gaan veranderen. Hulpverleners zijn van mening dat het belangrijk is om goed te communiceren met cliënten en ook te vragen wat cliënten zelf willen en te doen wat bij een cliënt past. Uit deze ervaring moet onderzocht worden wat werkt wel en wat werkt niet. Hulpverleners geven dan ook aan dat om de opvang te laten slagen er nog veel uitgezocht en ontwikkeld moet worden voor de mannen. Zij benoemen in de interviews dat er meer dingen voor mannen geregeld moeten worden omdat zij zich ontzettend vervelen. Er worden al wat verschillen gezien in de hulpverlening aan de man en de hulpverlening aan de vrouw. Hulpverleners geven aan dat medewerkers dan ook goed geschoold moeten worden in het stukje mannenopvang met als voorbeeld een stukje cultuur, normen in de maatschappij en ouderschap met betrekking tot de mannenopvang. Dit met als doel dat je niet aan de sekse-specifieke problematiek voorbij gaat. Kortom goed onderzoeken wat kan samen, wat moet apart en wat is er anders bij mannen dan bij vrouwen. Onderzoek naar de doelgroep en mogelijk daarin ook een specialisme opbouwen. Ook hulpverleners moeten goed geschoold worden in de begeleiding van mannen en de mogelijke problematiek die zij meenemen zodat de doelgroep optimaal hulp geboden kan worden.

5.4.3. Organisatie

De organisatie geeft aan dat het binnen teams werken aan bewustwording een van de belangrijkste voorwaarden is om de opvang op een goede manier te laten verlopen. Bewustwording in de zin van waarom doen we dingen bij vrouwen wel en bij mannen niet. Er zit volgens hen veel in de houding van het werkend personeel namelijk het uitstralen naar elkaar maar ook naar cliënten dat het geen issue is dat mannen en vrouwen binnen de zelfde opvang worden opgevangen. Op die manier kan

het taboe dat heerst rondom mannelijke slachtoffers doorbroken worden voor medewerkers en cliënten. Op organisatie niveau geven zij aan dat er nog wel wat zit in de bejegening, mindset en de visie. Zij geven dan ook aan dat er gerealiseerd moet worden dat alle cliënten slachtoffer zijn en allemaal een veilige opvang nodig hebben. Het uitstralen dat je mogelijkheden ziet en geen onmogelijkheden. In het vooronderzoek wordt dan ook aangegeven dat het belangrijk is dat medewerkers open staan voor de verandering van vrouwenopvang naar een mannen- én vrouwenopvang en dit geen gevaren en/of problemen hoeft te veroorzaken.

De organisatie ervaart de ambulante hulpvorm die ze toepassen als werkend, helpend en activerend. Geven aan dat ambulant hulpverleners het leunen van cliënten op de hulpverlening en compenseren van hulpverlener beperkt. Daarnaast wordt gesteld dat het goed is omdat cliënten vanuit stukje zelfstandigheid komen en je dat niet van hen af moet pakken wat ze eigenlijk al kunnen. Wel geven ze aan dat het van belang is om goed zicht te houden. Dit houdt in dat hulpverleners ook eens binnenlopen zonder afspraak. Wel nabij blijven maar geen 24-7 begeleiding aanwezig. Deze nabijheid ook tonen door met cliënten in gesprek te gaan. Niet alleen individueel maar ook met een gedeelde groep in een soort buurtberaad. Bij de ambulante hulpvorm zijn de respondenten op organisatieniveau van mening dat het belangrijk is om te werken op basis van vertrouwen en dat vertrouwen ook te geven aan cliënten. Het vertrouwen geven dat ze het ook zelf kunnen. Hierbij is het wel van belang om te investeren in afspraken, regels en gedragscodes om de opvang te laten slagen. Ook geeft de organisatie aan dat het van belang is om goed te investeren in het personeel qua leren. Voor personeel is het nog wel nieuw en zijn hier nog lerende in. Hebben hier de tijd voor nodig.

Op organisatorisch niveau wordt aangegeven dat momenteel een politiecheck en screening als nodig worden ervaren. Er moet goed worden gekeken wie je bij elkaar zet door middel van een screening. Er is nog wel een verschil in mening of het bij vrouwen en mannen gedaan moet worden maar volgens hen moet dit blijken uit ervaring. Zij geven aan dat er een mogelijkheid is dat het over een aantal jaren blijkt dat het niet noodzakelijk is.

De organisatie geeft aan dat mannen zich erg vervelen en dat er activiteiten voor mannen moeten komen. Zij moeten een dagbesteding hebben en daar moet dan ook in gefaciliteerd worden. Zij vinden het van belang dat er nieuwe dingen aangeboden worden om de opvang op een goede manier te laten verlopen. Een respondent geeft aan dat mogelijk ervaringsdeskundige hierin ook helpend kunnen zijn voor medewerkers en cliënten om zo de vrouwen- en mannenopvang zo optimaal mogelijk te ontwikkelen. De organisatie geeft daarbij komend aan dat gezamenlijke activiteiten goed zijn maar dat dit wel maatwerk is. Bij de ene cliënt kan het wel en bij de ander is het beter als mannen en vrouwen gescheiden zijn. Kortom op maat, cliënt centraal en onderzoeken wat de behoefte is. Door een respondent wordt aangegeven dat je hierin wel weer roldoorbrekend en taboedoorbrekend kunt zijn omdat ze zich in gezamenlijke trainingen kunnen realiseren dat beide geslachten slachtoffer kunnen zijn en op die manier ook kunnen leren van elkaar.

Tot slot geeft de organisatie aan dat het vooral belangrijk is dat er wordt gedaan wat nodig is. Het per persoon kijken wat nodig is, de cliënt centraal en wanneer er iets speelt in gesprek gaan. Voor nu is het van belang om te gaan experimenteren, evalueren en bijsturen waar nodig. Uit ervaring leren wat werkt wel en wat werkt niet. Hierbij de cliëntgroep meenemen in beslissingen om op die manier ook de koers te bepalen. Daarbij aansluitend komt uit het vooronderzoek en de interviews naar voren dat de organisatie de kennis moet benutten die ze al heeft en dus werken vanuit wat je al weet: krachtgericht en focus op ondersteuning van het netwerk.

5.5 Literatuuronderzoek

Het uitgevoerde literatuuronderzoek is in twee delen uitgesplitst. Het eerste gedeelte van het literatuuronderzoek heeft betrekking op deelvragen 1 tot en met 3. Het tweede gedeelte van het literatuuronderzoek is gekoppeld aan deelvraag 4. Naar aanleiding van de resultaten van de interviews is er in deze dataverzamelmethode op zoek gegaan naar literatuur om de gevonden resultaten meer uit te diepen en een zo totaal mogelijk beeld te vormen.

5.5.1. De voor- en nadelen van een niet-sekse specifieke opvang

Herkenning en erkenning

Bij het opdoen van een negatieve ervaring op het gebied van geweld in afhankelijkheidsrelaties ontstaan er disfunctionele schema's die tot assumpties kunnen leiden (Höing, Van Engen, Ensink, Vennix & Vanwesenbeeck, 2003). Dit heeft ook betrekking op de mannen en vrouwen die een negatieve ervaring hebben met een ander persoon en mogelijk een trauma ontwikkelen. Bij hen

ontstaan cognitieve schema's als alle mannen zijn agressief en alle vrouwen zijn slecht. Desondanks kunnen er weer nieuwe schema's aangeleerd worden die leiden tot andere denkpatronen en mogelijk een ander man-vrouwbeeld. Door weer in contact met elkaar te komen, wordt de maatschappij meer nagebootst en wordt de stap naar het 'echte' leven stapje voor stapje een klein beetje kleiner gemaakt (Van Dijke & Terpstra, 2015). Een instelling waar mannen en vrouwen verblijven die slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties kan gezien worden als een gecontroleerde en veilige oefenplek om stapje voor stapje weer in aanraking te komen met het andere geslacht of het geslacht waar de cliënt geweld van heeft ervaren en op die manier de cliënten weer sterker te maken (Van der Zee, 2014). Cliënten kunnen leren dat niet alleen vrouwen maar ook mannen slachtoffer kunnen zijn. Visies (2009) beschrijft dan ook dat huiselijk geweld er voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers hetzelfde uit kan zien. Mensen kunnen met elkaar ervaringen delen, helpen elkaar in de dagelijkse routine en delen taken samen (Nanhoe, 2011).

Onveiligheidsgevoel

Daarentegen kan het te snel in aanraking komen met het geslacht waarvan jij geweld heb ervaren leiden tot lagere tolerantiegrenzen met als gevolg een toename in het onveiligheidsgevoel van een persoon (Bureau Driessen, 2008). Struik (2011) geeft als metafoor dat je op die manier blijft dweilen met de kraan open. Wanneer een persoon zich niet onveilig voelt in zijn omgeving en mogelijk dreiging ervaart, zal die persoon niet toekomen aan het leren omgaan met de traumatische ervaring. Wanneer het brein een mogelijke dreiging ervaart, zal het zichzelf gaan beschermen en de focus leggen op de buitenwereld. Volgens Struik (2011) kan het brein niet de focus leggen op én de binnenwereld van een persoon én de buitenwereld tegelijkertijd. Dit houdt in dat er bij mogelijke dreiging van buitenaf alleen daar aan gewerkt wordt terwijl intern de processen niet verwerkt worden en iemand niet toe komt aan het leren omgaan met de negatieve ervaringen. 88% van de cliënten van Fier uit het artikel van Dijke & Terpstra (2015) geeft aan dat zij zich meer veilig voelen in een sekse specifieke opvang. Zij hebben het idee dat ze nog niet voldoende weerbaar zijn tegenover het gedrag van het andere geslacht. Desondanks kan het volgens Van Dijke & Terpstra (2015) ook meehelpen aan een stukje meer weerbaar worden en het sterker maken van de cliënt omdat ze weer opnieuw gaan leren in de omgang met het andere geslacht. Wanneer je het andere geslacht zou weren, zouden cliënten namelijk nog meer angstig kunnen worden waardoor de stap naar zelfstandigheid en het leren omgaan met de negatieve ervaring groter wordt. Tevens is uit het vooronderzoek gebleken dat vrouwen zich niet méér veilig voelen in een sekse specifieke opvang dan in een niet sekse specifieke opvang (Mezey, Hassel & Bartlett, 2005). Het onveilig voelen komt niet voort uit angst voor het andere geslacht maar is afhankelijk van de persoon waarmee cliënten samen moeten leven. Respondenten geven zelfs aan zich soms meer veilig te voelen in een niet sekse-specifieke groep dan in een sekse-specifieke groep.

(Seksuele) relaties

Resultaten uit het onderzoek van Alink, Euser Tharner, Van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg (2012) wijzen er op dat aanwezigheid van mede-clieënten waarmee geen biologische band bestaat, het risico op seksueel misbruik verhoogt. Daarnaast beschrijven zij vanuit hun onderzoek in de jeugdzorg dat een niet-sekse specifieke opvang de prevalentie van misbruik verhoogt. Vanuit hun optiek is het samen plaatsen van jongens en meiden een groot risico met het oog op mogelijke seksuele relaties. Ook in het vooronderzoek komt vanuit de visie van Van Dijke & Terpstra (2015) naar voren dat de kans op revictimisatie van de negatieve ervaring vergroot doordat cliënten te vroeg in contact komen met het andere geslacht doordat men niet voldoende kan herstellen en geen of te weinig stabiliteit ervaart. Voornamelijk vrouwen zijn op het moment van opname kwetsbaar voor dreigingen en misbruik vanuit het mannelijk geslacht (Barlow & Wolfson, 1987 in Van Mezey, Hassel & Bartlett, 2005). Mannen en vrouwen die geweld in afhankelijkheidsrelaties hebben ervaren, zijn vaak de regie over hun eigen lichaam verloren en gaan op zoek naar aandacht, waardering en liefde zonder bewust stil te staan bij hun eigen grenzen (Van Dijke, Lamers-Winkelmann & Terpstra, 2014).

Sekse-specifiek in de hulpverlening

Ervaringen met hulpverlening aan mannen en vrouwen hebben geleerd dat er een verschil is in hulpverlening aan mannen en vrouwen. De G4-mannenopvang heeft in de hulpverlening dan ook gemerkt dat mannen meer praktisch ingesteld zijn dan vrouwen en door hun socialisatie de focus meer hebben op autonomie, onafhankelijkheid en zelfstandigheid (G4 Mannenopvang, z.d.). Daaruit blijkt dat mannen anders omgaan met problemen dan vrouwen waardoor ze minder snel hulp zullen zoeken voor hun problemen en het eerst zelf op willen lossen. Mannen zijn in dit opzicht meer actiegericht en oplossingsgericht en hebben daarbij minder aandacht voor de beleving van het probleem. Mannen willen dan ook sneller participeren en weer aan de slag middels een dagbesteding (Kompaan en De Bocht, z.d.). Echter beschrijft de G4 Mannenopvang (z.d.) dat er

vanuit de hulpverlening nog weinig aandacht is voor de genderspecifieke socialisatie en genderspecifieke eigenschappen van mannen: 'In het algemeen kan gesteld worden dat hulpverleners te weinig aandacht hebben voor het herkennen en erkennen van slachtofferschap en onmacht(gevoelens) bij jongens en mannen' (G4 Mannenopvang, z.d., p. 10). Het is van belang dat er bij hulpverlening aan mannen rekening gehouden wordt met de genderspecifieke socialisatie. Er heerst nog steeds een ander ideaalbeeld van de man waardoor de man in de maatschappij aan een bepaalde mannelijkheids codering moet voldoen. Dit zorgt er voor dat in de hulpverlening aan mannen een stukje extra angst en schaamte er bij komt kijken en hier in de begeleiding aandacht voor moet zijn (Lünnemann, Hermens & Roeleveld, 2012).

5.5.2. Goed verloop van een verandering

Verscheidende onderzoeken naar organisatieveranderingen wijzen uit op het gegeven dat organisatieveranderingen niet altijd succesvol verlopen (De Jong, 2009). Er wordt gesteld dat zeventig procent van de veranderingen binnen een organisatie mislukt met oorzaken als te weinig budget of een te krappe tijdsplanning (Jarret, 2003 in De Jong, 2009). Tevens is er vaak nog een andere factor die de verandering dermate beïnvloedt dat het de kans op slagen nou juist erg kan bevorderen of nou juist kan neerhalen, namelijk weerstand. Weerstand van medewerkers en cliënten binnen een organisatie die met de verandering te maken krijgen, kan een grote invloed uitoefenen op het wel of niet laten slagen van de implementatie van de verandering binnen de organisatie (Van den Heuvel, Schalk, Freese & Timmerman, 2013). Het accepteren van een verandering is namelijk vaak nog moeilijker dan de verandering op zich. De regulatory focus theorie stelt dan ook dat wanneer de organisatiecultuur of communicatie over de mogelijke verandering niet overeenkomen met de voorkeuren en de motivatiestijl van werknemers het de kans op slagen van de verandering aanzienlijk doet dalen (Petrou, Demerouti & Breevaart, 2013). Uit de interviews en het vooronderzoek komt ook naar voren dat er nog onduidelijkheid en weerstand is onder de belanghebbenden binnen de organisatie Kompaan en De Bocht. Hoe zijn deze mensen volgens de literatuur dan toch te motiveren voor de verandering van een sekse-specifieke vrouwenopvang naar een niet-sekse specifieke opvang voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties?

Communicatie

In het onderzoek van Van den Heuvel, Schalk, Freese & Timmerman (2013) komt naar voren dat in het stukje motiveren van belanghebbenden het belangrijk is dat er goed gecommuniceerd wordt naar hen toe vanuit de organisatie. Respondenten gaven in het onderzoek van Van den Heuvel, Schalk, Freese & Timmerman (2013) aan dat een goede communicatie leidt tot meer veranderingsbereidheid. In de communicatie moet dan ook naar voren komen waarom de verandering plaatsvindt en hoe de verandering plaats gaat vinden. Kortom de noodzaak van de verandering, wat de visie hierachter is en in welke stappen deze verandering gerealiseerd gaat worden. In het onderzoek kwam het belang van transparantie, openheid en eerlijkheid naar voren met betrekking tot de communicatie (Van den Heuvel, Schalk, Freese & Timmerman, 2013). De organisatie moet iedereen dan ook op de hoogte stellen van wat er gebeurt, zowel positief als negatief. Echter moet de communicatie hierbij niet eenzijdig zijn maar een wederzijds proces waarbij de aanspreekpunten bereikbaar zijn voor alle partijen. Iedereen die met de verandering te maken krijgt moet dan ook kunnen participeren in de communicatie en deel uit mogen maken van de communicatie omtrent de verandering.

Participatief veranderen

Peters & Van de Westelaken (2011) beschrijven in hun artikel de meerwaarde van het laten participeren van belanghebbenden in een organisatieverandering als volgt: 'Naast het feit dat organisatieleden beschikken over informatie over de organisatie, het probleem, de probleemsituatie en mogelijke oplossingen, is de verwachting dat participatie ook tot minder weerstand en tot meer veranderingsbereidheid leidt, tot het gebonden voelen van de participanten aan het veranderplan en de (verwachte) uitkomsten van de verandering en tot een effectievere uitvoering van de verandering, (...)' (p. 2). In het artikel komt dan ook naar voren dat het laten participeren van de belanghebbende binnen een organisatie kan leiden tot een grotere bereidheid tot veranderen. Mensen kunnen gemotiveerd worden tot verandering door ze ook mee te laten participeren omdat naast de verschillende belangen die er heersen er ook gezamenlijke belangen te herkennen en te erkennen zijn (Van Hooft & Benders, 2000). Op die manier draagt niet alleen de organisatie maar ook alle deelnemende partijen de verantwoordelijkheid over de verandering wat commitment versterkt (Peters & Van de Westelaken, 2011). De verschillende partijen krijgen ook het vertrouwen dat zij mee mogen bepalen in de verandering wat leidt tot meer veranderingsbereidheid. Dit uit zich in acceptatie, pro-activiteit, motivatie en betrokkenheid door belanghebbende bij de verandering (Van den Heuvel, Schalk, Freese & Timmerman, 2013).

Het eerste voordeel van het participatief veranderen dat Peters & Van de Westelaken (2011) benoemen is dat participatie resulteert in minder weerstand. Weerstand ontstaat namelijk door onzekerheid, onbegrip maar ook een soort onmacht en het aanvoelen van een bedreiging. Het opkomen van deze gevoelens bij weerstand komt tot stand door de verschillende vaak onderliggende waarden die iedere persoon heeft (Rijnja & Van der Pool, 2014). Echter is er vaak een gedeelde waarden waaruit een verbindend perspectief zou kunnen ontstaan. Door met elkaar in gesprek te gaan en alle verschillende belanghebbenden te betrekken, kan er gezocht worden naar deze gedeelde waarden, kunnen de waarden afgestemd worden en zullen de onzekere gevoelens afnemen. Men voelt zich op die manier gezien en kan invloed uitoefenen op de verandering wat weerstand zal verlagen en de motivatie zal verhogen (Peters & Van de Westelaken, 2011). Door mensen te laten participeren en daardoor op zoek te gaan naar gedeelde waarden, zullen de belanghebbende ook meer bereid zijn tot de verandering: 'Een positieve gedragsintentie van een medewerker ten aanzien van de invoering van veranderingen in de structuur, cultuur of werkwijze van een organisatie of afdeling, resulterend in een inspanning van de kant van de medewerker om het veranderingsproces te ondersteunen dan wel te versnellen, (...)' (Metselaar & Cozijnsen, 1997 in Peters & Van de Westelaken, 2011, p. 3). Er moet dan ook niet de focus gelegd worden op de problemen rondom wel of geen sekse-specifieke opvang maar naar wat er nodig is en het hierin mee laten tellen van de meningen van de belanghebbende (Mezey, Hassel & Bartlett, 2005).

Tevens kan de organisatie zich een voordeel doen door tijdens het participatief veranderen de kennis die in de verschillende lagen van de organisatie aanwezig is zo optimaal mogelijk te benutten (Van Hooft & Benders, 2000). De medewerkers en cliënten van Kompaan en De Bocht ervaren hoe de opvang is en dragen doordoor veel kennis en ervaring met zich mee wat de ontwikkeling van de organisatie kan stimuleren. Door hen te laten participeren, komt deze kennis en ervaring boven tafel wat nieuwe inzichten op kan leveren waaruit lering getrokken kan worden.

Om de verandering te laten slagen, moet het leiderschap ook ingesteld zijn op een participatieve vorm van aansturen (Kotter, 1996 in Hermsen, 2005). Deze vorm van leiderschap wordt transformationeel leiderschap genoemd waarbij er ruimte is voor participatie in de besluitvorming (Hermsen, 2005). Door meer vrijheid in denken en handelen te integreren zullen belanghebbenden zich meer betrokken voelen wat de kwaliteit ten goede zal komen. Daarnaast zullen leidinggevendenden hun visie, daarbij doelstellingen en verwachtingen duidelijk moeten communiceren met de belanghebbenden en hierover de dialoog aangaan (Kleijn & Rorink, 2012). Creativiteit van de medewerkers moet geïnitieerd worden (Hermsen, 2005). De vorm van leiderschap zorgt voor een lerende organisatie waarbij iedereen de tijd en mogelijkheid krijgt om zichzelf te ontwikkelen.

Hoofdstuk 6 Conclusie

6.1 Wat ervaren cliënten als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?

Over het algemeen benoemen cliënten dat ze weinig nadelen zien wat betreft de gemengde opvang. Uit onderzoek is gebleken dat cliënten de niet sekse-specifiek opvang positief inzien. Zij geven aan dat het belangrijk is dat er ook opvang is voor mannen. Cliënten benoemen als voordeel dat de niet-sekse specifieke opvang leerzaam is omdat cliënten weer leren met elkaar omgaan, ze weer nieuwe vrienden kunnen maken en op die manier anders over elkaar kunnen gaan denken. Literatuur beschrijft ook dat cliënten met elkaar ervaringen kunnen delen, elkaar kunnen helpen in de dagelijkse routine en taken delen (Nanhoe, 2011). Dit heeft tot gevolg dat er meer wederzijds begrip kan ontstaan, cliënten weer meer vertrouwen krijgen in het geslacht waarmee ze een negatieve ervaring hebben en op die manier minder angstig worden.

Echter benoemen cliënten wel als nadeel dat er cliënten kunnen zijn die zich maar onveilig gaan voelen wat extra stress tot gevolg kan hebben. Lagere tolerantiegrenzen kunnen dan ook leiden tot een toename in het onveiligheidsgevoel (Bureau Driessen, 2009). Desondanks wordt door alle cliënten aangegeven dat ze zich niet onveilig voelen en het meer afhankelijk is van de persoon dan van het geslacht (Mezey, Hassel & Bartlett, 2005). Daarnaast benoemen cliënten als nadeel dat er mogelijk relaties kunnen ontstaan. Bij zowel veiligheid als relaties geven cliënten aan dat dit geen probleem hoeft te zijn als het allemaal maar bespreekbaar gemaakt wordt en er over in gesprek gegaan moet worden. Tot slot wordt als nadeel benoemd dat er niet voldoende gefaciliteerd is voor mannen waardoor die zich vervelen en zich eenzaam voelen.

6.2 Wat ervaren hulpverleners als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?

Uit de resultaten van de respons van de hulpverleners is op te maken dat zij als nadeel ervaren dat de mannenopvang nog niet duidelijk is weggezet. Zij geven aan duidelijkheid te willen over de verwachtingen naar hen toe en hoe de hulpverlening aan mannen vorm te geven. Tevens maken hulpverleners zich zorgen om de veiligheid van cliënten met betrekking op het feit dat er een man binnengehaald kan worden met verkeerde voorwendselen, cliënten zich onveilig kunnen voelen, onvoldoende tijd krijgen om zich te stabiliseren van de geweldssituatie en tot slot mogelijke relaties de kunnen ontstaan waarbij cliënten hun eigen grenzen niet aan kunnen geven. Wanneer een persoon zich onveilig voelt in zijn omgeving en mogelijk dreiging ervaart, zal die persoon niet toekomen aan het leren omgaan met de negatieve ervaring en de focus leggen op de buitenwereld (Struik, 2011). Daarnaast verhoogt volgens literatuur de kwetsbaarheid van de mannen en vrouwen en het leven binnen een niet-sekse specifieke opvang de kans op seksueel misbruik (Alink, Tharner, IJzendoorn, & Bakermans-Kranenburg, 2012; Barlow & Wolfson, 1987 in Vn Mezey, Hassel & Bartlett, 2005). Echter geven hulpverleners aan dat dit nog uit ervaring moet blijken en ze momenteel vanuit cliënten alleen maar positieve reacties ontvangen. Daarnaast geven hulpverleners aan dat de organisatie hier wel een duidelijke visie over moet vormen en dit ook moet uitdragen.

Op het vlak van voordelen hebben hulpverleners de visie dat cliënten kunnen gaan inzien en ervaren dat niet iedere man of vrouw hetzelfde is en beide geslachten slachtoffer kunnen zijn. Dit kan volgens hulpverleners het angstniveau verlagen, erkenning en herkenning bieden en bijdragen aan het leren van elkaar. Hulpverleners geven aan dat op deze manier de samenleving meer wordt nagebootst en dit kan bijdragen aan een stukje gelijkwaardigheid binnen de maatschappij.

6.3 Wat ervaart de organisatie als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?

Op organisatieniveau wordt de niet sekse-specifieke opvang positief ontvangen. Zij zijn van mening dat op deze manier de maatschappij meer wordt nagebootst en dat helpt bij het normaliseren van de problematiek en het weer sterker maken van cliënten. Cliënten kunnen zich bewust worden van het feit dat mannen en vrouwen beiden slachtoffer kunnen zijn wat bijdraagt aan een gelijkwaardige cultuur. Cliënten kunnen weer oefenen in contact met elkaar en positieve ervaringen opdoen zodat het angstniveau wordt teruggebracht en disfunctionele schema's worden vervangen door nieuwe denkpatronen op het gebied van man-vrouwbeeld (Höing, van Engen, Ensink, Vennix & Vanwesenbeeck, 2013). Cliënten worden weer teruggebracht naar de realiteit wat helpend kan zijn in het leren omgaan met.

De organisatie ervaart als grootste nadeel of beter gezegd zorg dat er iemand binnengehaald kan worden met verkeerde voorwendselen en dit kan leiden tot veiligheidsrisico's. De organisatie geeft aan dat er een nadeel is dat mogelijk cliënten zich onveilig voelen, nieuwe relaties ontstaan waarbij ze moeilijk grenzen aan kunnen geven en daardoor patronen niet doorbroken worden. Echter is de visie van de organisatie dat hierover in gesprek gegaan moet worden omdat cliënten dit ook kunnen ervaren in de maatschappij. Tot slot ervaart de organisatie wel als nadeel dat er weinig aanbod is voor mannelijke cliënten en hierin geïnvesteerd moet worden.

6.4 Welke aspecten dragen volgens cliënten, hulpverleners en de organisatie bij aan een goed verloop van de niet sekse-specifieke opvang?

Als rode draad in de antwoorden van cliënten, hulpverleners en de organisatie komt terug dat het van belang is dat er goed gecommuniceerd wordt naar alle belanghebbenden toe. Cliënten willen graag duidelijkheid over de regels en afspraken en geven daarbij aan dat er per persoon gekeken moet worden wat de behoeften zijn en daar ook over in gesprek gaan. Daarnaast geven hulpverleners aan dat het stukje mannenopvang en mannenbegeleiding duidelijk weggezet moet worden en hier openheid en transparantie over gegeven moet worden door de organisatie. Als er een situatie met onderwerpen als onveiligheid of relaties zich voordoet, moet er over in gesprek worden gegaan. De organisatie moet een duidelijke visie uitstralen en dit communiceren. Er moet voorlichting en informatie gegeven worden en met elkaar in gesprek gegaan om ervaringen rondom de mannenopvang te delen. De literatuur bevestigt dit met het feit dat goede communicatie en de dialoog daarover aangaan de motivatie van de belanghebbende vergroot wat meer veranderingsbereidheid tot gevolg heeft (Petrou, Demerouti & Breevaart, 2013). Er moet transparantie, openheid en eerlijkheid zijn en de belanghebbende binnen de organisatie moeten

participeren zodat er op zoek gegaan kan worden naar gedeelde waarden (Peters & Van Westelaken, 2011). Een gezamenlijke verantwoordelijkheid over de verandering versterkt commitment en veranderingsbereidheid.

Daarnaast is te concluderen dat er per cliënt gekeken moet worden wat de behoefte is en hulp op maat geboden moet worden. Dit moet onderzocht worden en hulpverleners moeten geschoold worden in het stukje sekse-specifieke hulpverlening. Het is belangrijk dat er goed aangesloten wordt bij de behoeften die de verschillende belanghebbenden hebben en daarover de dialoog aangegaan wordt. Er moet dan ook gewerkt worden aan een stukje bewustwording waarbij iedereen stil staat waarom hij of zij op die manier handelt. Literatuuronderzoek toont aan dat er in de hulpverlening rekening gehouden moet worden met de genderspecifieke socialisatie en daarvoor aandacht moet zijn in de begeleiding (G4 Mannenopvang, z.d.). Er zijn verschillen in de bejegening naar mannen en vrouwen toe maar er moet wel een gelijke behandeling zijn.

Tevens wordt door alle respondenten benoemd dat er meer dingen voor de mannen gefaciliteerd moet worden. Mannen vervelen zich en willen graag wat omhanden hebben. Mannen willen sneller participeren en weer aan de slag middels dagbesteding (Kompaan en De Bocht, z.d.). Er moet wel ambulant gewerkt worden maar dit houdt ook in dat er zonder afspraak ook eens toezicht is om controle te bieden op het groepsproces.

Daarnaast wordt door enkele respondenten aangegeven dat er behoefte is aan meer mannelijke hulpverleners, een dichte deur bij EVA en eventuele foto's van alle cliënten in het systeem. In het onderzoek is hier nog te weinig draagvlak voor om hier plausibele uitspraken over te kunnen doen. Dit zijn onderwerpen die Kompaan en De Bocht dan ook nog verder zou kunnen onderzoeken.

Tot slot is te concluderen dat alle respondenten achter een politiecheck staan. Echter moet hier wel een duidelijke visie over zijn met betrekking tot de cliënten waarbij de screening af wordt genomen. Daarnaast zou het helpend zijn als er meer mannelijke hulpverleners werkzaam zouden

6.5 Conclusie probleemstelling

Afsluitend aan dit hoofdstuk is er een eindconclusie geformuleerd die voortvloeit uit de resultaten en deelconclusies die getrokken zijn. Er wordt antwoord gegeven op de probleemstelling:

Wat zijn de voor- en nadelen van een niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties en hoe kan deze niet-sekse specifieke opvang binnen de organisatie Kompaan en De Bocht gerealiseerd worden?

Samengevat zien alle belanghebbende van de organisatie Kompaan en De Bocht de niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties positief in. Allen ervaren zij het voordeel dat cliënten en hulpverleners meer bewust kunnen worden van dat mannen en vrouwen beiden slachtoffer kunnen zijn wat bijdraagt aan een gelijkwaardige cultuur. Cliënten kunnen weer oefenen in contact met elkaar en positieve ervaringen opdoen zodat het angstniveau naar het geslacht waar ze een negatieve ervaring mee hebben wordt teruggebracht. Daarnaast wordt de maatschappij meer nagebootst waardoor de problematiek geweld in afhankelijkheidsrelaties meer wordt genormaliseerd en de cliënten sterker worden gemaakt.

Echter wordt er door alle respondenten niet van nadelen gesproken maar meer van zorgen waar aandacht voor moet zijn. Het is mogelijk dat cliënten zich onveilig gaan voelen en er relaties ontstaan maar dit is volgens de respondenten allemaal te ondervangen zolang je er open over in gesprek gaat. Wat wel een groot aandachtspunt is, is dat er meer gefaciliteerd wordt voor mannen zodat er gewerkt kan worden naar dagbesteding met als doel creëren van meer zelfstandigheid.

Uit de resultaten is te concluderen dat het voor cliënten, hulpverleners en de organisatie de nieuwe vorm van opvang vooral nog zoeken is. Door onduidelijkheid op het gebied van regels, hoe de hulpverlening eruit gaat zien en hoe te begeleiden ontstaat onrust. Het is dan ook van belang dat er duidelijkheid wordt gecreëerd en er binnen de organisatie in gesprek wordt gegaan over wat de verwachtingen zijn naar cliënten en hulpverleners toe en welke visie de organisatie daarbij uit wil stralen. Concluderend willen cliënten en hulpverleners dat er naar hen geluisterd wordt en zij kunnen participeren in de verandering. Wat voor de organisatie Kompaan en De Bocht dan vooral belangrijk is, is dat er hulp geboden wordt op maat waarbij de cliënt centraal staat en er onderzocht wordt wat de behoefte is van cliënten maar ook van medewerkers. Hierbij is aandachtspunt goede scholing zodat er aandacht is voor sekse-specifieke benadering in de hulpverlening en niet aan de sekse-specifieke problematiek voorbij wordt gegaan.

Hoofdstuk 7 Aanbevelingen

Gedurende het onderzoek zijn door de onderzoeker verschillende bevindingen op gedaan die leiden tot aanbevelingen voor de organisatie Kompaan en De Bocht. In het verdere hoofdstuk zijn deze aanbevelingen geformuleerd en vervolgens in bijlage 4 ook uitgewerkt middels het beroepsproduct in de vorm van een aanbevelingsrapport.

7.1 Cliëtniveau

7.1.1. Dagbesteding

Uit het onderzoek komt naar voren dat er meer gefaciliteerd moet worden in voornamelijk de dagbesteding van mannen. Zij vervelen zich momenteel erg en willen graag begeleid worden naar dagbesteding en/of activiteiten en trainingen. Het is voor Kompaan en De Bocht dan ook noodzakelijk dat er gekeken gaat worden naar wat de mannen om handen kunnen nemen en de juiste aansluiting te vinden bij deze doelgroep op het gebied van dagbesteding.

7.1.2. Ambulant

Voor de vorm van hulpverlening aan de mannen is ambulant een geschikte hulpvorm. Hierbij is het wel belangrijk dat er zicht wordt gehouden door ook eens langs te gaan zonder afspraak. Daarnaast moet er niet alleen individueel in gesprek worden gegaan maar ook met een gedeelde groep door middel van een soort buurtberaad. Dit is nodig om de gezamenlijke belangen en het groepsproces in oog te houden en mogelijke signalen aan te kunnen pakken.

7.1.3. Cliënt centraal

De onderzoeker heeft ervaren dat cliënten het voornamelijk belangrijk vinden dat zij ook zeggenschap hebben en er naar hen geluisterd wordt. Zij geven aan dat de organisatie ook moet vragen naar wat hun behoeften en wensen zijn en dit ook mee moeten nemen in de besluitvorming. Zij geven als voorbeeld dat niet alle vrouwen zo maar met mannen in een training zouden willen omdat ze zich dan bijvoorbeeld niet open durven stellen. Er moet dan ook gekeken worden naar de behoefte van de cliënt en hierop ingespeeld worden.

7.2 Hulpverleningsniveau

7.2.1. Bewustwording

Gedurende het onderzoek was er te merken dat er nog veel onrust en onzekerheid ervaren wordt onder voornamelijk medewerkers. Met betrekking tot deze doelgroep is het goed om te werken aan een stukje bewustwording. Het is belangrijk dat er in teambesprekingen stil wordt gestaan bij de ervaringen rondom de niet-sekse specifieke opvang door het hier met elkaar over te hebben. Er moet tijd vrij gemaakt worden om stil te staan bij de manier van handelen en wat hierin het verschil is in de begeleiding bij mannen en vrouwen. Medewerkers moeten zich meer bewust worden van het feit dat mannen en vrouwen beiden slachtoffer kunnen zijn en ze dit ook uitstralen naar de cliënten toe. Dit kan bijdragen aan een stukje gelijkwaardigheid. Hier moet vooral het gesprek over aangegaan worden om te voorkomen dat er onderling onrust gezaaid wordt. De onderzoeker adviseert dan ook om per team iemand aan te stellen die dit proces waarborgt zodat het thema niet op de achtergrond verdwijnt en iemand de verantwoordelijkheid draagt om het onderwerp onder de aandacht te houden.

7.3 Organisatieniveau

7.3.1 Communicatie

Voor de organisatie Kompaan en De Bocht is het met betrekking tot de niet-sekse specifieke opvang belangrijk dat er openheid gegeven wordt naar de cliënten en medewerkers toe. Er ontstaat onrust op het moment dat er onduidelijkheid heerst en door positieve maar ook negatieve ontwikkelingen te delen, zal er meer rust ontstaan en wordt er meer duidelijkheid gecreëerd naar de belanghebbenden toe. Er heerst nu nog onduidelijkheid over de verwachtingen en hoe de begeleiding eruit gaat zien. De dialoog er over aangaan kan nieuwe inzichten met zich mee brengen en de verandering ten goede komen.

7.3.2. Evaluatie in de vorm van participatie

De onderzoeker heeft opgemerkt dat het nu voornamelijk nog zoeken is maar dat respondenten aangaven dat het ook ervaring opdoen is. Het is dan ook belangrijk dat de nieuwe manier van opvang ook uitgeprobeerd wordt, er geëvalueerd wordt en mogelijk bijgestuurd. Een belangrijk

punt in deze aanbeveling is dat het plaatsvindt door middel van participatie. Door de verschillende partijen mee te laten denken over de verandering, komt er nieuwe kennis en ervaring boven tafel die de organisatie kunnen helpen om verder te ontwikkelen. De personen die de verandering ervaren, weten zelf vaak heel goed wat ze nodig vinden om de verandering te laten slagen. Het zou voor Kompaan en De Bocht goed zijn om de medewerkers maar ook de cliëntgroep mee te laten denken in de verandering en hun behoefte in kaart te brengen.

7.3.3. Oog voor sekse-specifiek in hulpverlening

De onderzoeker wil Kompaan en De Bocht graag adviseren om zich te ontwikkelen op het stukje sekse-specifieke hulpverlening. Er moet nog veel ontwikkeld worden op het gebied van mannenhulpverlening en mannenbegeleiding. Dit geldt overigens ook voor de medewerkers van Kompaan en De Bocht. Het is belangrijk dat zij een stukje scholing krijgen in de sekse-specifieke hulpverlening en de mogelijkheid krijgen om deze informatie te implementeren. Daarnaast zal op het vlak van sekse-specifieke hulpverlening onderzoek gedaan moeten worden naar wat de behoefte is van cliënten zodat dit toegepast kan worden op onderwerpen als trainingen, cursussen en begeleiding.

7.3.4. Politiecheck

Uit de resultaten van het onderzoek is op te maken dat de respondenten het nodig vinden dat er momenteel nog een politiecheck gedaan wordt. Echter is er nog een meningsverschil over of dit ook bij de vrouwen afgenomen zou moeten worden. De onderzoeker is van mening dat deze manier van veiligheid waarborgen en kiezen bij welke doelgroep de check afgenomen wordt, onderbouwd moet worden vanuit de organisatie naar cliënten en medewerkers toe. Desondanks moet er uit ervaring gaan blijken of de politiecheck noodzakelijk blijft of mogelijk afgeschaft zou kunnen worden.

7.3.5. Vervolgonderzoek

Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek, beveelt de onderzoeker Kompaan en De Bocht aan om een vervolgonderzoek te doen. De onderzoeker heeft gemerkt dat veel respondenten aangaven dat het vooral nog zoeken is en ze het gewoon maar eens moeten gaan ervaren. Er wordt nu veel gesuggereerd zoals dat er bijvoorbeeld meer mannelijke hulpverleners nodig zijn of over wat mogelijk mis of goed zou kunnen gaan maar in de nieuwbouw kan het er toch heel anders uit komen te zien. De onderzoeker adviseert Kompaan en De Bocht dan ook om dit onderzoek over een half jaar nogmaals uit te voeren en na te gaan wat dan wordt ervaren als voor- en nadelen van de niet-sekse specifieke opvang en wat op dat moment nodig is om de opvang op een goede manier te laten verlopen.

7.3.6. Visie

Tot slot is het in dit alles van groot belang dat Kompaan en De Bocht een duidelijke visie uit gaat dragen met betrekking tot onderwerpen die spelen. Hierbij een standpunt innemen in bijvoorbeeld het omgaan met relaties, de politiecheck en de bejegening naar cliënten toe. Het is belangrijk dat de organisatie deze visie uitdraagt en onderbouwt naar medewerkers maar ook naar cliënten toe.

Hoofdstuk 8 Discussie

8.1 Validiteit

Een onderzoek is valide, wanneer je meet wat je wil weten en geen systematische fouten begaat (Verhoeven, 2011). Verhoeven (2011) beschrijft dat een onderzoek intern valide van aard is wanneer de onderzoeker de juiste conclusies kan trekken. Onder de noemer juiste conclusies wordt aangeduid dat een conclusie in stand gehouden moet kunnen worden en de kritiek van collega onderzoekers moet kunnen overleven. Van Zwieten & Willems (2004) voegen hier nog aan toe dat interne validiteit opgevat kan worden als: (...), de mate waarin de methoden en technieken van onderzoek ervoor zorgen dat de resultaten en onderzoeksconclusies ook werkelijk het beoogde verschijnsel betreffen' (p. 39).

De onderzoeker heeft tijdens het onderzoek de validiteit gewaarborgd door een gedegen onderzoeksopzet te ontwikkelen en deze zo veel mogelijk vrij te maken van systematische fouten. De onderzoeker heeft dit bewerkstelligt door te starten met een vooronderzoek. Doordat er nog niet veel duidelijk was over wat onderwerpen waren die speelde rondom de niet-sekse specifieke opvang, was het van belang dat dit eerst in kaart werd gebracht. Door eerst eens met alle belanghebbende om tafel te gaan zitten, werd meer duidelijk wat er eigenlijk allemaal speelt binnen de organisatie. Dit is gedaan door de begrippen voor- en nadelen en een goed verloop te

operationaliseren naar begrippen als voordelen en kansen, zorgen, discussiepunten en voorwaarden. Dit is gefundeerd op het theoretisch kader van de fourth generation evaluation waardoor de interne validiteit vergroot wordt (Verhoeven, 2011). Naar aanleiding van deze data is vervolgens het onderzoeksinstrument ontwikkeld. De onderzoeker is van mening dat de validiteit hier wel wat onder druk is komen te staan omdat de onderzoeker de verkregen begrippen uit het vooronderzoek niet verder geoperationaliseerd heeft met ondersteuning van een theoretisch kader. Het is namelijk mogelijk dat eenieder de begrippen op een andere manier kan interpreteren en de onderzoeker is van mening dat in interviews hier nog verder op in had mogen gegaan. Door in een vervolgonderzoek deze begrippen verder uit te diepen, zal de onderzoeker meer meten wat zij graag wil weten en zal de validiteit vergroot worden. Desondanks heeft de onderzoeker wel een proefinterview gedaan om te checken of de vragen duidelijk waren. Naar aanleiding van dit proefinterview heeft de onderzoeker nog kleine aanpassingen gedaan in het onderzoeksinstrument om op die manier de validiteit en betrouwbaarheid zo veel mogelijk te waarborgen.

Tevens is de externe validiteit een punt waar de onderzoeker een kritische blik op heeft. De onderzoeker heeft de respondenten verkregen door middel van selectie en de sneeuwbalmethoden. Dit heeft tot gevolg dat respondenten die bijvoorbeeld liever niet hun mening geven of minder geschikt waren dan anderen volgens de contacten van de onderzoeker, geen kans hebben om in de steekproef terecht te komen. De steekproef is voornamelijk tot stand gekomen door hulpverleners die zich aanboden of door de onderzoeker op basis van reputatie. Via hulpverleners heeft de onderzoeker voornamelijk de cliëntrespondenten kunnen werven. Door op deze manier respondenten te werven, wordt de externe validiteit aangetast omdat niet iedereen evenveel kans krijgt om in de steekproef terecht te komen. Echter heeft de onderzoeker wel gezorgd voor diversiteit binnen de steekproef zodat de steekproef representatief is en gegeneraliseerd kan worden naar de gehele populatie (Verhoeven, 2011). De onderzoeker heeft gezorgd dat er een goede balans tussen man en vrouw is in de steekproef, er hulpverleners zijn die wel en hulpverleners zijn die niet met de mannelijke cliënten werken, de respondenten van verschillende afdelingen zijn en dus met verschillende problematiek in de steekproef terecht zijn gekomen en tot slot heeft de onderzoeker ook de visie gevraagd van respondenten die binnen een andere opvang al ervaring hadden met de mannenhulpverlening. Echter is hier ook een kanttekening bij te maken vanwege het feit dat er binnen de opvang van Kompaan en De Bocht nog maar weinig mannelijke cliënt-respondenten aanwezig waren waardoor de onderzoeker de enige twee mannen die er waren alleen heeft kunnen interviewen. Dit kan een vertekend beeld geven van de realiteit en daardoor de validiteit aantasten. In een vervolgonderzoek zou dan ook nog een breder scala aan respondenten ondervraagd moeten worden om op die manier een meer compleet beeld te creëren.

Tot slot is de onderzoeker van mening dat er een duidelijk verband is tussen de resultaten en de onderzoeksvraag. Op dit vlak heeft de onderzoeker dan ook het idee dat er gemeten is wat de onderzoeker wilde weten. Echter is de onderzoeksmethode interview gebruikt, wat zorgt voor meer subjectiviteit in de dataverzameling. Dit heeft als effect dat er tijdens de interviews verschil kan zijn in het stil staan bij bepaalde topics of er voor diepgang te creëren andere vragen zijn gesteld. Dit heeft de onderzoeker proberen te ondervangen door een algemene topiclijst op te stellen die in ieder interview aan bod is gekomen. Ook heeft de onderzoeker tijdens de interviews samengevat om op die manier antwoorden te checken, de juiste conclusies te kunnen trekken en de validiteit en betrouwbaarheid te vergroten (Verhoeven, 2011). Tevens is er steeds aan de respondenten gevraagd of zij nog aanvullingen hadden om op die manier geen informatie achterwege te laten en er geen vertekend beeld te geven van de realiteit (Van Zwieten & Willems, 2004).

8.2 Betrouwbaarheid

Om aan de kwaliteitseisen van een onderzoek te voldoen is het van belang dat een onderzoek betrouwbaar is (Van der Donk & Van Lanen, 2014). Betrouwbaarheid heeft betrekking op het streven naar het voorkomen van toevallige fouten (Verhoeven, 2011). Wanneer het onderzoek onder andere omstandigheden in een andere periode uitgevoerd zou worden, zou dit tot hetzelfde resultaat moeten leiden. Echter is de sociale context voortdurend in beweging en is het lastig om het onderzoek exact hetzelfde te herhalen (Van der Donk & Van Lanen, 2014). De onderzoeker heeft de onderzoeksopzet en onderzoeksgegevens dan ook zo nauwkeurig mogelijk genoteerd om de herhaalbaarheid te vergroten (Van Zwieten & Willems, 2004). De onderzoeker heeft getracht de betrouwbaarheid zo hoog mogelijk te houden door middel van de volgende punten.

Verhoeven (2011) beschrijft dat de steekproefomvang invloed heeft op de betrouwbaarheid van het onderzoek. Hoe groter de steekproef, hoe betrouwbaarder het onderzoek omdat op basis van meer resultaten nauwkeurigere conclusies getrokken kunnen worden. Kijkend naar het onderzoek, is de onderzoeker van mening dat de steekproef representatief is omdat er van iedere doelgroep

vier tot vijf respondenten zijn geïnterviewd en binnen deze respondentengroep gelet is op diversiteit. Echter is de onderzoeker wel van mening dat de cliëntgroep mannen wel representatief is voor de situatie momenteel maar dat in een vervolg een grotere respondentengroep mannen kan zorgen voor een meer compleet beeld van de resultaten. De onderzoeker zou dan ook adviseren om in een vervolgonderzoek een grotere groep respondenten te interviewen om de betrouwbaarheid te vergroten. Tevens is de betrouwbaarheid gewaarborgd door gebruik te maken van een triangulatie (Van der Donk & Van Lanen, 2014). De informatie voor de resultaten is door middel van verschillende dataverzamelmethode en dataverzamelingsbronnen verzameld. In het onderzoek is verdiept in het praktijkprobleem, de organisatie en de verschillende perspectieven. Dit is gedaan door middel van een vooronderzoek in de praktijk, een vooronderzoek door middel van literatuuronderzoek en vervolgens interviews en nogmaals een literatuuronderzoek (Verhoeven, 2011). Daarnaast zijn de resultaten van de interviews verbatim uitgetypt om op die manier de resultaten zo betrouwbaar mogelijk uiteen te kunnen zetten. Door op die manier te werk te gaan is de betrouwbaarheid vergroot. Daarnaast heeft de onderzoeker gecommuniceerd met de praktijkbegeleider, medestudenten, begeleider op school en het lectoraat over het onderzoek om op die manier feedback te ontvangen en het onderzoek zo optimaal mogelijk te ontwikkelen.

8.3 Bruikbaarheid

Ondanks het feit dat de kwaliteitseisen betrouwbaarheid en validiteit zorgen voor een kwalitatief goed onderzoek, hoeft dit geen invloed uit te oefenen op de bruikbaarheid van het onderzoek (Verhoeven, 2011). De bruikbaarheid van een onderzoek is in te delen in twee facetten namelijk instrumentele bruikbaarheid en conceptuele bruikbaarheid. De instrumentele bruikbaarheid heeft betrekking op of de onderzoeksresultaten die verkregen zijn in het onderzoek, gebruikt kunnen worden om een beleid te ontwikkelen. Wanneer naar de resultaten van dit onderzoek wordt gekeken, is de onderzoeker van mening dat het onderzoek wel degelijk bruikbaar is voor de beroepspraktijk om een beleid uit te stippelen voor de komende jaren. De resultaten kunnen namelijk bijdragen aan hoe de niet-sekse specifieke opvang binnen Kompaan en De Bocht gerealiseerd kan worden en wat daar allemaal voor nodig is volgens de verschillende belanghebbenden. De organisatie kan deze aanbevelingen dan ook gebruiken om zich verder te ontwikkelen. Doordat de onderzoeker een aanbevelingsrapport heeft geschreven, heeft zij daarbij de organisatie handvatten geboden over hoe zij dit het beste aan kunnen pakken. Deze aanbevelingen kunnen bijdragen aan het onderbouwen van bepaalde veranderingen binnen de organisatie. Echter heeft de onderzoeker ook haar vraagtekens bij de resultaten van het onderzoek. Doordat de verandering naar een niet-sekse specifieke opvang pas net gestart is en de nieuwbouw nog niet van start is gegaan, vraagt de onderzoeker zich af in hoeverre de resultaten bruikbaar zijn op een langere termijn. Veel situaties hebben zich nog niet voorgedaan en zijn daardoor nog een soort 'toekomstvoorspellingen' waarbij uit ervaring moet blijken wat de beste manier van aanpak is. De onderzoeker is dan ook van mening dat het onderzoek een mooi beginpunt is waarbij de organisatie al eens stil kan gaan staan maar dat er over een half jaar nogmaals gekeken moet worden naar hoe de resultaten op dat moment worden ervaren. Daarnaast valt onder bruikbaarheid het begrip conceptuele bruikbaarheid. Conceptuele bruikbaarheid houdt in dat er naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek een discussie kan worden aangesneden. Tijdens de overdracht van de resultaten en aanbevelingen van het onderzoek aan de beroepspraktijk, heeft de onderzoeker ervaren dat er over bepaalde onderwerpen discussies ontstonden. De onderzoeker is hier met de aanwezige over in gesprek gegaan. Hierin merkte de onderzoeker dat er verschillende perspectieven naar voren kwamen en er gesproken werd over de aanpak van de nieuwe manier van opvang. De onderzoeker is dan ook van mening dat wanneer de onderwerpen op tafel worden gelegd binnen een team, hier de discussie over aan kan worden gegaan en op die manier een verdere ontwikkeling van de aanpak kan worden ontwikkeld.

Tot slot is het bij het waarborgen van de bruikbaarheid belangrijk dat opdrachtgevers zo nauw mogelijk worden betrokken bij het onderzoek (Boeije et al., 2009 in Verhoeven, 2011). De onderzoeker heeft dit bewerkstelligt door iedere twee weken een afspraak te hebben met de opdrachtgever. Hierin werd besproken wat de wensen waren van de opdrachtgever en werd er feedback gegeven over het onderzoek naar de onderzoeker toe. Er was sprake van een goede communicatie en een goede afstemming. De opdrachtgever wenste graag een adviesrapport waarmee zij vervolgens aan de slag zouden kunnen om de niet-sekse specifieke opvang in te richten. De onderzoeker heeft hierbij aan de wensen van de opdrachtgever voldaan en op die manier de bruikbaarheid van het onderzoek vergroot. Daarnaast heeft de onderzoeker ook de belanghebbenden zo veel mogelijk laten participeren in het onderzoek zodat hun wensen en behoeften in kaart konden worden gebracht. Door de belanghebbenden zo veel mogelijk te laten participeren en te betrekken in het onderzoek, hoopt de onderzoeker dat het draagvlak voor het onderzoek vergroot is en daarmee de bruikbaarheid verhoogd wordt.

8.4 Integriteit

'Ethiek is een manier van kijken naar de werkelijkheid die uitgaat van de vraag wat mensen behoren te doen met het oog op het hoogste goed' (Reulen en Rosmalen, 2000 in Van der Donk & Van Lanen, 2014, p.76). Als onderzoeker is het dan ook van belang om op een integere manier te handelen (Van der Donk & Van Lanen, 2014). De onderzoeker heeft bij de afname van ieder interview aangegeven dat de respondent anoniem blijft, mag aangeven als hij of zij ergens liever geen antwoord op geeft en uitgelegd wat er met de resultaten gebeurt om de vertrouwelijkheid zo hoog mogelijk te houden. Ook heeft de onderzoeker de bereidheid tot deelname af laten hangen van de respondenten wat de integriteit vergroot. Daarnaast heeft de onderzoeker de resultaten uit het onderzoek teruggekoppeld aan de respondenten om op die manier de vertrouwenspositie als onderzoeker zo veel mogelijk waarborgen. Tot slot is de onderzoeker steeds kritisch blijven reflecteren op zijn handelen met behulp van medestudent onderzoekers, docenten en praktijkbegeleiding. Om op deze manier steeds reflecterend terug te kijken op het handelen, wordt het onderzoek zo optimaal mogelijk ontwikkeld.

Hoofdstuk 9 Beroepsproduct

Het beroepsproduct dat is ontwikkeld voor de organisatie Kompaan en De Bocht is een aanbevelingsrapport met aansluitend oefeningen om te werken aan bewustwording (bijlage 4). In het vervolg van dit hoofdstuk wordt toegelicht wat de meerwaarde van het beroepsproduct en onderzoek is, hoe de overdracht van het beroepsproduct is verlopen en de feedback die de onderzoeker heeft ontvangen.

9.1 Meerwaarde afstudeeronderzoek

De onderzoeker is van mening dat het onderzoek een meerwaarde heeft voor de beroepspraktijk. De regulatory focus theorie stelt dat wanneer de organisatiecultuur of communicatie over de mogelijke verandering niet overeenkomen met de voorkeuren en de motivatiestijl van werknemers het de kans op slagen van de verandering aanzienlijk doet dalen (Petrou, Demerouti & Breevaart, 2013). Voor Kompaan en De Bocht was het dan ook van belang om inzicht te krijgen in hoe belanghebbenden binnen de organisatie de nieuwe verandering ervaren en wat er voor nodig is om het te laten slagen. Door op zoek te gaan naar de gedeelde waarde, kan er een verbindend perspectief ontstaan en zal dit invloed uitoefenen op het wel of niet slagen van de verandering (Peters & Van de Westelaken, 2011). Voor de organisatie heeft het dan ook wel degelijk een meerwaarde dat dit onderzoek gedaan is omdat zij zo meer een beeld hebben van wat nodig is om de verandering naar niet-sekse specifieke opvang te laten werken en wat er voor nodig is om een zo kwalitatief goed mogelijk klimaat te ontwikkelen waarin eenieder zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen. De onderzoeker is van mening dat naar aanleiding van het onderzoek, de organisatie nieuwe handvatten heeft in hoe belanghebbenden de nieuwe situatie ervaren en hoe zij het beste met de aandachtspunten om kan gaan. Door überhaupt al een onderzoek te starten, is er de tijd genomen om stil te staan bij gedachten, gedragingen en gevoelens bij de belanghebbenden. De organisatie wilde graag inzicht in deze zaken zodat ze hieruit weer nieuwe kennis kon opdoen en zich verder kan gaan ontwikkelen. Door het onderwerp bij de belanghebbende op de kaart te zetten, is er volgens de onderzoeker al gewerkt aan bewustwording. Daarnaast draagt dit volgens de onderzoeker bij aan het draagvlak binnen de organisatie en heeft het draagvlak ook invloed op een positief eindresultaat van de organisatieverandering.

Vanuit de praktijk werd aangegeven dat men graag een aanbevelingsrapport wilde ontvangen waarin overzichtelijk aangegeven werd wat aanbevelingen zijn voor Kompaan en De Bocht om de nieuwe manier van opvang te gaan realiseren. De onderzoeker heeft dan ook aan deze eis voldaan en heeft in dit rapport uiteengezet wat de belangrijkste bevindingen zijn en wat handvatten zijn waarmee de organisatie aan de slag kan. Het is volgens de onderzoeker een laagdrempelige en functionele manier om met alle belanghebbenden van de organisatie het onderzoek te delen. Daarnaast was een van de aanbevelingen dat er gewerkt moest worden aan bewustwording. De onderzoeker heeft een aantal oefeningen in het aanbevelingsrapport toegevoegd waarmee kan worden gewerkt aan bewustwording. In de resultaten komt dan ook naar voren dat stil staan bij de verandering, evalueren en mogelijk bijstellen bij kan dragen aan het slagen van de verandering. De onderzoeker is dan ook van mening dat dit een meerwaarde kan hebben in het realiseren van de niet-sekse specifieke opvang van Kompaan en De Bocht aangezien hier duidelijke handvatten zijn die ook goed uitvoerbaar zijn in de praktijk. Door dit rapport te delen, zal er meer bewustwording plaatsvinden en het draagvlak vergroot worden. Echter is het hierin wel van belang dat er oog gehouden wordt op dit proces zodat het onderwerp niet op de achtergrond verdwijnt.

9.2 Overdracht beroepsproduct

De overdracht van het beroepsproduct is in samenspraak met de opdrachtgever gepland op donderdag 11 mei. Hierbij vond de onderzoeker het van belang dat het product ook participatief gemaakt werd en niet alleen tekst op papier zou zijn. Dit is vormgegeven door middel van een presentatie waarbij medewerkers van de organisatie uitgenodigd zijn. Vanuit de opdrachtgever werd aangegeven dat het vanuit organisatorisch perspectief een beter idee was om alleen medewerkers op hulpverleners en organisatorisch niveau uit te nodigen en daarmee het cliëntniveau achterwege te laten. De onderzoeker heeft hierbij voldaan aan de eisen van de opdrachtgever. Echter is de onderzoeker van mening dat de organisatie de cliënten in het vervolg zo veel mogelijk moet laten participeren in het meedenken in de verandering. Dit met als reden dat cliënten ook aangeven dat zij het belangrijk vinden dat er naar hen geluisterd wordt en op die manier hulp op maat geboden wordt. Om de kans op succes te bevorderen, is het nodig om het onderwerp levend te houden. Door te werken aan empowerment, krijgen mensen ook een stem en zal hun bereidheid tot verandering vergroot worden aangezien ze zich dan meer verbinden met het onderwerp. Mensen dragen het verhaal en moeten het verhaal of de verandering ook gaan maken. Vanuit de optiek van de onderzoeker zullen de resultaten dan ook nog gedeeld moeten worden met de cliënten. De onderzoeker heeft deze visie uitgedragen naar de opdrachtgever om op die manier openheid, transparantie en participatie te stimuleren.

Tijdens de presentatie heeft de onderzoeker de overdracht interactief gemaakt door de aanwezige eerst op een post-it op te laten schrijven wat voor henzelf het belangrijkste voordeel, nadeel en voorwaarde was voor de niet-sekse specifieke opvang. Door hier vervolgens het gesprek over aan te gaan, werd een discussie aangesneden onder de aanwezigen. De onderzoeker vond dit een mooi voorbeeld van wat volgens haar nodig is vanuit de aanbevelingen. Het in gesprek gaan en de discussie aangaan is iets waardoor mensen zich gaan verbinden met het onderwerp en de verandering in gang gezet kan worden. Vervolgens heeft de onderzoeker de resultaten gepresenteerd om op die manier niet alleen schriftelijk maar ook met woorden de resultaten toe te lichten. De onderzoeker heeft hierop veel positieve reacties gehad en kreeg aan het einde ook nog vragen en ideeën. De onderzoeker heeft dan ook het idee dat deze vorm van overdracht er voor heeft gezorgd dat het onderwerp levendig gemaakt is. De aanwezigen zijn meer bewust geworden van de situatie die zich voordoet en kunnen dit dan ook gaan delen met collega's en cliënten.

9.3 Feedback ten aanzien beroepsproduct

Na het overdragen van het beroepsproduct, heeft de onderzoeker de aanwezige om feedback gevraagd middels een feedbackformulier. In de feedbackformulieren is naar voren gekomen dat het beroepsproduct erg bruikbaar is. Er is aangegeven dat de aanbevelingen goed uitvoerbaar zijn en het beroepsproduct bruikbaar is omdat de nieuwe manier van opvang nog in de opstartfase zit. Daarnaast geven de aanwezige aan dat ze de voor- en nadelen herkennen, de juiste thema's zijn onderzocht en de aanbevelingen toepasbaar zijn in de nieuwe manier van opvang. Tevens is opgeschreven dat ze de kwaliteit van het beroepsproduct goed vinden en het aanbevelingsrapport een mooie lay-out heeft. Daarnaast komt uit de feedbackformulieren naar voren dat bewustwording een belangrijk thema is om aan te werken. De onderzoeker heeft hiervoor het draaiboek met oefeningen van bewustwording gemaakt en is dan ook van mening dat dit aansluit bij de wensen en behoefte van de organisatie. Tevens wordt een aantal keer benoemd dat het als positief wordt ervaren dat er participatie is van cliënten in het onderzoek en het dan ook goed is dat verschillende niveaus zijn geïnterviewd. De onderzoeker is van mening dat dit in het vervolg van groot belang is omdat participatie leidt tot veranderingsbereidheid en ervaart het als positief dat de aanwezigen op hulpverleners- en organisatieniveau dit ook zo ervaren.

Tevens is de manier van overdracht uitgevraagd bij de aanwezigen. Zij geven als feedback dat ze het als prettig hebben ervaren dat er een fijne interactie was. De onderzoeker wilde op deze manier ook stimuleren om dit ook vaker terug te laten komen in bijvoorbeeld teamvergaderingen en heeft dit dan ook benoemd naar de aanwezigen. In het feedbackformulier komt dan ook naar voren dat zij het als goed ervaren om het terug te laten komen in de teamvergaderingen. Dit met als doel om het onderwerp levendig te houden en eenieder verantwoordelijk te maken voor het laten slagen van de nieuwe manier van opvang.

Als aandachtspunt geven de aanwezige aan dat het nog de start is van de nieuwe manier van opvang en er nog veel zaken zijn waar ze tegenaan moeten lopen. Het zou volgens hen dan ook een goed idee zijn om nog een vervolgonderzoek in te voegen. De onderzoeker haar visie sluit hierop aan omdat ook zij van mening is en ook in de aanbevelingen heeft vermeld, dat dit noodzakelijk is. Ervaring moet dan ook uitwijzen wat belangrijke thema's blijven en wat niet.

Echter is de onderzoeker wel van mening dat op deze manier al een stukje bewustwording en alertheid is gecreëerd op bepaalde thema's. De onderzoeker is gevraagd of zij het vooronderzoek wil vormgeven. Echter is er een andere student-onderzoeker die voor haar afstuderen graag een vervolg wil doen op dit onderzoek. De onderzoeker heeft dan ook contact met haar opgenomen om de gegevens van het onderzoek zo zorgvuldig mogelijk over te dragen zodat ook zij aan de slag kan met het afstuderen. Hierdoor heeft de onderzoeker zorg gedragen voor het feit dat het onderzoek niet in de lade verdwijnt en urgent en levendig blijft binnen de organisatie. Daarbij heeft de onderzoeker als tip gehad om de voor- en nadelen te benoemen per afdeling; afdeling mannen en overige afdelingen. De aanwezigen zijn erg benieuwd naar wat de verschillen hierin zijn. De onderzoeker heeft ook hier zorg voor gedragen door dit ook over te dragen aan de volgende student-onderzoeker. De onderzoeker is namelijk van mening dat er wel degelijk verschillen kunnen zitten in ervaringen kijkend naar het geslacht of de soort problematiek. Dit kan in het vervolg dan ook meegenomen worden in het onderzoek. Daarnaast wordt als feedbackpunt genoemd dat het goed zou zijn om het onderzoek te verspreiden onder alle pedagogisch medewerkers en ambulant hulpverleners. De onderzoeker is het eens met deze feedback omdat zoals ook al eerder benoemd is, zij denkt dat participatie een belangrijk onderdeel is van dit onderzoek. Participatie maakt de verandering en de onderzoeker gaat dan ook zorg dragen voor het feit dat eenieder het beroepsproduct gaat ontvangen binnen de organisatie. Dit met als doel om ook meer draagvlak te creëren.

Over het algemeen heeft de onderzoeker vooral positieve feedback ontvangen waarin punten als bruikbaar en kwalitatief goed naar voren kwamen. De aanwezigen gaven aan dat de thema's erg herkenbaar zijn en een meerwaarde zijn voor de organisatie. De onderzoeker is van mening dat de aanwezigen op het moment na de presentatie niet voldoende tijd hebben gehad om een kritische blik te werpen op het aanbevelingsrapport. De onderzoeker heeft daarom besloten om de aanwezigen nogmaals een mailtje te sturen waarin zij hen bedankt voor hun aanwezigheid bij de presentatie en nogmaals om feedback heeft gevraagd. Desondanks heeft de onderzoeker wel enkele reacties terug gehad maar geen extra opbouwende feedback. De onderzoeker is dan ook van mening dat het beroepsproduct voldoende bruikbaar en kwalitatief goed is.

Literatuurlijst

- Abma, T.A. (2000). Onderhandelend evalueren: 'Fourth Generation Evaluation' van Egon Guba en Yvonna Lincoln. *Klassieke studies in de bestuurskunde*, 17, 393-403.
- Alink, L., Euser, S., Tharner, A., IJzendoorn, R. van & Bakermans-Kranenburg, M. (2012). *Prevalentie Seksueel Misbruik in de Nederlandse Jeugdzorg in 2008-2010*. Leiden: Centrum voor Gezinsstudies.
- Aronson, E., Wilson, T.D. & Akert, R.M. (2014). *Sociale psychologie*. Amsterdam: Pearson Benelux.
- Baarda, D.B., De Goede, M.P.M. & Teunissen, J. (2009). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Houten: Noordhoff Uitgevers bv.
- Budde, E. (2008). *Wat woorden niet kunnen zeggen: Creatieve werkvormen en methodieken*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Bureau Driessen (2008). *Geweld in Nederland*. Geraadpleegd op http://www.bureaudriessen.nl/publicaties/Geweld_in_Nederland.pdf
- Dijk, T. van, Flight, S., Oppenhuis, E., & Duesmann, B. (1997). *Huiselijk geweld: Aard, omvang en hulpverlening*. Hilversum: Intomart.
- Dijke, A. van, Lamers-Winkelmann, F., Talhout, M., Terpstra, L., Werson, S. & Wind, A. de (2012). *Wie zijn de meiden van Asja?: De gang naar de jeugdprostitutie*. Amsterdam: SWP.
- Dijke, A. van, Lamers-Winkelmann, F. & Terpstra, L. (2014). Seksueel misbruik: Missen we (n)iets?! *MGV*, 69, 31-36.
- Dijke, A. van & Terpstra, L. (2015). Haal jongens en meiden uit elkaar: kanttekeningen bij een vanzelfsprekendheid. *Sozio*, 20, 20-24.
- Donk, C. van der, & Lanen, B. van (2014). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Coutinho.
- Evers, J. (2015). *Kwalitatieve analyse: kunst én kunde*. Amsterdam: Boom Lemma Uitgevers.
- G4 Mannenopvang (z.d.). *Beschrijving expertise Pilot G4 Mannenopvang*. Den Haag: G4 Mannenopvang.
- G4 Mannenopvang (2015). Mannenopvang. Geraadpleegd op <https://www.blijfgroep.nl/magazine-en-website-mannenopvang>
- Hermesen, L. (2005, augustus). Leiderschap & succesvol veranderen (Dissertatie, Universiteit Utrecht). Geraadpleegd op <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/8261>
- Heuvel, S. van den, Schalk, R., Freese, C. & Timmerman, V. (2013). Reacties van werknemers op organisatieveranderingen: een managementperspectief. *Tijdschrift voor HRM*, 4, 72-95.
- Höing, M., Engen, A. van, Ensink, B., Vennix, P. & Vanwesenbeeck, I. (2003). *Hulp aan slachtoffers van seksueel geweld*. Delft: Eburon.
- Hooft, M. van & Bender, K.J. (2000). Van sociotechnisch ontwerpen naar sociotechnisch veranderen. *Bedrijfskunde*, 72(1), 65-75.
- Janssen, J. (2016). Ook professional moet weerbaar zijn. *Sozio*, 21, 10-13.
- Janssen, J., Erkens, G. & Schep, A. (2006, januari). De invloed van sekse en groepssamenstelling tijdens computerondersteund samenwerkend leren. Universiteit Utrecht: Research Centre Learning in Interaction. Geraadpleegd op https://www.researchgate.net/publication/27702673_De_invloed_van_sekse_en_groepssamenstelling_tijdens_computer-ondersteund_samenwerkend_leren

- Janssens, J. (1998). *'Ogen' doen onderzoek: een inleiding in de methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Amsterdam: Swets & Zeitlinger
- Jong, N. de (2009, oktober). Weerstand tegen leren over weerstand (Dissertatie, Universiteit Utrecht). Opgevraagd van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/40220>
- Kleijn, H. & Rorink, F. (2012). *Verandermanagement*. Amsterdam: Pearson.
- Kompaan en De Bocht (z.d.). 'Kind Centraal' Award voor Kompaan en De Bocht, H.M.Koningin Máxima aanwezig bij uitreiking. Geraadpleegd op <http://www.kompaanendebocht.nl/nieuws/kind-centraal-award-voor-kompaan-en-de-bocht-h-m-koningin-m-xima-aanwezig-bij-uitreiking/>
- Kompaan en De Bocht (z.d.). Koersdocument 2012-2015. Geraadpleegd op http://www.kompaanendebocht.nl/downloads/KompaanEnDeBocht_Koersdocument.pdf
- Kompaan en De Bocht (z.d.). Kompaan en De Bocht bouwt een Sterk Huis. Geraadpleegd op <http://www.kompaanendebocht.nl/sterkhuis/>
- Kompaan en De Bocht (2016). Plan van aanpak realisatie aanbod opvang van en hulpverlening aan mannen Kompaan en De Bocht. Geraadpleegd in bijlage.
- Laurier, J. (2016, november 2). Begrotingsbehandeling ministerie van VWS. Geraadpleegd op http://www.opvang.nl/files/FO16-107-5.1.b_TK_Vaste_Kamercie_VWS_-_Begrotingsbehandeling_VWS.pdf
- Lünnemann, K. & Bruinsma, M. (2005). *Geweld binnen en buiten*. Meppel: Boom Juridische Uitgevers.
- Lünnemann, K., Goderie, M., Tierolf, B., & Römkens, R. (2010). *Geweld in afhankelijkheidsrelaties: Ontwikkelingen in vraag naar en aanbod van hulp en opvang*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Lünnemann, K., Hermens, N. & Roeleveld, W. (2012). *Mannen over partnergeweld en vaderschap*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut
- Mezey, G., Hassell, Y. & Bartlett, A. (2005). Safety of women in mixed-sex and single-sex medium secure units: staff and patient perceptions. *British journal of psychiatry*, 187, 579-582.
- Nanhoe, A.C. (2011, mei). *Pionieren in de mannenopvang*. Geraadpleegd op http://proda.zorgwelzijn.nl/PageFiles/22907/002_RBIAdam-download-ZWZ17303D01.pdf
- Peters, V. & Westelaken, M. van de (2011). *Participatief veranderen*. Samenspraak Advies Nijmegen: Nijmegen.
- Petrou, P., Demerouti, E. & Breevaart, K. (2013). Job crafting als sleutel tot succesvolle organisatieverandering. *Gedrag en organisatie*, 26, 32-45.
- Rijnja, G. & Pool, E. van der (2014). Botsing. Maak weerstand hanteerbaar door waarden te laten werken. *Communicatie Magazine*, 38-41.
- Römkens, R. (2008). *Met recht een zorg? Overdenkingen bij wet- en regelgeving over geweld in de privésfeer*. Tilburg: Tilburg University.
- Römkens, R. (2010). Omstreden gelijkheid; over de constructie van (on)gelijkheid van vrouwen en mannen in partnergeweld. *Justitiële verkenningen: Documentatieblad van het Ministerie van Justitie*, 36(8), 11-32.
- Struik, A. (2011). Vroegkinderlijke, chronische traumatisering bij kinderen. *GZ-psychologie*, 2, 19-23.
- Vanlommel, S. (2015, februari 28). Ook mannen hebben recht op bescherming. *De Morgen*. Geraadpleegd op http://www.vrouwenopvangrotterdam.nl/upload/docs/Reportage_ook_mannen_hebben_recht_op_bescherming.pdf

Veen, H.C.J. van der & Bogaerts, S. (2010). *Huiselijk geweld in Nederland*. Meppel: Boom Juridische Uitgevers.

Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek?: Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.

Visies (2009). Mannelijke slachtoffers: geen grapje. Geraadpleegd op <http://archieff.elanexpertise.nl/sites/elan.antenna.nl/files/u3/archief/enzovoort/docs/11.11%20slachtoffers.pdf>

Vroman, C., Gijsberts, M. & Boelhouwer, J. (2014, december 12). Verschil in Nederland. Geraadpleegd op https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Verschil_in_Nederland

Wolf, J. & Jansen, C. (2010). *Krachtwerk. Basismethodiek in de vrouwenopvang*. Nijmegen: Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg, UMC St Radboud.

Zee, R. van der (2013, augustus). Jongenshandel. 'Ik wist niet wie ik kon vertrouwen'. Geraadpleegd op <http://www.fier.nl/upload/f7193e57-2ccb-4698-bca1-cf4d405e3a97.pdf>

Zee, R. van der (2014). Misbruik in de jeugdzorg. 's Nachts gaan de jongens naar de kamers van de meisjes. *Vrij Nederland*, 44-49.

Zwieten, M. van & Willems, D. (2004). Waardering van kwalitatief onderzoek. *Huisarts en Wetenschap*, 47, 38-43.

Bijlage 1 Data-analyse vooronderzoek

Kansen en voordelen	Antwoorden	Aantal
	Diversiteit	1
	Goed voor mannen een opvang is	2
	Krijgen ander referentiekader van de vrouw: positiever beeld	1
	Meer wederzijds begrip	1
	Zien dat niet alle mannen hetzelfde zijn; erkenning en herkenning	4
	Organisatie zet zich breder weg	1
	Angstniveau rondom man kleiner wordt/ minder angst ander geslacht	3
	Organisatie meer bezig met onderzoek, ontwikkeling methodiek	1
	Bootst samenleving meer na: normaliseren	4
	Mannen en vrouwen elkaar adviezen geven	1
	Positief beïnvloeden andere kant van het verhaal	1
	Meer gelijkwaardige cultuur neerzetten: minder genderspecifiek	2
	Zien dat ander geslacht ook slachtoffer kan zijn: meer normaal	3
	Draagt bij aan gelijkheid	1
	Verhalen uitwisselen	2
	Ook voor hulpverleners mannen niet altijd als boeman zien	1
	Geen taboe maken: leren omgaan	1
	Niet naar geslacht kijken maar naar persoon/ mens	1
	Mannen en vrouwen met elkaar oefenen: kunnen zien hoe ze met elkaar omgaan en patronen ontdekken	2
	Mannen nemen minder vaak kinderen mee. Als ze nu naar de opvang gaan en kind meenemen die ook meer kinderen om zich heen.	1
	Mogelijkheid zelfde aanbod qua hulpverlening en zelfde veiligheidsmaatregelen voor alle cliënten	2
	Alle slachtoffers HG onder 1 dak. Zo maak je HG meer zichtbaar als algeheel probleem	1
Zorgen	Antwoorden	Aantal
	Combinatie mannen en vrouwen: kwetsbaarheid van beiden!	4
	Overzicht: hoe ga je het in de gaten houden?	3
	Hoe ga je om met ontstaan van relaties?	4
	Veiligheid van de vrouwen: meiden in contact met mannen?	2
	Wat voor mannen worden opgevangen? Haal je geen loverboys, mensenhandelaren, familieleden etc. binnen	3
	Lastig te zien of mannen bij mannenopvang horen of niet. Niet herkenbaar waardoor geen veilig gevoel	2
	Opmerkingen van mannen geven geen fijn gevoel voor de vrouwen	1
	Onveilig gevoel: voelen minder fijn	4
	Kind niet alleen durven laten. Kind angstiger wordt. Kind gaat man zien als vader	2
	Veel (buitenlandse) vrouwen die niet bij mannen op een afdeling willen: verhoogt drempel	2
	(Ex)-man van vrouw of ouders van cliënten worden waarschijnlijk nog bozer wanneer vrouw samen met man op afdeling	2
	Voor cliënten afdeling EVA niet goed als ouders weten dat er ook mannen binnen opvang zitten: rekening houden met cultuur	2
	Meer handelingsverlegenheid bij hulpverleners t.a.v. onderwerpen als seksualiteit	1
	Wil man door vrouw begeleid worden?	1
	Mannen meer psychiatrische problemen	1
	Veel vrouwelijke hulpverleners: hoe man begeleiden?	1
	Seksualiteit tussen cliënten	3
	Meer daders op afdeling (mannen vaker ook dader)	3
	Afdeling EVA en LIMA zitten op extra beveiligde afdeling voor veiligheid: hoe dit waarborgen? Zitten tegenover elkaar met afdeling	3
	Houden mannen hun mond wel over de cliënten op extra beveiligde afdeling? Wereld klein	3
	Voor mannen minder budget vanuit gemeente dan voor vrouwen: hoe extra hulp voor mannen betalen?	1
	Misbruik: ziet niet alles	1
	Te weinig info voor hulpverleners over wie de mannelijke cliënten zijn	1
	Hoeveel begeleiding? Wat gebeurt er? Ziet niet veel	2
	Zitten ook kinderen op de afdeling	1
	Geen goed idee slachtoffers huiselijk geweld samen: vaak allebei nare seksuele ervaringen. Moeten ruimte krijgen om te herstellen	2
	Geen voordelen voor vrouwen om ze samen te plaatsen	1
	Niet fijn als hulpverlener daar nachtdienst te hebben	1
	Weinig duidelijkheid voor hulpverlener: weten welke cliënten er zitten? Wat wordt verwacht? Weten niet wie cliënten zijn	2
	Mannen strenger aangepakt doordat je ze bij kwetsbare vrouw zet. Neemt veel meer voorzorgen dan bij vrouwen	1
	Mannen vragen veel: vervelen zich	1
	Minderjarige meiden; naief en hoe in contact met mannen?	3
Discussiepunten	Antwoorden	Aantal
	Wie van de mannen neem je wel op en wie niet?	1
	Privacy: in hoeverre te waarborgen?	1
	Mannen bij gezamenlijke activiteiten betrekken: erg kwetsbaar. Moet wel zicht zijn	2
	Bord met foto's dat mannen herkenbaar zijn	1
	Vrouwencultuur onder personeel/ medewerkers	1
	Onderzoeken genderspecifieke problematiek man/vrouw; niet voorbij gaan aan specificatie	2
	Mannen en vrouwen samen in trainingen?	2
	Genderspecifiteit niet zo maar voorbij gaan	1
	Hoe kunnen we weten welke man van mannenopvang is of evt. netwerk is zonder man zijn privacy te schaden?	1
	Relaties hoe mee omgaan? Toestaan of niet?	4
	Hoe omgaan met cliënten met een rugzakje?	1
	Hoe omgaan met onveilig gevoel in opvang? In gesprek?	2
	Hoe veel begeleiding is er? Hoe vormgeven? Wordt veel door andere groepen overgenomen	2
	Screenen van mannen?	2
	Welke leeftijden opnemen?	1
	Grootte van units van mannen. Nemen vaker geen kinderen mee maar kan wel voorkomen. Hoe stem je dit af?	1
	Te snel met mannenopvang begonnen: nog niet voldoende aanbod zoals trainingen, programma. Nog niet voldoende nagedacht	1
Voorwaarden	Antwoorden	Aantal
	In systeem duidelijk herkenbaar wie waar op de afdeling is	1
	Dichte deuren: privacy	1
	Info over praktische voorwaarden: hoe praktische begeleiding van de mannen vormgeven?	2
	Bord waar aanwezig/ afwezig staat: voor cliënten en personeel	1
	Alarmbel voor in de nacht als iemand afdeling verlaat: niet in de nacht zo maar naar elkaar toegeaan	1
	Mannen een politiecheck/ screening	3
	Alleen slachtoffers opvangen	1
	Organisatie verantwoordelijk: goed screenen welke cliënten je bij elkaar zet	1
	Voorlichten en informeren cliënten over wie er allemaal binnen opvang zitten. Hoe met elkaar omgaan?	2
	Positie man net zo belangrijk als positie vrouw. Man in kleine dingen ook positioneren bv. vaderdag	1
	Medewerkers getraind worden in mannehulpverlening	1
	Mannen moeten ook met kinderen mogen komen	1
	Meer mannelijk personeel	1
	Moeten ook de mannen iets te bieden hebben bv. trainingen	2
	Positie man in maatschappij en binnen cultuur meenemen in begeleiding	1
	Kennismaken met de mannen zodat je weet wie wie is geeft veiliger gevoel	1
	Lastig vallen hetzelfde aanpakken als bij vrouwen: gelijke behandeling	1
	Mannen pasje bij zodat ze kunnen identificeren	1
	Vriendjes van vrouwen niet zo maar naar binnen: weten wie bij mannenopvang hoort en wie niet	1
	Bezoekerspas zichtbaar of ze er wonen of niet	1
	Mannen en vrouwen gescheiden: fysiek apart	2
	Duidelijke kaders	1
	Leeftijd tot ca. 40 jaar	1
	Meer voorbereiding: voorpakket. Duidelijke afspraken zijn voor groepen en begeleiding	2
	Een fase 0: vaste wenperiode. Observatie intensief om kennis te maken	1
	Meer dan alleen ambulant begeleiden of bepaalde mate van zelfstandigheid eisen	1
	Regels over ontmoetingsplekken	1
	Alle cliënten eigen unit of gescheiden voor mannen en vrouwen	1
	24 uren aanwezigheid receptie noodzakelijk voor waarborging van veiligheid	1
	Medewerkers openstaan voor deze verandering van de opvang	1
	Ketenpartners op de hoogte van manier van opvangen	1
	Programma-methodiek voor mannenopvang: meer een plan van aanpak zijn. 1 duidelijke insteek	3
	Toezicht nodig	1
	Meer zelfstandigheid bij mannen	1

Bijlage 2 Topiclijst interviews

1. Hoe ervaart u het dat mannen en vrouwen binnen dezelfde opvang worden opgevangen?

Voordelen

2. Wat zijn volgens u de *voordelen* van het opvangen van mannen en vrouwen binnen dezelfde opvang?
3. Wat denkt u dat het effect is van dat mannen en vrouwen samen binnen de opvang worden opgevangen op hoe ze over het *andere geslacht denken*?

Zorgen- discussiepunten

4. Wat zijn volgens u de *zorgen* bij het opvangen van mannen en vrouwen binnen dezelfde opvang?
5. Hoe denkt u dat het gevoel van *veiligheid* is voor cliënten? / Wat doet het met uw gevoel van *veiligheid*?
6. Hoe staat u tegenover de *hulpvorm* (ambulant) die straks geboden wordt aan de mannen? / Hoe staat u er tegenover dat er *geen 24 uren begeleiding* is op de afdeling waar mannen en vrouwen gemengd verblijven?
7. Hoe denkt u over het onderwerp *seksualiteit/relaties* tussen de mannen en vrouwen van de opvang?
8. Hoe staat u tegenover *gezamenlijke activiteiten/ trainingen*?

Voorwaarden

9. Wat zijn volgens u *voorwaarden* die gesteld moeten worden om de niet sekse specifieke opvang te laten slagen?
10. Hoe sta je tegenover het *screenen* van de mannen die binnen de opvang worden opgenomen?

Onderwerpen die vaak terugkomen in vooronderzoek een aandacht behoeven tijdens het interview:

- *Meer wederzijds begrip*: ervaringen delen, zien dat niet alle mannen/ vrouwen hetzelfde zijn, andere ook slachtoffer kan zijn, erkenning en herkenning, elkaar adviezen geven,
- *Minder angstig* voor het andere geslacht
- Bootst samenleving meer na
- Taboe doorbreken: *meer gelijkwaardigheid*. Gelijkwaardige cultuur
- *Overzicht*: hoe ga je het allemaal in de gaten houden?
- *Begeleiding*? Hoe wordt dit vormgegeven. Weinig duidelijkheid hierover, wat wordt verwacht etc.?
- *Relaties, seksualiteit*
- *Veiligheid*: haal je geen loverboys binnen, kwetsbaarheid beiden doelgroepen, lastig te zien mannen bij mannenopvang horen, opmerkingen ander geslacht, angstiger gevoel, kind angstiger en niet alleen durven laten, extra beveiligde afdeling in gevaar (houden mannen hun mond wel, misschien netwerk etc.), beiden hg nare seksuele ervaringen
- *Drempel verhoogt*: niet bij elkaar op afdeling willen, ex-man/ouders nog bozer, meer problemen,
- *Vrouwencultuur*: handelingsverlegenheid bij hulpverleners, minder sekse specifiek, mannen voorbij gaan
- *Privacy* cliënten
- *Screenen/ politiecheck mannen*, bord met foto's mannen, hoe *herkenbaar*?
- *Gezamenlijke activiteiten*, trainingen etc. waar specificiteit?
- Vrouwencultuur personeel
- Begeleiding: hoe wordt dat vormgegeven? Wat moeten ze doen? Meer duidelijkheid hierover
- Hoe overzicht houden? Hoe weten waar wat gebeurt?
- Screenen wie je bij elkaar zet: verantwoordelijkheid organisatie
- *Voorlichten informeren* wie binnen opvang zitten

Bijlage 3 Beroepsproduct

Aanbevelingsrapport

Vrouwen- en mannenopvang 2017

KOMPAAN EN DE BOCHT

Steeds sterker

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Hoofdstuk 1 Onderzoeksopzet.....	5
Hoofdstuk 2 Conclusies	7
Hoofdstuk 3 Aanbevelingen.....	11
Literatuurlijst	14
Bijlagen	15

Inleiding

Aanleiding onderzoek

In de jaren zeventig werd door de vrouwenbeweging voor het eerst het onderwerp geweld in privésfeer op de kaart gezet (Römkens, 2010). Geweld in privésfeer werd in verband gebracht met onderwerpen als seksongelijkheid en cultuurhistorische tradities die het onderdrukken van geweld tegen vrouwen accepteerde. De verantwoordelijkheid voor dit maatschappelijk probleem werd bij de overheid gelegd. Zij had als taak de bevolking te beschermen en kwam dan ook met de beleidsnota 'seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes' (Janssen, 2016). Echter, toen een probleem dat voornamelijk vrouwen en kinderen trof, nu is het een moreel probleem geworden dat vrouwen, kinderen én mannen kan treffen (Römkens, 2008). Dit vraagt een meer seksneutrale benadering van het begrip geweld in afhankelijkheidsrelaties en de hulp die geboden wordt. Het veralgemeniseren van dit begrip is terug te zien in de sector van zorg en welzijn. In de kabinetsnota van 2002 'Privé Geweld – Publieke Zaak' werd geopperd voor het ontwikkelen van de aanpak van huiselijk geweld waarbij alle vormen van huiselijk geweld aandacht behoeven (Nanhoe, 2011). De nota zorgde ervoor dat gemeenten regie kregen in de aanpak van huiselijk geweld en gemeenten ook samen gingen werken met partijen zoals hulpverleningsinstellingen en politie. Echter merkte zij al snel dat niet alle thema's rondom de problematiek huiselijk geweld onder dit begrip te schikken waren. Dit heeft er toe geleid dat de Nederlandse overheid gekozen heeft voor een meer gender-neutrale benadering van het begrip: geweld in afhankelijkheidsrelaties (Janssen, 2016).

De ontwikkelingen in afgelopen jaren hebben er voor gezorgd dat er een duidelijker beeld gecreëerd kon worden van de problematiek geweld in afhankelijkheidsrelaties. Naast de al bekende doelgroep slachtoffers van dit soort geweld, ontstond er ook meer aandacht voor 'bijzondere' groepen slachtoffers. De slachtoffers van mensenhandel, slachtoffers van eengerelateerd geweld maar ook de doelgroep mannelijke slachtoffers (Nanhoe, 2011). In 2007 is dan ook vanuit de overheid geagendeerd dat er meer geïnvesteerd moet worden in de opvang en hulpverlening voor deze slachtoffers zodat het geweld direct kan worden beëindigd: 'De hulpverlening dient gericht te worden op het weerbaar maken van slachtoffers en deze te helpen de regie over hun leven terug te krijgen' (Nanhoe, 2011, p. 3). Dit is doorgevoerd en heeft er toe geleid dat vanaf 2008 een pilot mannenopvang is gestart waarin mannen die slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties worden opgevangen. De pilot mannenopvang is in samenwerking met de vier grote steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht (G4), de vrouwenopvang organisaties in deze steden en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport opgestart: 'De intentie is om ervaring op te doen met de opvang van mannen, te leren met welke geweldsproblematiek zij te maken krijgen en zicht te krijgen op de hulp- en ondersteuningsbehoeften die zij hebben binnen de opvang' (Nanhoe, 2011, p. 1). De mannenopvang is dan ook nog erg op zoek naar wat wel en niet werkt. Echter mag Nederland zich op globaal niveau een voorloper noemen op het gebied van de mannenopvang (Nanhoe, 2011). Landen als Denemarken, Canada, Nepal en Engeland zijn erg benieuwd naar de eerste bevindingen van de hulp die hier aan mannen geboden wordt. Dit met als reden om uit deze ervaringen lering te kunnen trekken en de opvang voor mannen verder te kunnen ontwikkelen.

Een aantal jaren na de start van de pilot is besloten de aantal plekken voor de opvang van mannelijke slachtoffers her te verdelen. De opvangplekken waren allemaal gevestigd in de grote steden in het midden en westen van het land waardoor er gekozen is voor een landelijke herverdeling (Laurier, 2016). Uit de evaluatiestudie van Nanhoe (2011) is naar voren gekomen dat er een gebrek aan opvangplaatsen is maar dat dit niet leidt tot wachtlijsten. Uit het onderzoek is gebleken dat mannen graag in hun eigen gemeente opgevangen willen worden doordat er angsten ontstaan rondom kwijtraken van kinderen, kwijtraken van baan en het erkennen van slachtofferschap waardoor ze voor hun gevoel meer afhankelijk worden. Door de beleidskeuze van de herverdeling gaat Kompaan en De Bocht dan ook per 1 januari 2017 naast vrouwen en kinderen ook mannen opvangen. Hierbij gaat het om mannelijke slachtoffers van bedreiging en geweld in afhankelijkheidsrelaties die ondersteuning krijgen bij het inrichten van een leven zonder geweld. Kompaan en De Bocht is momenteel bezig met het bouwen van een nieuwe locatie waar zowel de mannen als vrouwen moeten worden opgevangen. Echter is het zo dat de mannelijke en vrouwelijke slachtoffers bij elkaar op dezelfde afdeling worden geplaatst. In de sector vrouwen- en mannenhulpverlening is dit een nieuw concept en vraagt daarom ook binnen Kompaan en De Bocht de aandacht. De vraag is dan ook wat de voor- of eventueel nadelen het plaatsen van mannen en vrouwen binnen dezelfde opvang met zich mee zal brengen, wat het effect is op het gevoel van veiligheid en hoe deze manier van opvang slagingssucces kan hebben. Deze aspecten zijn naar aanleiding van het afstudeeronderzoek van Hannah van Oort verwerkt in dit aanbevelingsrapport om op die manier Kompaan en De Bocht een advies te geven over de niet-sekse specifieke opvang.

Hoofdstuk 1

Onderzoeksopzet

Het onderzoek

Vanuit Kompaan en De Bocht is het onderzoek voorgelegd met als doel de ervaringen van cliënten, hulpverleners en de organisatie rondom het onderwerp niet-sekse specifieke opvang in kaart te brengen. Daaruit volgend wil Kompaan en De Bocht graag advies rondom hoe de niet sekse-specifieke opvang in te richten en welke punten daarin belangrijk zijn. Doordat Kompaan en De Bocht de eerste mannen- en vrouwenopvang is waarbij mannen en vrouwen niet gescheiden zijn, willen zij leren vanuit verschillende perspectieven en hieruit kennis opdoen. De uniciteit brengt nog veel vragen met zich mee waaruit zij kunnen leren en zich ontwikkelen om zo optimaal mogelijk hulp te kunnen bieden aan slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Kompaan en De Bocht wil dan ook een veilig klimaat bieden waarin de hulpverlening plaatsvindt. In het onderzoek is dan ook de volgende vraag centraal gesteld:

‘Wat zijn de voor- en nadelen van een niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties en hoe kan deze niet-sekse specifieke opvang binnen de organisatie Kompaan en De Bocht gerealiseerd worden?’

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn daarbij de volgende deelvragen geformuleerd:

5. Wat ervaren cliënten als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?
6. Wat ervaren hulpverleners als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?
7. Wat ervaart de organisatie als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?
8. Welke aspecten dragen volgens cliënten, hulpverleners en de organisatie bij aan een goed verloop van de niet sekse-specifieke opvang?

Dataverzamelmethode

Gedurende het onderzoek heeft de onderzoek gebruik gemaakt van verschillende kwalitatieve dataverzamelmethode die gedeeltelijk geïnspireerd zijn op de ‘fourth generation evaluation’ ofwel de vierde-generatie-evaluatiebenadering. De kern bij deze theorie is dat de onderzochte actieve betekenisgevers zijn en in interactie met elkaar hun werkelijkheid creëren beïnvloed door hun eigen waardensysteem (Abma, 2000). Er wordt gekeken vanuit verschillende perspectieven en neemt niet zo maar iets voor waar aan vanwege iemand zijn positie. De dataverzameling voor het onderzoek zijn vormgegeven door een vooronderzoek, interviews en aanvullend een literatuuronderzoek. In het vooronderzoek is gestart met het verzamelen van data door middel van het maken van mindmaps met groepjes cliënten, hulpverleners en beleidsmakers gericht op claims, concerns en issues. Bij de start van het onderzoek was namelijk nog erg onduidelijk wat nu de ervaringen zijn rondom de niet-sekse specifieke opvang waardoor de onderzoeker in eerste instantie erg benieuwd was naar wat er nu allemaal speelt binnen de organisatie. De inhoud van het vooronderzoek is vervolgens verder uitgewerkt door middel van het interview. Door te interviewen is er dieper ingegaan op thema’s en is onderzocht wat diepere achterliggende gedachten zijn van de respondenten. Naast de resultaten die zijn verkregen vanuit de praktijk, is de onderzoeksvraag ook beantwoord door middel van literatuuronderzoek. Door literatuur te betrekken, is er vanuit verschillende perspectieven naar het praktijkprobleem gekeken en heeft dit geleid tot nieuwe inzichten.

Populatie en steekproef

De populatie die tijdens het onderzoek onderzocht is, heeft betrekking op de cliënten, hulpverleners en het organisatieniveau van Kompaan en De Bocht. Aangezien Kompaan en De Bocht de eerste organisatie is in Nederland die mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld bij elkaar plaatst en het doel van het onderzoek is om in kaart te brengen wat de ervaringen rondom deze situatie zijn en wat zij zien als voor- en nadelen, zijn zij de meest representatieve populatie. Voor dit onderzoek is dan ook gebruik gemaakt van een niet-aselecte steekproef doordat er bewust gekozen wordt om personen binnen Kompaan en De Bocht te selecteren (Janssens, 1998). Daarnaast is de totale populatie van Kompaan en De Bocht verdeeld op basis van strata zodat je de groepen cliënten, hulpverleners en medewerkers op organisatieniveau krijgt. Vanuit iedere groep zijn personen geïnterviewd om een zo reëel en representatief mogelijk beeld te scheppen van de situatie.

Hoofdstuk 2 Conclusies

Conclusies deelvragen

In dit hoofdstuk is per deelvraag een kernachtige beschrijving te lezen van de conclusies. Deze zijn gebaseerd op de resultaten uit het vooronderzoek, de interviews en het literatuuronderzoek.

2.1 Wat ervaren cliënten als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?

Over het algemeen benoemen cliënten dat ze weinig nadelen zien wat betreft de gemengde opvang. Uit onderzoek is gebleken dat cliënten de niet sekse-specifieke opvang positief inzien. Zij geven aan dat het belangrijk is dat er ook opvang is voor mannen. Cliënten benoemen als voordeel dat de niet-sekse specifieke opvang leerzaam is doordat cliënten weer leren met elkaar omgaan, ze weer nieuwe vrienden kunnen maken en op die manier anders over elkaar kunnen gaan denken. Literatuur beschrijft ook dat cliënten met elkaar ervaringen kunnen delen, elkaar kunnen helpen in de dagelijkse routine en taken delen (Nanhoe, 2011). Dit heeft als gevolg dat er meer wederzijds begrip kan ontstaan, cliënten weer meer vertrouwen krijgen in het geslacht waarmee ze een negatieve ervaring hebben en op die manier minder angstig worden.

Echter benoemen cliënten wel als nadeel dat er cliënten kunnen zijn die zich maar onveilig gaan voelen wat extra stress ten gevolge kan hebben. Lagere tolerantiegrenzen kunnen dan ook leiden tot een toename in het onveiligheidsgevoel (Bureau Driessen, 2009). Desondanks wordt door alle cliënten aangegeven dat ze zich niet onveilig voelen en het meer afhankelijk is van de persoon dan van het geslacht (Mezey, Hassel & Bartlett, 2005). Daarnaast benoemen cliënten als nadeel dat er mogelijk relaties kunnen ontstaan. Bij zowel veiligheid als relaties geven cliënten aan dat dit geen probleem hoeft te zijn als het allemaal maar bespreekbaar gemaakt wordt en er over in gesprek gegaan moet worden. Tot slot wordt als nadeel benoemd dat er niet voldoende gefaciliteerd is voor mannen waardoor die zich vervelen en eenzaam voelen.

2.2 Wat ervaren hulpverleners als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?

Uit de resultaten van de respons van de hulpverleners is op te maken dat zij als nadeel ervaren dat de mannenopvang nog niet duidelijk is weggezet. Zij geven aan duidelijkheid te willen over de verwachtingen naar hun toe en hoe de hulpverlening aan mannen vorm te geven. Tevens maken hulpverleners zich zorgen om de veiligheid van cliënten met betrekking op het feit dat er een man binnengehaald kan worden met verkeerde voorwendselen, cliënten zich onveilig kunnen voelen en onvoldoende tijd krijgen om zich te stabiliseren van de geweldssituatie en tot slot mogelijke relaties de kunnen ontstaan waarbij cliënten hun eigen grenzen niet aan kunnen geven. Wanneer een persoon zich onveilig voelt in zijn omgeving en mogelijk dreiging ervaart, zal die persoon niet toekomen aan het leren omgaan met de negatieve ervaring en de focus leggen op de buitenwereld (Struik, 2011). Daarnaast verhoogt volgens literatuur de kwetsbaarheid van de mannen en vrouwen en het leven binnen een niet-sekse specifieke opvang de kans op seksueel misbruik (Alink, Tharner, IJzendoorn, & Bakermans-Kranenburg, 2012; Barlow & Wolfson, 1987 in Mezey, Hassel & Bartlett, 2005). Echter geven hulpverleners aan dat dit nog uit ervaring moet blijken en ze momenteel vanuit cliënten alleen maar positieve reacties ontvangen. Daarnaast geven hulpverleners aan dat de organisatie hier wel een duidelijke visie over moet vormen en dit ook moet uitdragen.

Op het vlak van voordelen hebben hulpverleners de visie dat cliënten kunnen gaan inzien en ervaren dat niet iedere man of vrouw hetzelfde is en beide geslachten slachtoffer kunnen zijn. Dit kan volgens hulpverleners het angstniveau verlagen, erkenning en herkenning bieden en bijdragen aan het leren van elkaar. Hulpverleners geven aan dat op deze manier de samenleving meer wordt nagebootst en dit kan bijdragen aan een stukje gelijkwaardigheid binnen de maatschappij.

2.3 Wat ervaart de organisatie als voor- en nadelen van de niet sekse-specifieke opvang?

Op organisatieniveau wordt de niet sekse-specifieke opvang positief ontvangen. Zij zijn van mening dat op deze manier de maatschappij meer wordt nagebootst en dat helpt bij het normaliseren van de problematiek en het weer sterker maken van cliënten. Cliënten kunnen bewust worden van dat mannen en vrouwen beiden slachtoffer kunnen zijn wat bijdraagt aan een gelijkwaardige cultuur. Cliënten kunnen weer oefenen in contact met elkaar en positieve ervaringen opdoen zodat het angstniveau wordt teruggebracht en disfunctionele schema's worden vervangen door nieuwe

denkpatronen op het gebied van man-vrouwbeeld (Höing, van Engen, Ensink, Vennix & Vanwesenbeeck, 2013). Cliënten worden weer teruggebracht naar de realiteit wat helpend kan zijn in het leren omgaan met.

De organisatie ervaart als grootste nadeel of beter gezegd zorg dat er iemand binnengehaald kan worden met verkeerde voorwendselen en dit kan leiden tot veiligheidsrisico's. De organisatie geeft aan dat er een nadeel is dat mogelijk cliënten zich onveilig voelen, nieuwe relaties ontstaan waarbij ze moeilijk grenzen aan kunnen geven en daardoor patronen niet doorbroken worden. Echter is de visie van de organisatie dat hierover in gesprek gegaan moet worden omdat cliënten dit ook kunnen ervaren in de maatschappij. Tot slot ervaart de organisatie wel als nadeel dat er weinig aanbod is voor mannelijke cliënten en hierin geïnvesteerd moet worden.

2.4 Welke aspecten dragen volgens cliënten, hulpverleners en de organisatie bij aan een goed verloop van de niet sekse-specifieke opvang?

Als rode draad in de antwoorden van cliënten, hulpverleners en de organisatie komt terug dat het van belang is dat er goed gecommuniceerd wordt naar alle belanghebbende toe. Cliënten willen graag duidelijkheid over de regels en afspraken en geven daarbij aan dat er per persoon gekeken moet worden wat de behoefte zijn en daar ook over in gesprek gaan. Daarnaast geven hulpverleners aan dat het stukje mannenopvang en mannenbegeleiding duidelijk weggezet moet worden en hier openheid en transparantie over gegeven moet worden door de organisatie. Als er een situatie met onderwerpen als onveiligheid of relaties zich voordoet, moet er over in gesprek worden gegaan. De organisatie moet een duidelijke visie uitstralen en dit communiceren. Er moet voorlichting en informatie gegeven worden en met elkaar in gesprek gegaan om ervaringen rondom de mannenopvang te delen. De literatuur bevestigt dit met het feit dat goede communicatie en het dialoog daarover aangaan de motivatie van de belanghebbende vergroot wat meer veranderingsbereidheid tot gevolg heeft (Petrou, Demerouti & Breevaart, 2013). Er moet transparantie, openheid en eerlijkheid zijn en de belanghebbende binnen de organisatie moeten participeren zodat er op zoek gegaan kan worden naar gedeelde waarden (Peters & Van Westelaken, 2011). Een gezamenlijke verantwoordelijkheid over de verandering versterkt commitment en veranderingsbereidheid.

Daarnaast is te concluderen dat er per cliënt gekeken moet worden wat de behoefte is en hulp op maat geboden moet worden. Dit moet onderzocht worden en hulpverleners moeten geschoold worden in het stukje sekse-specifieke hulpverlening. Het is belangrijk dat er goed aangesloten wordt bij de behoefte die de verschillende belanghebbende hebben en daarover het dialoog aangegaan wordt. Er moet dan ook gewerkt worden aan een stukje bewustwording waarbij iedereen stil staat waarom hij of zij op die manier handelt. Literatuuronderzoek toont aan dat er in de hulpverlening rekening gehouden moet worden met de genderspecifieke socialisatie en daarvoor aandacht moet zijn in de begeleiding (G4 Mannenopvang, z.d.). Er zijn verschillen in de bejegening naar mannen en vrouwen toe maar er moet wel een gelijke behandeling zijn.

Tevens wordt door alle respondenten benoemd dat er meer dingen voor de mannen gefaciliteerd moet worden. Mannen vervelen zich en willen graag wat omhanden hebben. Mannen willen sneller participeren en weer aan de slag middels dagbesteding (Kompaan en De Bocht, z.d.). Er moet wel ambulant gewerkt worden maar dit houdt ook in dat er zonder afspraak ook eens toezicht is om controle te bieden op het groepsproces.

Daarnaast wordt door enkele respondenten aangegeven dat er behoefte is aan meer mannelijke hulpverleners, een dichte deur bij EVA en eventuele foto's van alle cliënten in het systeem. In het onderzoek is hier nog te weinig draagvlak voor om hier plausibele uitspraken over te kunnen doen. Dit zijn onderwerpen die Kompaan en De Bocht dan ook nog verder zou kunnen onderzoeken.

Tot slot is te concluderen dat alle respondenten achter een politiecheck staan. Echter moet hier wel een duidelijke visie over zijn met betrekking tot de cliënten waarbij de screening af wordt genomen. Daarnaast zou het helpend zijn als er meer mannelijke hulpverleners werkzaam zouden

Conclusies probleemstelling

Afsluitend aan dit hoofdstuk wordt er een eindconclusie geformuleerd die voortvloeit uit de resultaten en deelconclusies die getrokken zijn. Er wordt antwoord gegeven op de volgende probleemstelling:

Wat zijn de voor- en nadelen van een niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties en hoe kan deze niet-sekse specifieke opvang binnen de organisatie Kompaan en De Bocht gerealiseerd worden?

Samengevat zien alle belanghebbende van de organisatie Kompaan en De Bocht de niet-sekse specifieke opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties positief in. Allen ervaren zij het voordeel dat cliënten en hulpverleners meer bewust kunnen worden van dat mannen en vrouwen beiden slachtoffer kunnen zijn wat bijdraagt aan een gelijkwaardige cultuur. Cliënten kunnen weer oefenen in contact met elkaar en positieve ervaringen opdoen zodat het angstniveau naar het geslacht waar ze een negatieve ervaring mee hebben wordt teruggebracht. Daarnaast wordt de maatschappij meer nagebootst waardoor de problematiek geweld in afhankelijkheidsrelaties meer wordt genormaliseerd en de cliënten sterker worden gemaakt.

Echter wordt er volgens alle respondenten niet van nadelen gesproken maar meer van zorgen waar aandacht voor moet zijn. Het is mogelijk dat cliënten zich onveilig gaan voelen en er relaties ontstaan maar dit is volgens de respondenten allemaal te ondervangen zolang je er open over in gesprek gaat. Wat wel een groot aandachtspunt is, is dat er meer gefaciliteerd wordt voor mannen zodat er gewerkt kan worden naar dagbesteding met als doel creëren van meer zelfstandigheid.

Uit de resultaten is te concluderen dat het voor cliënten, hulpverleners en de organisatie de nieuwe vorm van opvang vooral nog zoeken is. Door onduidelijkheid op het gebied van regels, hoe de hulpverlening eruit gaat zien en hoe te begeleiden ontstaat onrust. Het is dan ook van belang dat er duidelijkheid wordt gecreëerd en er binnen de organisatie in gesprek wordt gegaan over wat de verwachtingen zijn naar cliënten en hulpverleners toe en welke visie de organisatie daarbij uit wil stralen. Concluderend willen cliënten en hulpverleners dat er naar hun geluisterd wordt en zij kunnen participeren in de verandering. Wat voor de organisatie Kompaan en De Bocht dan vooral belangrijk is, is dat er hulp geboden wordt op maat waarbij de cliënt centraal staat en er onderzocht wordt wat de behoefte is van cliënten maar ook medewerkers. Hierbij zijn aandachtspunten goede scholing zodat er aandacht is voor sekse-specifieke benadering in de hulpverlening en de sekse-specifieke problematiek daarbij niet voorbij wordt gegaan.

Hoofdstuk 3 Aanbevelingen

Aanbevelingen

Gedurende het onderzoek zijn door de onderzoeker verschillende bevindingen op gedaan die leiden tot aanbevelingen voor de organisatie Kompaan en De Bocht.

3.1 Cliëntniveau

3.1.1. Dagbesteding

Uit het onderzoek komt naar voren dat er meer gefaciliteerd moet worden in voornamelijk de dagbesteding van mannen. Zij vervelen zich momenteel erg en willen graag begeleid worden naar dagbesteding en/of activiteiten en trainingen. Het is voor Kompaan en De Bocht dan ook noodzakelijk dat er gekeken gaat worden naar wat de mannen om handen kunnen nemen en de juiste aansluiting te vinden bij deze doelgroep op het gebied van dagbesteding.

3.1.2. Ambulant

Voor de vorm van hulpverlening aan de mannen is ambulant een geschikte hulpvorm. Hierbij is het wel belangrijk dat er zicht wordt gehouden door ook eens langs te gaan zonder afspraak. Daarnaast moet er niet alleen individueel in gesprek worden gegaan maar ook met een gedeelde groep door middel van een soort buurtberaad. Dit is nodig om de gezamenlijke belangen en het groepsproces in oog te houden en mogelijke signalen aan te kunnen pakken.

3.1.3. Cliënt centraal

De onderzoeker heeft ervaren dat cliënten het voornamelijk belangrijk vinden dat zij ook zeggenschap hebben en er naar hen geluisterd wordt. Zij geven aan dat de organisatie ook moet vragen naar wat hun behoeften en wensen zijn en dit ook mee moeten nemen in de besluitvorming. Zij geven als voorbeeld dat niet alle vrouwen zo maar met mannen in een training zouden willen omdat ze zich dan bijvoorbeeld niet open durven stellen. Er moet dan ook gekeken worden naar de behoefte van de cliënt en hierop ingespeeld worden.

3.2 Hulpverleningsniveau

3.2.1. Bewustwording

Gedurende het onderzoek was er te merken dat er nog veel onrust en onzekerheid ervaren wordt onder voornamelijk medewerkers. Met betrekking tot deze doelgroep is het goed om te werken aan een stukje bewustwording. Het is belangrijk dat er in teambesprekingen stil wordt gestaan bij de ervaringen rondom de niet-sekse specifieke opvang door het hier met elkaar over te hebben. Er moet tijd vrij gemaakt worden om stil te staan bij de manier van handelen en wat hierin het verschil is in de begeleiding bij mannen en vrouwen. Medewerkers moeten zich meer bewust worden van het feit dat mannen en vrouwen beiden slachtoffer kunnen zijn en ze dit ook uitstralen naar de cliënten toe. Dit kan bijdragen aan een stukje gelijkwaardigheid. Hier moet vooral het gesprek over aangegaan worden om te voorkomen dat er onderling onrust gezaaid wordt. De onderzoeker adviseert dan ook om per team iemand aan te stellen die dit proces waarborgt zodat het thema niet op de achtergrond verdwijnt en iemand de verantwoordelijkheid draagt om het onderwerp onder de aandacht te houden.

3.3 Organisatieniveau

3.3.1 Communicatie

Voor de organisatie Kompaan en De Bocht is het met betrekking tot de niet-sekse specifieke opvang belangrijk dat er openheid gegeven wordt naar de cliënten en medewerkers toe. Er ontstaat onrust op het moment dat er onduidelijkheid heerst en door positieve maar ook negatieve ontwikkelingen te delen, zal er meer rust ontstaan en wordt er meer duidelijkheid gecreëerd naar de belanghebbenden toe. Er heerst nu nog onduidelijkheid over de verwachtingen en hoe de begeleiding eruit gaat zien. De dialoog er over aangaan kan nieuwe inzichten met zich mee brengen en de verandering ten goede komen.

3.3.2. Evaluatie in de vorm van participatie

De onderzoeker heeft opgemerkt dat het nu voornamelijk nog zoeken is maar dat respondenten aangaven dat het ook ervaring opdoen is. Het is dan ook belangrijk dat de nieuwe manier van opvang ook uitgetoetst wordt, er geëvalueerd wordt en mogelijk bijgesteld. Een belangrijk punt in deze aanbeveling is dat het plaatsvindt door middel van participatie. Door de verschillende partijen mee te laten denken over de verandering, komt er nieuwe kennis en ervaring boven tafel die de organisatie kunnen helpen om verder te ontwikkelen. De personen die de verandering

ervaren, weten zelf vaak heel goed wat ze nodig vinden om de verandering te laten slagen. Het zou voor Kompaan en De Bocht goed zijn om de medewerkers maar ook de cliëntgroep mee te laten denken in de verandering en hun behoefte in kaart te brengen.

3.3.3. Oog voor sekse-specifiek in hulpverlening

De onderzoeker wil Kompaan en De Bocht graag adviseren om zich te ontwikkelen op het stukje sekse-specifieke hulpverlening. Er moet nog veel ontwikkeld worden op het gebied van mannenhulpverlening en mannenbegeleiding. Dit geldt overigens ook voor de medewerkers van Kompaan en De Bocht. Het is belangrijk dat zij een stukje scholing krijgen in de sekse-specifieke hulpverlening en de mogelijkheid krijgen om deze informatie te implementeren. Daarnaast zal op het vlak van sekse-specifieke hulpverlening onderzoek gedaan moeten worden naar wat de behoefte is van cliënten zodat dit toegepast kan worden op onderwerpen als trainingen, cursussen en begeleiding.

3.3.4. Politiecheck

Uit de resultaten van het onderzoek is op te maken dat de respondenten het nodig vinden dat er momenteel nog een politiecheck gedaan wordt. Echter is er nog een meningsverschil over of dit ook bij de vrouwen afgenomen zou moeten worden. De onderzoeker is van mening dat deze manier van veiligheid waarborgen en kiezen bij welke doelgroep de check afgenomen wordt, onderbouwd moet worden vanuit de organisatie naar cliënten en medewerkers toe. Desondanks moet er uit ervaring gaan blijken of de politiecheck noodzakelijk blijft of mogelijk afgeschaft zou kunnen worden.

3.3.5. Vervolgonderzoek

Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek, beveelt de onderzoeker Kompaan en De Bocht aan om een vervolgonderzoek te doen. De onderzoeker heeft gemerkt dat veel respondenten aangaven dat het vooral nog zoeken is en ze het gewoon maar eens moeten gaan ervaren. Er wordt nu veel gesuggereerd zoals dat er bijvoorbeeld meer mannelijke hulpverleners nodig zijn of over wat mogelijk mis of goed zou kunnen gaan maar in de nieuwbouw kan het er toch heel anders uit komen te zien. De onderzoeker adviseert Kompaan en De Bocht dan ook om dit onderzoek over een half jaar nogmaals uit te voeren en na te gaan wat dan wordt ervaren als voor- en nadelen van de niet-sekse specifieke opvang en wat op dat moment nodig is om de opvang op een goede manier te laten verlopen.

3.3.6. Visie

Tot slot is het in dit alles van groot belang dat Kompaan en De Bocht een duidelijke visie uit gaat dragen met betrekking tot onderwerpen die spelen. Hierbij een standpunt innemen in bijvoorbeeld het omgaan met relaties, de politiecheck en de bejegening naar cliënten toe. Het is belangrijk dat de organisatie deze visie uitdraagt en onderbouwt naar medewerkers maar ook naar cliënten toe.

Abma, T.A. (2000). Onderhandelend evalueren: 'Fourth Generation Evaluation' van Egon Guba en Yvonna Lincoln. *Klassieke studies in de bestuurskunde*, 17, 393-403.

Alink, L., Euser, S., Tharner, A., IJzendoorn, R. van & Bakermans-Kranenburg, M. (2012). *Prevalentie Seksueel Misbruik in de Nederlandse Jeugdzorg in 2008-2010*. Leiden: Centrum voor Gezinsstudies.

Bureau Driessen (2008). *Geweld in Nederland*. Geraadpleegd op http://www.bureaudriessen.nl/publicaties/Geweld_in_Nederland.pdf

G4 Mannenopvang (z.d.). *Beschrijving expertise Pilot G4 Mannenopvang*

Höing, M., Engen, A. van, Ensink, B., Vennix, P. & Vanwesenbeeck, I. (2003). *Hulp aan slachtoffers van seksueel geweld*. Delft: Eburon.

Janssen, J. (2016). Ook professional moet weerbaar zijn. *Sozio*, 21, 10-13.

Janssens, J. (1998). *'Ogen' doen onderzoek: een inleiding in de methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Amsterdam: Swets & Zeitlinger

Kompaan en De Bocht (2016). Plan van aanpak realisatie aanbod opvang van en hulpverlening aan mannen Kompaan en De Bocht.

Laurier, J. (2016). Begrotingsbehandeling ministerie van VWS. Geraadpleegd op http://www.opvang.nl/files/FO16-107-5.1.b_TK_Vaste_Kamercie_VWS_-_Begrotingsbehandeling_VWS.pdf

Mezey, G., Hassell, Y. & Bartlett, A. (2005). Safety of women in mixed-sex and single-sex medium secure units: staff and patient perceptions. *British journal of psychiatry*, 187, 579-582.

Nanhoe, A.C. (2011). *Pionieren in de mannenopvang*. Geraadpleegd op http://proda.zorgwelzijn.nl/PageFiles/22907/002_RBIAdam-download-ZWZ17303D01.pdf

Peters, V. & Westelaken, M. van de (2011). *Participatief veranderen*. Samenspraak Advies Nijmegen: Nijmegen.

Petrou, P., Demerouti, E. & Breevaart, K. (2013). Job crafting als sleutel tot succesvolle organisatieverandering. *Gedrag en organisatie*, 26, 32-45.

Römkens, R. (2008). *Met recht een zorg? Overdenkingen bij wet- en regelgeving over geweld in de privésfeer*. Tilburg: Tilburg University.

Römkens, R. (2010). Omstreden gelijkheid; over de constructie van (on)gelijkheid van vrouwen en mannen in partnergeweld. *Justitiële verkenningen: Documentatieblad van het Ministerie van Justitie*, 36(8), 11-32.

Struik, A. (2011). Vroegkinderlijke, chronische traumatisering bij kinderen. *GZ-psychologie*, 2, 19-23.

Bijlage oefening bewustwording

In het onderzoek is naar voren gekomen dat het voor hulpverleners belangrijk is om te werken aan een stukje bewustwording. Hierbij het doel dat ervaringen gedeeld kunnen worden en hier vervolgens weer lering uit getrokken kan worden voor de ontwikkeling van de organisatie Kompaan en De Bocht. In onderstaand stuk is een mogelijkheid van oefeningen genoteerd die helpend kunnen zijn voor het stukje bewustwording van bijvoorbeeld de mindset die er heerst en het onder de aandacht blijven brengen van de ervaringen rondom de niet-sekse specifieke opvang.

Idealen in beeld brengen

Doel is om te onderzoeken wat er succesvol is aan de verandering en/of wat er succesvol gaat in hoe medewerkers de verandering implementeren. Hoe gaat het team in een positieve zin om met de verandering en hoe wil het team ideaal gezien werken. Het doel van deze oefening is tevens om de krachten van het team in kaart te brengen. Hierbij is het belangrijk om het te vertalen naar het hier en nu.

Oefening 1 Het interview

De teamleden interviewen elkaar in tweetallen over de huidige kwaliteit met betrekking tot de verandering en de bijbehorende succesfactoren en krachten van zichzelf, het team en de organisatie.

Vervolgens wordt er opnieuw geïnterviewd en wordt in kaart gebracht hoe de teamleden het ideale werk voor zich zien zijn met betrekking tot de verandering.

De gezamenlijke thema's worden verzameld en gedeeld in het gehele team zodat de overeenkomsten en gezamenlijke thema's zichtbaar worden en deze op een flipover genoteerd kunnen worden.

Tot slot worden gezamenlijk 5 uitdagende prikkelende uitspraken geformuleerd over het feit hoe het team het ideale werk ziet en hoe de verandering eruit komt te zien. Hieraan wordt gekoppeld wat volgens het team daar voor nodig is zodat er concrete stappen gezet kunnen worden.

Oefening 2 Afwegen

Iedereen noteert eerst voor zichzelf op twee kaartjes een punt op het gebied van werkwijze waarmee volgens hem of haar de kwaliteit verbeterd kan worden. Daarnaast noteert iedereen twee punten over wat volgens hem of haar de ideale werkwijze is.

De kaartjes van het gehele team worden verzameld en op twee flipovers gelegd om een vergelijking te kunnen maken. Hierbij kan een discussie aangegaan worden van wat iedereen opvalt, waarom bepaalde mensen iets opschrijven en hoe de ideale werkwijze gerealiseerd kan worden.

Positieve mindset

Het doel van deze oefening is het ervaren wat een positieve mindset kan doen binnen een team.

De oefening positief denken

In het team worden tweetallen gemaakt die zich door de ruimte verspreiden. Een van de twee (A) gaat ontspannen staan waarbij de voeten iets uit elkaar zijn.

De ander (B) geeft aan zo tegen de schouder van A te gaan duwen. A moet hierbij iets in gedachten nemen waar hij of zij tegenop ziet en/of lastig vindt met betrekking tot de niet-sekse specifieke opvang. A moet aan deze gedachten blijven denken. Ondertussen duwt B vanaf de zijkant tegen de schouder van A.

Herhaal dit maar dan met een gedachte over wat fijn is aan de niet-sekse specifieke opvang en waar de A mogelijk naar uit kijkt. Laat A. ook hier aan denken terwijl ondertussen B de persoon A vanaf de zijkant duwt.

Probeer dit ook eens andersom. Wat merk je?

Resultaat

De kans is groot dat bij een negatieve gedachten, de persoon zich vrij moeiteloos aan de kant laat duwen terwijl bij een positieve gedachten de persoon sneller zal blijven staan. Hierin kan met elkaar besproken worden wat een positieve mindset kan toevoegen aan de ontwikkeling van de niet-sekse specifieke en hoe het helpt om in je eigen krachten te gaan staan.

Motiveren en werken naar verandering

Het doel van dit onderdeel is om met elkaar in gesprek te blijven over hoe de verandering binnen de organisatie Kompaan en De Bocht wordt ervaren. Dit kan steeds in een teamvergadering kort terugkomen om zo ervaringen te delen en onderlinge onrust te voorkomen.

Aanpak

Zet twee potten op een centrale plek zoals bijvoorbeeld een kantoor neer met kaartjes en pennen erbij. De eerste pot is voor het team om momenten op te schrijven waarbij ze voldoening ervaarde en te beschrijven wat de factoren waren die maakte dat het moment voldoening gaf. De tweede pot is de pot voor situaties die als lastig worden ervaren met betrekking tot de nieuwe manier van opvang. Hierbij kan de persoon opschrijven wat hij of zij erg lastig vond en wordt de persoon uitgenodigd om een creatieve oplossing te bedenken voor dit probleem.

Bij iedere teamvergadering trek je uit iedere pot een kaartje. Het positieve moment en het lastige moment worden met elkaar besproken. Hierbij wordt gekeken wat voor oplossingen hieraan verbonden kunnen worden en hoe deze als team uitgevoerd kunnen worden.

Creativiteit

Doel is om emoties rondom het werk in beeld te krijgen en elkaar op die manier te motiveren naar een positieve mindset.

Aanpak

Om deze opdracht te voltooien zijn spullen zoals tijdschriften, stof, verf, lijm, scharen en eventueel andere knutselmaterialen nodig. Ieder teamlid maakt met de benodigde knutselmaterialen een collage waarbij naar voren komt wat hen raakt in het werk om hier vervolgens over in gesprek te gaan. Vragen die collega's zich kunnen stellen is: Wat geeft mij energie in het werk? Als ik vandaag een extra uur de tijd zou hebben op het werk, wat zou ik dan doen? Waar wil ik aandacht voor hebben?

Hannah van Oort

Studente Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
Avans Hogeschool, 's-Hertogenbosch
hannahvanoort@hotmail.com
06 34605544

In opdracht van Kompaan en De Bocht

Remko van Geijn
Rillaersebaan 75, 5053 EA Goirle

©2017 te Hilvarenbeek

KOMPAAN EN DE BOCHT

www.steedssterker.nl
www.kompaanendebocht.nl